

РБ 10
4750

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
Б. М. Бр. 4826

ШКОЛСКИЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ђорђе Райковићъ.

Овај листъ излази сваке недељѣ еданпутъ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштаринамъ.

Број 1.

16. Октобра

1858.

Хвала Богу, ево намъ „Школескога листа“ — оће-те л' га радостно примити, мили друзи? Жеља е моя, да га весело примите. Скромный овај листакъ не иште занета, да се јошъ унапредъ призна за Питію у народношколскимъ стварима. Онъ ће вамъ доносити вести и чланке, овакове чланке, кои способъ даю, да се моменти народношколескогъ развитка ясно познаду.

Ваја намъ, да сложно дѣламо на дѣлу народне наставе. За то се пакъ оће пре свега, да знамо „колико е сатій,“ па за то намъ е потребанъ и листъ, баръ седмичный листъ, кои ће брзо долетати къ читательима, саобштавајући знатне точке изъ народношколескогъ живота.

Богъ ће дати па ће добро быти. Народнойе школи дати *просторъ*, да се у своимъ одношаима реформира. Треба да кажемо миѣніе свога срца. Одъ насъ ће зависити, да л' да се оно, што е на артіи, скорымъ обистини. Поклонити ние намъ дужанъ нико ништа! Што оћемо, ваја сами да етечемо!

Овде ево морамъ едну речъ рећи, кою ми практично учительско срце меће у уста. — Има людій, они оће све яданѣмъ да придобию; они ядъ ядую свакоме казую — устмено и писмено — мислећи: и наипосле ће намъ се смиловати. Явелимъ: Тешко народной школи, учителяма народне школе, кадъ нѣой и нѣима ваја изъ милости помагати! Яданѣ имъ не по-

2834

маже ни за длаку, нит' игди јошъ просяка изъ мило-
сти учинише имућнимъ човекомъ. Други траже, да не-
што добию парницомъ и правотанѣмъ, говорећи: то и
то мора се дати нама и школи. Али имъ е сва мука
узалудъ, *докле годъ оскудѣва оно што е најболѣ, до-
кле се годъ на поедине учишелѣ и школе може пру-
жиши прстъ съ омиознимъ пишанѣмъ: „заслужую л'
ови збия што више и болѣ?“* За то: Дай да мы сами
болѣи постанемо, па одма ће се све окренути на болѣ.
У нашемъ кругу нека нема ни едногъ учителя, кои
свое званіе и достојанство у свести верногъ испуња-
ваня дужности заборава! свакій нека у своме раду
покаже *дѣла*, која су кадра поштованѣ придобити! По-
редъ тога, али текъ поредъ тога не треба да намъ ос-
кудѣва друго: яка свеза съ другарима и едномисле-
ницима. *Свакій поединце нека е вршанѣ, па — тако съ*
Р.

За што и како валя наставляти децу у природопису?

Природописъ учи насъ познавати природна ство-
реня; за то е онъ по насъ врло користна наука. И
мы се у природи међу овимъ неброенимъ створеньима
наодимо, ту се рађамо, њима се ранимо, поимо, оде-
вамо, гревамо, одъ њи живимо; све нужде и по-
требе, помоћи и забаве, усладе и пріятности живота,
и све спољашнѣ благо и богатство отуда имамо; наша
снага и слабостъ, здравлѣ и болестъ, дугъ векъ и смртъ
зависе одъ те узаймности; нужно е дакле да знамо
коя су природна створеня по насъ шкодљива, чимъ
и како, — а која асновита, да се одъ оны чувамо, а
овима користимо.

Ал' природна створеня разгледајући, њиовъ створѣ
и свойство, снагу и опредѣленѣ испитујући, едину и

найлепшу прилику имамо, познати мудрость, милость и промисао Бога, кои сва та створени створи, свакомъ свое опредѣленѣ даде, нѣювъ строй и брой, мложину родова и особа на и узаимность тако разреди, да сва скупа ту славну целостъ, светъ — Божіи дивотворъ — сачиняваю, гди е све нужно и потребно, гди е све едно съ другимъ везано и наймудріе удешено, гди ничега нема безъ цѣли, гди се све едно мимо другога миче и ради, све се меня и ствара и раствара, спая и распая, раѣа и живи и мре, постае и нестает, — и опетъ та дивна целостъ и чуднии животъ природе стои неповреѣнъ, одъ конца до конца света.

Природописъ е една одъ найкраснии наука; са вишимъ сматранѣмъ и ислитиванѣмъ света найумнѣмъ е людма толико мила, да века свогъ не жале съ нѣомъ проводить; а нижимъ сматранѣмъ и найманьой е деци толико драга, да іой се више него икоіой другой радую; іошъ кадъ се валяно удеси, тешко да ће по деци умъ и душу бити кое валяніе науке. Овде е прилика извѣстити децу да найоштрѣе разматраю, сваку ситницу спазе, сваку разлику увате и све ясно означи, — а то е не ове науке, но живота ради, одъ големе вредноће. Ова е наука млоштвомъ свои предмета найлепша рана и подстицанѣ оной животной деціой памети и ономе више стварномъ нег' умномъ разуму; овде дете очима гледа и рукама вата редъ и зависность дѣйства и узрока, као такође и постепеность савршенства, те понятія та отудъ и у идеалный светъ преноси; а само онай, кои са лоѣикомъ видљивого и телесногъ света у невидљивый светъ сила и духову уѣ, кадаръ е разумно мислити.

Ал' наука ова неброено предмета има, а сматраня овы предмета могу бити врло разновидна; користъ да-

кле ове науке по децу зависи само одъ избора предмета, и одъ реда и начина ученя.

Што се избора тиче: Божія е уредба, да е свакоме створеню оно найнужніе и найпрече, што му е найближе; тако и човеку и детету; дакле валя то найпре и найболѣ познавати. Мачка и мишь преча су намъ створеня, него лавъ и слонъ; текъ после свога долази редъ на туѣ.

Што се реда тиче: Валяло бы почети са најпростіимъ створенїма, пакъ постепенце прелазити на савршенія, те на најсавршенія истерати; али е ово са децомъ веома мучно, ербо їй најпростіе, а то су бездушне ствари, врло мало занимаю, па нека бы се и најзанимљивіе удесиле.

Што се начина тиче, ту е сматранѣ најглавніи посао. Мудрованѣ о природи, безъ познаваня, готово е лудованѣ. Ни о најпознатіой ствари не говори ништа, докъ е не изнесешъ на очи питомцу, да їой онъ све честице добро сагледа. Описъ природны стварїй безъ гледаня, то е описъ портрета, то е луѣїй посао него онога, што е съ пасошомъ дошао молеру, да му по опису мала ликъ умрлога оца. Али ни слівке много не вреди, ербо їй силесїя има, што начине веѣа чуда по деціой глави, него саме што су. Дакле стваръ саму гдигодъ можешъ узми у шаке и деци у шаке подай, пакъ е испитуй, т. е. завируй, пипай и мириши и кушай и брой и мери съ децомъ, тако као да самъ ништа не знашъ, па терай їй да то непрестано и свойски раде, ерѣ у томе е вештбанѣ, а у вештбаню е изощтаванѣ чувствила и изображаванѣ умны дарова; ово е пакъ главніа цѣль, него голо знанѣ. Задаи деци некъ сама описую, ерѣ опише учити изъ кнѣиге на изусть, то е посве празанѣ, да не речемо сметенѣ посао.

Сматраюѣи и описуюѣи некъ найпре гледаю створѣ, а после одредбу, — найпре крупніа уда, а после сит-

нія, — найпре сполягнѣй видъ, после унутрашнѣй строй.

Несташна деца нерадо се са едномъ ствари дуго баве, за то съ нѣма валя све на краѣ свршити; али се овде врло чувати треба, да ситну стваръ не држе за главнѣю нег' круну. У овомъ обзиру има найгробнѣи накарада у дечѣй глави, многѣй бы се учитель поплашио да ѣй види на яви; а самъ ѣй е незгодномъ сликомъ и ѣошъ незгоднѣимъ описомъ усадѣо у дете.

Живостно казиванѣ деца найрадѣ слушаю; ладанѣ и мртавѣ говорѣ, то имъ е зеванѣ и спаванѣ.

Ко деци сваку ситницу ослади и сваку стваръ и окомъ и гласомъ као чудо покаже, одъ тога све што чую и виде — утубе.

Гди е годъ могуће децу питати, питай ѣй некъ одговараю сама; то е много вреднѣе него изреда казиванѣ; а никоя наука нѣе тако за питанѣ згодна, као ова (колико нога, перая, листѣа; кое бое, величине, — како намештено, везано, окренуто и т. д.). Ко ово чини, па башъ ако и нѣе вештакъ, онъ деци науку омили. За изреда говорѣ иште се врло велика вештина, а опетъ увекъ по децу много не вреди.

Извођенѣ фамилія и класа предузимлѣ се онда, кадъ е грађа за нѣи прикуплѣна; еръ са системомъ починяти, — пре ствари идеале саставляти, то е натрашке посао, то е пре удова саставляти тело.

Найсувопарнѣе е посао, поедина створенѣ пролазити као одъ беде, а са системомъ навалити; то ће реѣи убити деци сву волю и радованѣ. Више вреди едну стваръ подробно познавати. То и деца воле, и користнѣе е по нѣи.

Све што е идеално и спекулативно предузимлѣ се наипосле, па ако то деца згоднѣмъ упуђиванѣмъ сама свате, онда имъ вреди, — дружѣе не.

А најгріотнѣи е посао, кадъ учитель кодъ при-

ликѣ, кою у шакама има. и пакъ децу не научи, да поредъ млоштва и разновѣдности опетъ едноличностъ, редъ, слогу, зависностъ и дивотну целостъ увате, — да постепеностъ савршенства у створу телесномъ и душевномъ, а узъ то и свое преимудство узиде, пакъ изъ свега, — колико се то може — да познаду деца мудростъ, милостъ и промисао Божій.

Помени Бога. *

Я знамъ две речце; ако ѿ и ты примишъ у свое срце, имаешъ мира у животу, утехе на гробу, и надая преко гроба. Те обе речце гласе:

помени Бога!

Помени Бога, кадъ ютромъ устаешъ; пакъ ће ти бити данъ сретанъ и у књигу живота уписанъ. Помени Бога, кадъ оѣшъ да заспишъ; пакъ ће ти бити санъ миранъ. Помени Бога кадъ у школу улазишъ; па ѣшъ съ наукомъ живота излазити изъ нѣ. Помени Бога кадъ одъ куѣ полазишъ; па ѣшъ се сретанъ нѣойзи враѣати. Ако починѣшъ што, помени Бога; пакъ ће ти посао поѣи за рукомъ. Ако дочинѣшъ што, помени Бога; пакъ ѣшъ се веселити съ послови свои. И у радости помени Бога; быѣ ти радость двоинномъ слаѣа. И у жалости помени Бога; быѣ ти туга двапутъ лакша. И на самрти помени Бога, па смртъ ће ти бити повратакъ своемо оцу.

Помени Бога!

Светый Сава.

Св. Сава е ѿошъ дететомъ быо пунъ любви и вере у Бога. Ютромъ кадъ бы устаю, прва му е по-

* За народношколску читанку.

мисао была: ноѣсѣ ме е Богъ милостно чувао; да-
нашвѣй ѣу данъ нѣму посветити. Предъ што бы се
изютра еломъ приватіо, ово му е мисао была: лебъ
овай Богъ ми дае, я ѣу нѣму срце и душу. Книгу
учеѣи помишляо е: Богъ е радъ да будемъ добаръ и
паметанъ, морамъ дакле прионути, да постигнемъ то.
При обѣду мисліо е: све што добра имамо, имамо одъ
Бога, нѣгове дакле даре валя съ благодарношћу и
умереношћу да уживамо, ал' да се сетимо и сирота
нѣговы, те да їй наранимо, ерѣ сви смо деца еднога
оца небесногъ. Кадъ е видіо, да неваляла деца ружно
што чине, онѣ їй е сажалѣвао, помишляюѣи: да ме
ние отацъ мой одъ зла чувао и на добро упућивао,
я бы зарѣ іошѣ несретніе дете быо, него то што е.
Кадъ е кое добро дете виѣао, помишляо е: у Бога
има много и много болѣ деце, него што самъ я, ал'
ѣу се трудити, колико могу, да будемъ добаръ. Кадъ
е сунце залазило, онѣ бы помишляо: тако ѣе можда
наскоро и мой светъ заѣи, и онда ѣе ме отацъ не-
бесный у лепшій увести; али ми се валя зарана съ
побожношћу и добримъ делима и мислима за зала-
закъ овогъ живота старати. И кадъ е легао, поми-
шляо е: Богъ е одредіо ноѣ за покой, нѣму нека се
повери ко се миру и сладку сну радуе.

Тако е светитель Сава цео данъ у души съ Бо-
гомъ быо, и нѣга сеѣаюѣи се легао е, а чимъ се одъ
сна дизао, прво е и прво опетъ на Бога помишляо

Муве и пауци.

У едногъ краля біаше синѣ, кои имаѣаше обичай
питати: рашта е Богъ муве и паукове и остале ситніе
животинѣце створио, кадъ оне нису ни одъ кое ко-
ристи. Само — вели — да ми се може, я бы їй све
са землѣ истребіо.

Бдаредъ мораде кралѣвићъ овај у битци предъ непријатељѣмъ бежати. Уморенъ посади се у вече у шуми подъ растъ и заспи. Бданъ одъ непријатељски момака, кои га ктеде уватити жива, кришомъ идући за њимъ, нађе га на спаваню; али у кои ма да му се са свимъ приближи, падне кралѣвићу мува на лице, убоде га и пробуди, и онъ на ноге поскочи и сретно утече.

Кралѣвићъ се садъ прикрие у шумску пећину. Кресташъ паукъ ноћу преко целе рупе, кудъ се у пећину улазило, оплете своју велику лепу мрежу. Ујутру дођу двојица одъ непријателя предъ пећину, и еданъ ће рећи: „Улази унутра, онъ е ту сакривенъ;“ на кое другій одговори: „Ние онъ ту, еръ иначе морао бы улазећи паучину ову покидати.“

Кадъ непријатељи одоше, а кралѣвићъ изађе, па клекнуv на земљу подиже склопљене руке къ небу, рекавши: „Боже! юче си учинио да ми мува, а данасъ паукъ животъ избави — како ћу ти на твојој великој милости благодарити! Садъ видимъ да е све мудро наређено, што си годъ ты наредіо.“

Савети шегртима.*

Ты си у добру кућу на науку примљенъ; твой господаръ и госноя обое су красни люди; благодари Богу на томе и владай се добро, пакъ ће ти бити добро.

Поштуј и люби њ као друге родителъ свое; буди имъ покоранъ и на свему што ти чине захваланъ, пакъ ће ти они, кадъ те виде покорна и захвална, јошъ више добра чинити. Люби и слушај њ као рођене ро-

* За недельношколску читанку.

дителъ свое, па ће и они тебе любити као рођено дете свое.

Не противи се нит' гунђай, кадъ те съ твога несташлука, или съ неуредности и непокорности покараю, или кадъ те потеряю на радъ и редъ, или на чистофу и на точностъ. Видићешъ доцнѣ, да е то каранѣ на твоє добро а не на нѣово. Сети се — ты више ниси мало дете — да можешъ свашта чинити; нису те узели, да те цупкаю и люлюшкаю; ниси ту стао да се играшъ и шалишъ, него да учишъ, да учишъ радъ и занатъ, коимъ ћешъ себе и свое, до смрти, лебомъ ранили.

Запамти свое свакидашнѣ послове и дужности, пакъ њй извршуй радо и точно, никадъ њй не одлажи ни чекай, да те опоминю и зивкаю. Само неваляле и глупе главе даю се опоминяти на свое дужности, и гунђаюћи њй извршую. Ты добаръ буди и паметанъ, па не само сваку заповестъ радо послушай, него гледай и желаю нѣову да дознашъ, и да е пре, него што е изявише, извршишъ; тимъ ћешъ показати да њй почитуешъ, а онда ће и они тебе већма любити.

Имаю ли твои господари оца и майку, поштуј те старе душе као свогъ рођена деду и стару майку; ако учинишъ то, имаћешъ две душе више, кое ће те у туђини пазити и чувати.

Имаю л' твои господари своју децу, владай се према тој деци као према својој рођеној браћи и сестрама. Ако си одъ нѣи старѣ, буди и паметни. Чувай њй одъ сваке беде и напасти, задржи њй одъ сваке штете и зла; опомени и благимъ њй начиномъ застави, да неучине што, съ чега бы њмъ се родителѣ могли расрдити. Ако ты децу узволишъ, волеће и деца тебе, а родителѣ нѣови јошъ и већма.

Кадъ те господаръ съ посломъ муштеріама пошлѣ, иди уљудно и пріяви се учтиво и пристойно,

нека свакій види, да си са свимъ другѣи и много више вреданъ него гдикои дивляци. За невоспитаницомъ свакій одплюва. Покажи се у свакоме друштву и на свакоме месту улюданъ; тимъ ћешъ и своме господару а јошъ више себи образъ осветлати, за то ће те сваки поштовати и сваки се отимати за тебе.

Буди и калфама послушанъ, као старіој браћи својој; притрчи и послужи гдигодъ можешъ, пакъ ће и они теби любовну услугу любовніе вратити. Слушай њи, одъ њи ћешъ много што научити; теби ће радіе него другомъ свашто и свакадъ показати.

Буди увекъ веранъ и поштенъ, како у ситницама тако и у најкрупниимъ стварима; онда ће се сватко моћи у тебе поуздати, онда ће ти смети поверити благо и злато и животъ свой. А добро упамти: Благословъ и свако добро силази на оногъ, ко поверено благо верно сачува; а клетва и срамота стигне свакога оногъ, одъ кога се мора све крити и заключавати.

Никадъ не помисли: мой е господаръ богатъ, а ово е маленкошь, могу е узети. Ни игле ни конца, ни најманю стваръ туђу не узми. Ние ни онај, што га данасъ на вешала воде, на едаредъ съ великимъ започео, но са ситницама. И никадъ не помисли: Самъ самъ, нема ме ко видити. Ако нико не види, види и зна Богъ; испредъ њѣга се нигди нико не сакри. Заклела се земля раю, да се сваке тайне знаю. Изићи ће дело на видело. Буди дакле веранъ, пакъ ћешъ задобити веру, и кадъ те господаръ твой за верна призна, пакъ ти свое ключеве и новце повери и съ највећимъ рачунима и еспапомъ у туђъ светъ своимъ муштеріама пошлѣ, — радуј се тада и поноси највећма, ербо е то што ти највећу цену и вредность дав, у целоме свету, куда годъ доћешъ.

Пословице за ученѣ на изуеѣ: Научи занатѣ, па ако те среѣа и остави, занатѣ те никадѣ неѣе изневерити. Болѣ е тврѣій посао, кои те лебомѣ рани, него слава и господство, поредѣ кои сканавашѣ одѣ глади. Безѣ муке нема науке. Еднимѣ се ударцемѣ дубѣ не обара. Ко оѣе да се ватре нагрее, мора и дима да се нагута. Ко се не мучи у младости, куку му у старости. Ко ние за другога, ние ни за се. Ко ние за се, ние за другога. Ко е радѣ да у старости одпочине, у младости валя да се труди. Ко до двадесете не зна, и до тридесете нема, тешко куѣи коя га има. Ако самѣ за себе неѣешѣ, да ко ѣе; ако оѣешѣ, па каде ѣешѣ; ако одма не ѣешѣ, да каде ѣешѣ? —

Г а ш а.

Гашо, Гашо, тужанѣ Гашо,
 Шта ѣе сѣ тобомѣ бити!
 Гаша ктеде столарѣ бити:
 Тежакѣ му е сврд'о,
 Ктеде за тимѣ ковачѣ бити:
 Гвожѣе му е тврдо.
 Онѣ е ктео тикачѣ бити:
 Кидаю се конци,
 И лончарѣ е ктео бити,
 Ал' му смрде лонци.
 Затимѣ ктеде кроячѣ бити,
 Ал' га игла бодѣ,
 Штогодѣ Гашанѣ поче радит',
 Све натрашке оде —
 Гашо, Гашо, лений Гашо,
 Шта ѣе сѣ тобомѣ бити!

Гашо, Гашо, тужанѣ Гашо,
 Шта ѣе сѣ тобомѣ бити!

Гаша ктеде пекаръ быти:
 Вреле су му пећи,
 Тада ктеде месаръ быти,
 Ал' е тешко сећи.
 Прокте му се чизмаръ быти,
 Ал' удара ћиришъ.
 Юшъ и ратаръ ктеде быти,
 Ал' му смета киришъ,
 Тад' ћурчия ктеде быти:
 Опетъ игла бode,
 Штогодъ Гашанъ поче радит'
 Све суновратъ оде —
 Гашо, Гашо, леньйй Гашо,
 Шта ће съ тобомъ быти!

Гашо, Гашо, тужанъ Гашо,
 Шта ће съ тобомъ быти!
 Гаша i' много започиняо,
 Али ништа недочиняо
 Ет' тако су лета прошла,
 Гаши старость дошла.
 Садъ гладуе и ауче,
 Плаче, виче, хуче:
 О младости лено доба,
 Лудо ли ти прође!
 Куку! леле! тужанъ Гашо
 До чега ли дође!
 Тешко ономъ кои не зна
 Рада ни заната:
 Гладованъ, ядованъ
 Нераду е плата.

Задатци за слободне писмене саставе у II. разреду србски народни школа.

I. СТЕПЕНЪ.

Имена стварий (substantiva).

1. *Задашакъ.* Попишите ми све школске намештаѣ; свако име почните са малимъ словомъ; иза свакогъ имена метните запету; кадъ напишете, онда ћете све чисте звучиће подвући да се види познаете л' ий.

Решенѣ.

Школски су намештаи: *)

икона, штица, асталъ, столица, табла, клупа и т. д.

(Исто се овако може задати да напишу имена н. пр. свию писарски справа, свию собни намештаи, свию кућни одаи, — имена различни кућни справа, имена одеће и обуће, ела и пића и т. д., види букваръ стр. 59.)

2. *Задашакъ.* Попишите ми, коѣ одъ ваши сродника кодъ куће имате; метните уза свако име речцу „мой“ или „моя“, како е гди нужно, и повуците све нечисте и сповне самогласне звучиће.

Решенѣ. Кодъ куће е:

Мой отацъ, моя мати, мой дедъ, моя стара майка, мой братъ, моя сестра, мой стрицъ, моя стрина, мой уякъ и т. д.

3. *Задашакъ.* Напишите ми сваки по десетъ имена одъ домаћи животия; разделите слоге са усправномъ линиомъ; пазите на гласъ нь (и ако се нађе ль), да га добро напишете гди треба.

Решенѣ.

Домаће су животинѣ:

во', конъ, крава, ждребе, теле, коза, овца, свинче, псето, мачка и т. д.

4. *Задашакъ.* Попишите ми имена познати цве-

* Насловъ свакогъ задатка мора се деци на табли написати, докъ задатке не свештаю сама.

това, найпре пролетниъ, после летниъ; започните свако име съ великимъ словомъ, и пазите на гласъ ль и нь.

Решенѣ.

Пролетниъ су цветови:

Саса, Любичица, Данъ и Ноћъ, Виснбаба, Лала, Зумбулъ и т. д.

Летниъ су цветови:

Ружа, Каранфилъ, Невенъ, Драголюбъ, Ладолежъ, Божуръ, и т. д.

5. *Задашакъ.* Напишете ми свакий по десетъ воѣака.

Решенѣ.

Воѣке су:

трешня, вишня, кайсиа, крушка, ябука, бресква, оскоруша, шљива, гуња, кестенъ.

6. *Задашакъ.* Напишете ми имена дванаестъ годишњи месецѣй, и подвучите име свакога месеца, кои има 31 данъ.

Решенѣ.

Годишњи су месеци:

Јануаръ, Фебруаръ, Мартъ, Априлъ, Май, Јуниъ, Јулиъ, Августъ, Септемберъ, Октоберъ, Новемберъ, Децемберъ.

7. *Задашакъ.* Испишете ми сва имена оны птица, о којма е речъ у 28 чланку I читанке; метните ѣй све у вишеброј, те додайте къ њима ако јошъ које такве птице познаете: ал' те додате метните у едноброј.

Решенѣ.

Путнице су птице:

ласте, слави, конопљарке, црвендаѣи, говедарке, зебе, грлице.

Путница е птица и

кукавица, косъ, шева, рода, чворакъ и др.

8. *Задашакъ.* Вы сте јуче были у менажерѣи, и тамо сте видели различни животниа; пишете вашемъ

другу Милану, шта сте вид'ли, и позовите га нека и онъ дође и види.

Решенѣ.

Друже Милане!*)

Быо самъ ти юче у менажерии. Ту самъ видіо едногъ лава, едногъ тигра, две хієне, два медведа, два курияка, два орла, много папагая, три змие, едногъ крокодила. Дођи да и ты видишъ. Зове те твой другъ Н. Н.

9. *Задашакъ.* Напишите ми свакій по 10 мушки и по 10 женски имена, али по азбучномъ реду, и подвучите ако буде кое име сложено.

Решенѣ.

Мушка су имена:

Анђелко, Богданъ, Владиславъ, Голубанъ, Добренъ, Живота, Любинко, Милорадъ, Радивое, Стойко.

Женска су имена:

Анђелия, Босилька, Видосава, Драгиня, Евросима, Кумрија, Милица, Ружа, Стојанка, Чедмила.

10. *Задашакъ.* Пишите нашемъ болестномъ другу Мирку, ко вамъ е было на испиту, и како сте га положили.

Решенѣ.

Драгій Мирко!

Юче смо имали испитъ. Ту е было господинъ прота, господинъ катихета, господаръ кнезь, мой отаць и іошъ много людій. Испитъ смо добро положили. Поздравља те твой другъ Н. Н.

11. *Задашакъ.* Напишите ми све занаціє, кои су нужни при зиданю куће.

Решенѣ.

При зиданю куће нужни су:

зидари, дрводелъ (дунђери), црепари, столари, бравари, стаклари и многи помагачи.

*) Найлаужіє што е о форми писма валя овде деци протолковати и показати.

12. *Задашакъ.* Юче е было четвртакъ, те сте излазили у полѣ; напашите шта сте видели.

Решѣ. Юче самъ было у полю. Ту самъ видіо: ливаде, шуму Н., брдо Н., долину Н., реку Н., нѣве, винограде, воѣняке и др.

13. *Задашакъ.* Обявите ми у писму, кое градове и вароши знате, было да сте у њима были, ил' да сте само чули за њи.

Решѣ.

Господине!

Я знамъ градове и вароши: Варадинъ, Темишваръ; Новый Садъ, Карловце, Земунъ, Митровицу, Руму, Иригъ, Сомборъ, Баю, Суботицу, Кикинду, Вршацъ. Сомборъ самъ видіо, друге нисамъ. Вашъ покорный ѣакъ
Н. Н.

14. *Задашакъ.* Попишите ми имена стварій, кое су одъ гвожђа начинѣне, — како ѿ се можете сечити, и метните ѿ све у вишеброй.

Решѣ.

Одъ гвожђа су:

ножеви, вилюшке, ражѣви, ватраљи, мотике, ашови, ернови, косе, брадве, ключеви и др.

15. *Задашакъ.* §. 19. Изъ I. читанке, стр. 146.

Решѣ.

Одъ дрвета е:

столъ, (асталъ), столица, постеля, клупа, врата, орманъ и др.

Одъ коже су:

чизме, ципеле, напуче, рукавице, кожуси, уздице и др.

16. *Задашакъ.* §. 20. изъ I. читанке.

Решѣ. Маказе, иглу и кутію потребуе кроячъ; тестеру, маклицу и бургию потребуе столаръ; чекиѣ, клѣште и пилу потребуе ковачъ; шило, смолу и шанъ потребуе чизмаръ и др.

(Продужиће се.)

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ђорђе Райковићъ.

Овај листъ излази сваке недељѣ сданутиъ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштариномъ.

Брой 2.

23. Октября

1858.

О издаванію овога листа.

Кадъ съ временомъ, може бити у овоме истоме листу, будемо читали шта се за наше школе радило одъ сто година на овой а одъ 30 година на оной страни Дунава и Саве, чудићемо се како е било могуће, да су наше мале народне школе биле тако занемарене. Видићемо да се о њима радило, али да се радило слабо и да се на овой страни урадило нишита. Добри учители били су врло рѣдки, и то су били само они, кои су сами своимъ трудомъ познвъ свой учили. Препарандия пре неколико десетина година била е далеко боля него у послѣднѣ време. Книге и друге справе све су биле неудесне. Народъ е плаћао учителя истина слабо али тако рећи сасвимъ за бадава. Дѣца су ишла у школу по 4—5 година и за тако дуго време многа и многа нису научила ни читати, ни писати. Та и учителя било е много и много, кои нису знали ни прилично читати. И данасъ их има, кои никакко нису зато. Они люди, кои нису ни за кои други нижи посао били, тражили су и примани су на племенити посао учительски. Тако су намъ на овой страни и биле школе уобште свашта пре него школе. Име то оне нису заслуживале. Приятельи просвѣте свога народа викали су и викали, да се на школе наше они смилую, кои су имали дужность да се

о њима старају, пакъ да ихъ разумно уреди и устрои по потреби нашој и по примѣру други народа, али сви такви гласови били су бадава.

Изъ прошлога, садашњга и будућега живота наши школа најбољъ ћемо се увѣрити, да су понајвише они криви, што су школе тако рђаве биле, којима е старацъ надъ њима било повѣрено. Еданъ човѣкъ, било у коме му драго послу, кадаръ е учинити више него множина други, само кадъ посао свой разумъ и топле волъ за напредакъ његовъ има.

О користи школа и кодъ насъ се говорило више пута. Говориће се вальда у листу овоме и одъ сада. Савъ сретни и изображени свѣтъ сматра иј као своју прву потребу. Државама честитимъ оне су прва брига. Гдѣ су добре школе, ту е добра просвѣта; гдѣ е добра просвѣта, ту е добаръ, честитъ и сретанъ народъ.

И ми имамо узрока надати се да ћемо крозъ коју годину имати ако не све а оно доста добри школа. Има изгледа, да ће крозъ неколико година бити најслабије бољъ него што су до сада биле најјаче. Већъ видимо да се о препороѣењу њиновомъ јако ради. Само правителство наше аустриско настојава о томе и кодъ насъ онако исто као и кодъ други народа. У србској кнежевини и до сада се око тога настојавало. Најбоља воља самога правителства остае неиспунѣна ако му ние био сретанъ изборъ у людима, кое на то позове. Кодъ насъ у Войводетву садъ е повѣрило правителство посао тай човѣку, кои га разумъ, и кои се о њму съ најбољомъ вољомъ, највећомъ ревности и *любави* стара. Оно, што е онъ за ову прошлу годину урадио, дае намъ доволно еметва, да ће наше школе крозъ кратко време бити онакове, какове треба да су. Школе наше у войничкой граници вальда неће иза ови други изостаяти. Варадинской краи-

ни дало е правителство овога лѣта навластитогъ управителя школа, кога до сада ние било. У кнежевини су у овој години постављена узъ начелника просвѣте јошъ четири секретара. По броју лица правителство е тамошнѣ учинило доста; по знаню и ревности види ће се скоро какавъ му е био изборъ.

У садашњимъ околностима, у којима се тако рећи са свию страна настало о побољшању и болѣмъ напредку наши школа, заиста е било нужно, да имамо школеки листъ, као што га имаю скоро сви други народи. Мене е ц. к. школеки савѣтникъ г. Натошевећъ позвао да такавъ листъ издаемъ. У почетку живѣ раднѣ око школа, гдѣ многи учитељи јошъ незнаю цѣнити ни позивъ свой, ни намѣру таквога листа, слаби су изгледи да ће се листъ такавъ моћи одржати. При свему томе ја самъ се тога подватио и ево листъ издавати почео.

У послу овоме двѣ су помоћи нуждне: душевна и повчана. Осимъ редакције одъ школскога савѣтника г. Натошевића и г. професора Вукићевића за сада највећу помоћъ душевну изчекуемо и о нѣој смо увѣрени. Дала ће у толикомъ нашемъ народу наћи се јошъ кои пријатељ школе и младога нашега нараштаја, кои ће са знанѣмъ своимъ у помоћъ притећи? — Ја самъ готовъ ваљане чланке правично награђивати.

Кадъ би сви они учитељи, кои су у станю, листъ овај по ову цѣну држали, може бити да би онъ могао и съ тимъ обстати. Али напредъ знамъ, да га многи неће држати и одъ они, кои би могли, а многи зато, што су сасвимъ сиромашни. За садъ јошъ извѣстно незнамъ какво ће бити материјално станѣ овога листа, али се боимъ, да приходи неће ни близо намиривати расходе.

Ми имамо честити сународника, кои би могли по

кои брой за сиромашне учителѣ држати. Учтиво ихъ позивлѣмъ да ми на тай начинѣ притекну при овомъ послу у помоѣ. Такви листови слали би се или онимъ учительима и школама, којима они рекну да се шалѣ, или би имъ се явило, куда се и коме нѣновъ даръ шалѣ. —

Гдѣ учительи нису у станю, требало би да общтине листѣ овај за школу држе. И родителѣ, кои могу, учинили би дѣци својой онолико користи, колико би на листѣ овај жертвовали.

Ја самъ почео и чинићу колико могу и докъ будемъ могао. Жао би ми било, кадѣ би у овој намѣри и тежњи морао клонути. Неби то само моя срамота била.

У Новоме Саду 22 окт. 1858.

Дан. Медаковић.

ИЗЪ СВЕТОГЪ ПИСМА

ЗАДАТЦИ

за свакидашња диктанда у срб. народнимъ школама.

I.

Изъ кнѣга Мойсеови.

1. Люби Господа Бога твогъ, свимъ срцемъ своимъ, и свомъ душою својомъ, и свомъ снагомъ својомъ. —

2. Будите свети, као што самъ светъ я Господъ Богъ вашъ. —

3. Ја самъ Господъ Богъ твой, не узимљи себи Бгова други окромъ мене. —

4. Некланяйте се киповима, ни узимљите себи Бгова резани, ни ливани; ја самъ Господъ Богъ вашъ. —

5. Проклетъ био, ко кипа начинио, и нѣму се кланяо. —

6. Неначини себи кипа, ни ковгъ подобия, било ономъ што е у небу, или на земљи, или у води и подъ земљомъ, нити се томе кланяј, ни служи; Срѣ

я самъ Господъ Богъ твой, Богъ яки и ревнивъ, кои ѱу грехе отаца каштиговати на деци до трећегъ и четвртогъ рода, ако неузлюбѣ мене; а чиниѱу милости неброенимъ илядама, кои ме любили буду, и мое заповѣди извршавали.

7. Туѱимъ Боговима некланяйте се, ни служите, ни чините по нѣима; него служите Господу Богу ва-шемъ, пакъ ѱу благословити вашъ лебъ и вино и воду, и одвратиѱу болести одъ васъ, и благословиѱу васъ с' децомъ и плодовима, и с' дугимъ животомъ, и страхъ ѱу слати предъ вама, да се устраве сви на-роди, на кое ударите, и да сви неприятельи ваши беже изпредъ васъ. —

8. Шестъ дана ради и свршуй сва дела твоя, а у данъ седми неради ни ти, ни синъ ти, ни кѣи, ни слуга, ни служкиня, ни туѱинъ кои е кодъ тебе, ни марва твоя, нитъ икои скотъ твой; Еръ е и Богъ светъ овай шестъ дана стварао, а седми се одморио, и тай данъ благословио и посветио; сети га се дакле и светкуй га. —

9. Што си Богу завештао, неодлажи, него извршуй одма, да ти се у грехъ неупише. —

10. Ко жертву узприноси Боговима, а не Богу едномѣ, убиенъ да буде. —

11. Некуните се именомъ Божиимъ у неправду и превару, да неokaяте свето име Бога вашегъ. —

12. Неупотреби имена Божиегъ на зло, еръ неће безъ каштиге проѱи, ко име нѣгово на зло употребио буде. —

13. Ко име Божие узгрди, нека га народъ каменѣмъ убие. —

14. Псовача наполя извуците, и све кои су га чули сазовите, нека га каменѣмъ убью. —

15. Сваки нека се оцу свомъ и матери својей покорава, ко е радъ срећанъ да буде. —

16. Поштуй оца твогъ и матеръ твою, да ти благо буде, и да дуголѣтанъ будешъ на земљи. —

17. Проклетъ био, ко оца свогъ и матеръ свою срамотио. —

18. Ко оца свогъ иль матеръ узбие, убиенъ да буде. —

19. Ко оца свогъ иль матеръ нагрди, убиенъ да буде. —

20. Ко зло рекне оцу своѣму иль матери своѣй, убиенъ да буде.

21. Сву децу, што свое родители и старие неслушаю, и нѣма се непокоравоу, властима предайте, и народъ сазовите, нека ихъ каменѣмъ побію. —

22. Власти поштуйте, а Бога се бойте. —

23. Поштуйте старие люде и предъ нѣма установите, а Бога се бойте. —

24. Непрзи на брата свогъ, него ако зло чини опомени га, да ти се у грехъ неупише. —

25. Небуди осветливъ, не враѣай зло за зло, него люби ближнѣгъ свога, као себе самога. —

26. Негледай на друге, што вла чине, на да га чинишь и ти, него се Бога бой. —

27. Некрадите, нелажите, неопрнуйте ближнѣга свога. —

28. Неизноси на друга твогъ сведочанства лажлива. —

29. Неприми ни изнеси лажи на другога, нити се с' невалялимъ дружи да му сведокъ будешъ у неправду. —

30. Одъ неправде речи одустани, невиногъ и праведнога неуби, невалялога неправдай ни брани мита нѣговогъ ради, ни мита прими. —

31. Немойте варати ни са коіомъ меромъ, него мерите свакомъ са меромъ правомъ. —

32. Нечини неправде у суду, нитъ гледай туже-

номъ ни тужителю лика, ни господства, ни богатства, него суди свакоме по правди. —

33. Неузимљи одъ брата твогъ лихве, нити више, него што си му дао. —

34. Ако коме новаца у заемъ дашъ, небуди му отималица, не гомилай лихве на нѣга, ербо њешъ зло проѣи. —

35. Ако братъ твой у беду падне, помози му и прими га себи, нека твой братъ кодъ тебе буде. —

36. Ако твой братъ у сиротиню падне, и теби се у службу понуди и прода, недржи га као роба, него као брата свогъ. —

37. Проклетъ био, ко туђе дирао и отимао. —

38. Проклетъ био, ко право туђина, удовица и сирота закидао. —

39. Туђина кои вамъ е прибегао негоните, него га држите и любите, као свое и себе саме. —

40. Туђинима, удовицама и сиротама нечините неправде ни зла, еръ ње плачъ њиновъ до мене допрети, и я љу ихъ саслушати, и разгнѣвити се, и мачомъ васъ посеѣи, да ваше жене удовице остану, и ваша деца сироте. —

41. Кадъ си твое њиве пожнео и воћа и винограде обрао, немој ихъ набирчити, него остави то туђинима, и удовицама и сиротама, пакъ ње благословити Богъ сва дела руку твою.

42. Незадржите и незакините плате наемнику, беднику и сиромаку, био онъ вашъ или туђинъ, него издайте све што е њино одма; они тимъ душу држе, пакъ да се незаплачу на васъ, еръ ње вамъ у тежакъ грехъ уписано бити. —

43. Неузимљи у залогу аљине с' леђа, илъ ако ти е ко дао, врати му е пре вечера, да га неувати ноћъ гола и нага, и да се незаплаче на тебе, ербо љу га я чути, и нѣму љу а не теби милостивъ бити. —

44. Проклетъ био, ко незналогъ иль сленогъ варао. —

45. Ако ко кога удари и онай умре, убиенъ да буде и овай. —

46. Ко украде вола иль овцу и заколѣ иль прода, нетъ волова да врати за едногъ, и четиръ овце за едну. —

47. Ко туђу нъиву иль воће и виноградъ оштети, марву свою у нъима пасући, са наибольшимъ одъ свое нъиве и воћа иль винограда штету да накнади. —

48. Ако видишъ марвинче брата твогъ тумарити, непрођи га, него врати брату свомъ. Исто тако учини са свакомъ другомъ изгубљеномъ ствари нѣговомъ, гдегодъ наиђешъ на ню, иль дознашъ за ню. —

49. Ако неприятеля твогъ говече наиђешъ блудеће, непрођи га, него врати и подай чве е. —

50. Ако спасишъ неприятеля твогъ марвинче подъ товаромъ пале, немимовђи га, него приступи и помози подићи му се. —

51. Ако на гнѣздо птичье наиђешъ, и птичиће иль яя наиђешъ, остави недирай га, ако ћешъ да ти благо буде, и да дуго поживишъ на овомъ свету. —

52. Ове законе у срцу чувай и деци ихъ своіой казуй у кући и у полю, кадъ лежешъ и кадъ устаешъ, да ихъ добро упамте, и да се по нъима владаю.

53. Благословенъ био, ко се по овомъ закону владао; благословенъ у кући и у полю, — благословенъ е' децомъ и е' плодовима свои земаля и свое стоке, — благословенъ са стадама марве и оваца, и благословенъ кудгодъ излазио и улазио.

54. Проклетъ био, ко се закона одметао, проклетъ у кући и у полю, проклетъ са децомъ и е' плодовима своіи земаля и свое стоке, и проклетъ кудгодъ излазио и улазио.

 Манѣ одъ ови задатака писаће деца докѣ су писаню невештия, и мало по мало писаће све веће и веће задатке, а найвеће могу писати часловци и псалтирци за оно време у почетку године, докѣ букварци черте писаня уче. —

Задатци за слободне писмене саставе у II. разреду србски народни школа.

II. СТЕПЕНЪ.

Имена каквоће (adjectiva).

17 *Задашакъ.* Напишите ми, какви боя (шара) видите на стварима.

Решенѣ. На стварима видимъ бое: белу, црну, црвену, жуту, зелену, плаву, мрку и др.

18 *задашакъ.* Напишите ми, које видове стварій познаете.

Решенѣ. Я познаемъ ствари: округле, шиласте, угласте, гранасте и др.

19 *задашакъ.* Напишите ми каква може бити линія.

Решенѣ. Линія може бити: права, крива, управљѣна, положена, коса, кратка, дугачка, извјугана, подвѣсна, надвѣсна, оделѣна и др. (Узгредно нека овде подвуку преднѣ слокове у смислу §. 32 I. читанке.)

20 *задашакъ.* Каква може бити вода?

Решенѣ. Вода може бити: ладна, млака, топла, врела, ключала, смрзла; сладка, кисела, горка, бљутава, питка; чиста, бистра, мутна, блатњива, труњива; стоећа, текућа, мирна, усталасана, падајућа, извирућа, плитка, дубока, и др.

21 *задашакъ.* Каквы има стварій по вкусу и мирису?

Решенѣ. По вкусу има стваріи: сладки, кисели, слани, горки, люты, отужны и др.

По мирису има стваріи: мирисавы, безмирисны, удараюћи, смрдљивы.

22 *задашакъ.* Какво мора бити добро дете?

Решенѣ. Добро дете мора бити: покорно, послушно, благодарно, мирно, пристойно, смерно, искрено, чисто, вредно, прилѣжно и др.

23. *задашакъ.* Опишите свойства Божія, съ предложомъ „най“ и „све.“

Решенѣ. Богъ е найсилнѣй, наймудрѣй, найправеднѣй, наймилостивѣй; Богъ е свесиланъ, свезнаюћъ, свевидећъ.

24. *задашакъ.* Напишите ми противна свойства одъ овы, коя ћу вамъ садъ казати: право, суво, топло, лако, округло, сладко, тврдо, бистро, брзо, слабо, дивлѣ, весело, дубоко.

Решенѣ. Криво, мокро, ладно, тешко, угласто, кисело, мекано, мутно, споро, яко, питомо, жалостно, плитко.

25 *задашакъ.* Пишите нашемъ другу Богдану каква е наша школа, и питајте га за нѣгову.

Решенѣ. Богдане друже! Ты не знашъ, каква е наша школа, — да ти кажемъ каква е. Наша е школа: велика, висока, дугачка, широка, видна, чиста. Ё ли и ваша овака. Пиши твомъ другу Н. Н.

(Продужиће се.)

П о п и с ъ,

учебнихъ средства које по налогу Вис. Наместништва свака србска школа имати мора:

1. Ђдну икону;

2. царевъ ликъ;

3. иконице за библичне повести старогъ и новогъ завета.

4. иконице за науку гледаня;

5. географичне карте 1. о Войводству, 2. Аустрискомъ царству, 3. Европи, 4. Планиглобе, и 5. о Палестини;

6. одну машину за рѣчунавъ;

7. штице, (Wandſpiel 10 Blätter) 89 новчића.

8. руководство ко красно писаню, (Anleitung zum Schönschreiben) 79 новчића.

На 1. Найболъ би иконе биле, за мушке школе: Исусъ Христосъ с' децомъ, илъ Св. Савва с' децомъ; за девоякче школе: Майка Божия с' дететомъ, илъ Майка Божия са својомъ майкомъ. — Ове и подъ 2. означена, могу се добити кодъ литографа Настаса Јовановића у Бечу, по ефтинѣ новце. —

На 3. Засадаъ болъи ни ефтинѣи нема негъ што су: Bilder zum Anschauungsunterrichte IV. Theil altes Testament und V. Theil, neues Testament. Stuttgart. Schreiber.

На 4. За ово е прописана књига: Anschauungsunterricht in Bildern. Schulausgabe (coloriert) Prag. Tempfer. —

На 5. и то 1. Postkarte der Wojwodschafft. Temeswar, Filialstaatsdruckerei. 30 кр.

А карте подъ 2. 3. и 4. означене, свака 32 кр. и 5. по 12. кр. Landes Industrie. Wainar.

На 6. Найболъ одъ пештански тракселера наручити, за 6. илъ 8 кр. сребра.

Све ове ствари могу се преко књижара наручити. —

П о п и с њ.

школски књига,

ко е деца у срб. школама имати мораю.

Књиге за I. разредъ или за букварце:

1. Букваръ за срб. нар. училишта (ſibel) 14 новчића

2. Церковное пѣние (Gesangbuch) . . . 13 новчића

Књиге за II. разредъ или за часловце:

3. Прва езикосл. читанка (1=es Sprach- und Lesebuch) 27 „

4. Часловацъ (Kirchenslawisches Lesebuch) 11 „

5. Нѣмачки букваръ (deutsche Fibel für serb. Schulen) 9 „

Књиге за III. разредъ, или за псалтирце:

6. Друга књига о езикословию и читаню (Zweites Sprach und Lesebuch). 51 „

7. Псалтирь (Psalter) 27 „

8. Практично езикословие нѣмачко (Sprachlehre serb. deutsch) 49 „

9. Кратка свешт. историја (kleine biblische Geschichte) 6 „

10. 90 иконица за повѣсти старогъ и новогъ завета (kleine Bilder Bibel mit serb. Text) 7 „

Све књиге окромъ последнѣ, штампане су у Бечу кодъ ц. к. Дирекције училиштни књига, и могу се преко књижара отудъ добити. Свакој е књизи придодатъ немецки насловъ, радъ они књижара, што србски незнаю. Цена сви књига метнута е у вредности новoga новца.

Књижница са иконама подъ 10. означена, штампана е у Пешти, у штампарији „Bucsanszky“ Herrndaffe. Jankovits'јфез Haus. —

Пописъ књига.

кое по налогу Вис. Намѣстништва србски учители имати мораю.

1. Мали катихисемъ за начинателъ (Kleiner Katechismus) 7 новчића.

2. Восточногъ вѣроисповѣд. катихи-

- сисъ за више ученичке разредѣ
(Großer Katechismus) 23 новчића
3. Училиштна и домашна библија. Стари и нови завѣтъ. Две части. (biblische Geschichte des alten und neuen Testaments 2 Bände mit Abbildungen) 2 фор. 10 "
4. Методика рачуна на паметь (Methode des Kopfrechnens serbisch) 28 "
5. Књига упражњенија у рачуну за III. разред. (Rechnungsübungen für die III. Klasse. serbisch) 16 "
6. Иста књига за IV. разред. (Rechnungsübungen für die IV. Klasse. serbisch) 18 "
7. Упутство за предаванъ букварски наука. (Methodik zur Bibel. serbisch) 58 "
8. Кратко упутство за срб. нар. учитељ. 17 $\frac{1}{2}$ "
9. Псалтиръ проведенъ на србски 50 "
- Овамо спада и:
10. Побожна размишљавања при слушању Св. Литургије 35 "
- Ово дана изаћиће изъ штампе у Бечу:
11. Методика рачуна с' цифрама.
12. Нови новацъ аустријански.

У књизи подъ 1. означеној налазесе све молитвице, која деца I. разреда научити имаю;

Књига подъ 2. означена служи за тумаченъ молитава;

Књига подъ 3. за приповеданъ библични повѣсти;

књиге подъ 4. 5. и 6. као и оне подъ 11. и 12. служе за рачунъ;

У књигама 7. и 8. изложенъ е цео нови методъ;

књиге подъ 9. и 10. служе за тумаченъ Псалтира и Ектенија.

Све књиге одъ 1. до 8. означене, штампане су у Бечу кодъ ц. кр. Дирекције училиштних књига, и могу се преко свакогъ књижара отудъ добити. Узъ сваку књигу стављенъ е нѣмачки насловъ, да би ихъ учители и общине и кодъ оних књижара наручити могли, кои ербеки незнаю.

Књиге подъ 8. и 9. и 10. означене, штампане су у Новомъ Саду, и могу се одъ књижара Ђинџ-а у Новомъ Саду добити. Овај прима наручбине за све школске књиге и потребе. —

Цена сви књига метнута е у вредности новог новца. —

Пописъ књига.

Кои деци за поклонъ (премие) служити могу.

1. Географичне карте, у попису 1. подъ 5. стављене.
2. Све књиге у попису 2. изложене., алъ особито оне подъ броемъ: 2. и 10. —
3. Књиге изъ пописа 3. подъ броемъ 3. 9. и 10 означене. —

Поучна забава.

Ко се Бога сећа и нѣга се Богъ.

Некій рибаръ порани еданъ данъ рано на воду да рибу лови; ал' вазданъ мучећи се и мреже замећући не улови ни едне едине рибице.

Сневеселѣнъ пође да се врати предъ ноћъ кући. Валя да за то, помисли у себи, нисамъ данасъ бую сретанъ што се нисамъ ютросъ Богу за благословъ помоліо; ал' нећу — не ћу више никадъ то заборавити.

Текъ онъ бише у мисли на Бога, ал' една повећа риба, коју е друга јошъ већа вијала, искочи изъ

воде, и паднув' рибару у чунъ, поче му се предъ ногама праћкати.

Садъ видимъ, рече обрадованъ рибаръ, да е она речъ света истина: *Ко се Бога сећа, и нѣга се Богъ.*

Д о п и с и.

В. У Сомбору 13 Окт. Добро е познато србскомъ свѣту, да се овдѣ у Сомбору кодъ Србске препарандије налази една књижница. Књижница та основана е трудомъ и жертвомъ првихъ професора овога заведенія год. 1816, и брояла е с' концемъ школске године 1857. 663 књиге у 905 свезака. Ове године умножена е она са знаменитимъ поклонима, и купљенимъ књигама. Тако е високо ц. к. попечителство просвете послало на даръ књигу: *die Lehrmittel an der Pariser Ausfstellung v Dr. Arenstein*. Наслѣдници покойнога протопресвитера В. Ковачића поклонили су 48 књига између коихъ су нека сочинения знаменитога Теофана Прокоповића на латинскомъ и рускомъ езику; сочинения Илије Минијатеса у славенскомъ преводу; проповѣди архимандрита Гедсона; дѣла Лактанѣјева и т. д. — Сима Станковићъ учитель Байскій поклонно е Србианку одъ С. М. Сарайлиѣ. До овога доба множила се књижница предуготовничка само поклонима, али е нашъ Г. школски савѣтникъ изнашао средства, како ће се одсадъ најбоља педагогична дѣла за потребу професора препарандије куповати. Онъ е наредно прошасте године да сваки ученикъ положи уписну таксу одъ 1 ф. ср. а кадъ свидѣтелство добие опетъ по 1 ф. Одъ тихъ новаца и одъ поклона Сл. депутацие фонда школскогъ купљено е 48 школскихъ и педагогичнихъ дѣла. Одъ месеца Марта до Августа о. г. примило е управителство препарандије ради набавляња књига и осталихъ за предаванъ нужднихъ средства путемъ ц. кр. политичнихъ власти ове поклоне: Одъ общи-

не Ст. Врбашке 7 ф. 30 кр; великокикиндске: 21 ф. 10 кр; Шандорске 2 ф. 34 кр; Итебейске 7 ф. 33 кр; Србско-Арадачке 5 ф. 30 кр; одъ Модошке, Диняшке и Сеймартанске 11 ф. 30 кр; изъ окружия вел. Бечкеречкогъ 1 ф. 8 1/2 кр; изъ общине Беодрашке и среза турскоканъишкогъ 3 ф. 27 кр; — и тако свега 60 ф. 22 1/2 кр. За те новце купую се най-знаменития педагогична дѣла, маце и остала средства за предаванѣ нужна, а рачунъ ће се вис. ц. кр. намѣстништву поднети. Хвала буди нашимъ црквенимъ общинама, кое су на позивъ вис. намѣстништва ове жертва србској препари-дји принеле. Ми се надамо да ће скоримъ доћи оно срећно време, кадъ ће се наше общине и наши богатырци надметати с' даровима овомъ пренахномъ заведению нашемъ наменѣнима!

Г. Г. учители, кои су летосъ овдѣ новыи методъ слушали, за споменъ тога знаменитогъ у лѣтописима школе наше догађая скупили су суму одъ 40 ф. 27 кр; ср. и предали Г. професору Николи Вукичевићу с' жельомъ да се за те новце купи одъ коегъ Србскогъ академичкогъ живописца вешто израђени образъ просветителя Србскогъ светога Савве, кои ће дворану педагогичногъ заведениа красити, и ученике на ревност, божанство и родолюбие побуђивати. Као што чуемо Г. Вукичевићъ ступио е већъ тога ради у договоръ са искуснимъ нашимъ живописцемъ Госп. Павломъ Симићемъ, кои е и светосавски манастиръ Кувездинъ са особитомъ умѣтностѣу пре нѣколико година живописао.

У ововарошкимъ србскимъ школама предаваня су започета 1 Септембра. Дѣце има петъ пута више него што е до сада бивало. Пре мѣсецъ дана стигло е одъ вис. намѣстништва дозволенѣ да се отвори II. разредъ у србској дѣвоичкој школи. Вальда ће дати Богъ па ћемо скоро и у нашимъ предградинама и на свима селиштама школе имати. Одъ нашихъ варошкихъ представника томе се добру подпуно надамо.

ШКОЛСКІЙ Л

Одговорный уредникъ: Ђорђе Райковићъ.

Овај листъ излази сваке недељъ еданпутъ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштариномъ.

Брой 3.

30. Октобра

1858.

Будућность наши мали школа.

М. Ёдва е еданпутъ дошло време, кадъ се и кодъ насъ на овой страни приятельи душевнога напредка свога народа могу надати больой будућности свои мали школа. Одъ наданя до готовога посла има се истина доста поћи, али до сада ние било изгледа ни за наданъ, а данасъ баръ то имамо.

Съ временомъ ћемо нашимъ учительима, школскимъ мѣстнимъ и окружнимъ управительима показати съ броевима, како смо ми, кои у просвѣщенной Аустрији живимо, далеко остали у той струци иза други народа. У кнежевини сръбской множе се истина и поправляю мале школе еднако, али и тамо остае јоштъ многа желя разумнога приятеля народне просвѣте неиспуњна. Него се и они тамо и ми овамо садъ надати можемо да ће бити болъ, особито кодъ насъ на овой страни. У другимъ предѣлима нашего народа, као у Босни, Херцеговини, тако названой Старой Сръби и Црној гори школе су врло рѣдке. Мало има народа у коме тако мало люди и жена има, кои читаю и пишу. Ето у нашемъ народу има читави областѣ или предѣла, у којима и сами свештеници незнаю свое име ясно написати и одъ кои многи служе божию службу онако, како су само наизустъ служити научили. И у овимъ другимъ предѣлима нашимъ, као у Далмаціи, Краини

херватској, Славоніи, Срему, Банату, Бачкој и србској кнежевини јоштъ неће бити ни 5—6 душа одъ стотине, кое знају читати и писати.

Просвѣта се зачинѣ или започинѣ у малимъ школама. У овима школама учи се и треба да се научи све оно, што е човѣку уобште знати нужно, као на примѣръ: духовна наука или молитве, читанѣ, писанѣ, рачунанѣ. То треба да добро зна сваки човѣкъ и свака жена, били они најбогатињегъ или најсиромашнијегъ стана. Кадъ се то у младости научи, онда или дѣца сама по гдѣ-која осѣте волю да уче што више, или ихъ њихови родители на веће науке упућују. Те далѣ или веће науке за сада су кодъ насъ нуждне онима, кои се за какве особите струке спремају, као за свештенике, чиновнике, войнике, учителѣ, трговце, и т. д. Оно пак, што се у малој првој школи учи, нужно е да свака душа зна и треба да научи.

Наши селяни јоштъ нису ту нужду школе увидили. Њима е до сада слабо ко и трудно се својски доказати ту нужду и користъ, коју би њихова дѣца а поредъ дѣце и они одтуда имали. Скоро е тешко било наћи селяка, кои е и по едно свое дѣте драговољно у школу давао и слао. Одвратностъ или управъ мржњѣ на школу била е кодъ селяна тако велика, да су власти и на овој и на оној страни морале на силу родителѣ тѣрати, да дѣцу своју у школу шालу. Ако Богъ да послѣ само 50 година потомци ће се наши томе чудити, али е истина цѣла, да су родители по нашимъ селима радије каштиге плаћали и трпили него дѣцу своју у школу слали. Има тога доста јоштъ и данасъ.

Главни су узроци тој мржњѣ на школу били ови: Прво и прво или селянима ние нико озбиљно, вѣшто и на добаръ начинъ доказивао користъ, коју ће и они и дѣца њихова имати одъ онога, што у школи науче,

или имъ е ко о томе само узгредно и у кратко кадъ што као одъ бѣде говорио. Селяни наши заиста нису тупи и они би кадри били разумѣти сваке јасне и основане разлоге, кои би имъ се о томе говорили. Они нису немилостиви спрамъ свое дѣце него баш напротивъ доста су милостиви, пакъ неможе се рећи, као што многи кажу, да они сбогъ користи свое данашнѣ неће дѣцу своју да одпусте одъ говеда, коза, оваца, свиня, и т. д. Я би се смѣо подватити да би сваку, па и најдивљию обштину убѣдити и увѣрити могао за кратко време о користи школе и приклонити да дѣцу своју съ наибольшомъ вољомъ у школу шालу. И ту ние Богъ зна каква вѣштина нужна. Узгредъ се неможе людима паметь окренути. Валя за то имати топле волѣ а и стрпљивя. Ако люди нису сватили и разумѣли оно, што имъ се за нѣову користъ говори данасъ, треба то поновити јоштъ кон путъ и то све единако докъ се люди необавѣсте. Упливъ земаљске власти, гдѣ е годъ разуманъ, одъ велике е благодети. Онъ е и ту нужданъ. Оне, кои добро свое сами немогу разумѣти и загрлити, треба на то натѣривати. Али съ нашимъ свѣтомъ може се за цѣло онет више учинити са разлогомъ и доказиванѣмъ него тимъ начиномъ, пакъ зашто да се ово лакше и за люде пристойније средство свойски непокушава?

Селяни наши незнаю праву користъ, кою школа доноси, а притоме и невиде те користи. Бар по многимъ селима или су слабо ту користъ могла виѣјати или нису виѣјали никако. Кодъ онакви уредба, начина учения, књига, кодъ онакви учителя и надзирателя, ние чудо, што су селяни дѣцу своју у школу по 4—5 година слали пакъ кадъ су одрасла и изъ школе изишла, едва су што у читаню натуцала а у писаню мрчити знала. И данасъ су рѣдке сеоске школе, из коих дѣца послѣ трогодишнѣга учения изађу да су кадра

сваку нашу грађанску и црквену књигу читати или писамце просто и мало написати. Кадъ изъ школе дѣчакъ изађе и польскомъ се свомъ послу преда, заборава и оно мало што е био научио. То су *понайвише* били плодови наши сеоски школа, а такви плодови ваиста ни најманѣ нису били намамљиви за селяне да дѣцу своју у такве школе шालу.

У томе, што селяни наши дѣцу своју слабо у школу слати или давати маре, биће и други узрока, али я ћу се задовољити сада само ове споменути.

Одъ сада ће и кодъ насъ на овой страни престати они узроци, сбогъ кои дѣца у школи крозъ више година нису могла ништа научити. Савъ начинъ учения изиѣнѣнъ е изъ корена. И књиге су све поправљене и попуњене. Врѣданъ учитель, по новомъ начину, може научити дѣцу за 3 мѣсеца и читати и писати. Некъ то науче и за половину године. У осталомъ времену учиће друге користне ствари. И што дѣца науче, то ће родитељи видети. Онда ће замести у њима се мисао окренути о школи и биће паметнија и боља.

Међутимъ ови плодови немогу сазрети садъ тако брзо, као што ће моћи онда, кадъ се њива, на којој се ради, сасвимъ обради и догѣра. Сваки е почетакъ тежакъ. Јошгъ има учителя стари, кои се у никакву новостъ пригнути неѣдаду; овима е нужно неко врѣме, да се и са начиномъ новимъ, и са књигама новимъ боље упознаду. И сами учитељи текъ сада се уче како ће дѣцу учати. Али, само кои оће, тај ће заоста крозъ кратко време научити. Тешко оному учитељу, коме узтреба за то ученѣ више одъ године дана. Друге године треба да то ученѣ ново иде много лакше него старо, врѣ е по себи само лакше и простије. Такве неволѣ, да учитељи сами уче како ће дѣцу учити, одъ сада више бити неће. Садашњи учитељи, кои

мисле учителя остати, то ће научити. У напредак се за учитель неће примати други него они, кои су у препаранди већ то научили и за учитель сасвимъ спремни.

У школи самој одъ сада ће дакле селяни наши налазити далеко већи и јасни успѣхъ свое дѣце у ученоу. Одъ сада неће моћи упирати претомъ на другога, кои е у школу ишао, како опетъ ништа незна.

Али неваља простимъ људима оставити да они чекају на оно време, кадъ ће сами моћи видети добро, коју школа дѣци приноси. Треба њима одна и съ друге стране у томе бити на руци. Помоћи имъ се у томе може само тако, ако имъ свештеникъ и учитель њиовъ чешће разумно и разложно буду доказивали користъ, коју школа мора доносити и дѣци самој, и њима као родитељима, пакъ онда и обштини, и држави, и народу. Особито имъ ваља разложити ону користъ, коју ће дѣца и они имати. Ако људи у први махъ непослушаю, треба ихъ у томе поучити и други и трећи путъ, и све еднако докъ се необавѣсте. Учителю е то една одъ први дужности, а свештенику, ако ние една одъ први а оно е една одъ велики. Цркву и школу слабо кои народъ раздваја. И кадъ нас треба да остану у заједници. Свештеникъ дакле и у школи служи Богу. Међутимъ су свештеници и онако понавше мѣстни а и окружни школски управитељи. Брига свака о школи њиова е дужностъ била и остае.

Школа ние имовина или закупъ само учителявъ или свештениковъ, него е она добро све обштинѣ. Сви чланови обштинѣ дужни су се такође старати за школу съ чимъ и съ колико кои може. И то, као годъ и оне друге користи, које школа доноси, дужни су селянѣма казивати не само учителя и свештеници, него и сви они људи изъ обштинѣ, кои су разумни или паметни. Навластито би на то морали усрдно pazити сеоски бе-

лежници и трговци, кои више свѣта имаю и кои су кадри простимъ людима на сходанъ начинъ њиову користъ разложити и доказати.

(Свршетакъ ће доћи.)

Нешто о казни школској и домаћој.

Често самъ имао доказе предъ очима, да они учители, кои се управо не брое међу слабе и ладнокрвне, у истой мери раздражљиви и слепо строги према ученицима постаю, у којој сѣ ума смеђу истинито испуњавањѣ дужности; — спазіо самъ, да њима најманѣ за рукомъ полази повратити поредакъ и добро владанѣ, ако се и чине да су иначе непреклони и неподмитно строги.

Такође многи родитељи на дому не знаду дечијој каштиги праве мере и места. Каштиговати онде н. пр. гди се текъ лажъ слуги, непаметно е и сумљиво; али гладкимъ речма признањѣ истине измамити, па тада инакъ каштиговати, то е начинъ сатане. Па и оно, што неки лажљивца јавно срамоте, не може се одобрити, ерѣ то га чини подмуклимъ и упорнимъ. По томе мое е начело: да деци мојој све допустимъ, што имъ се по здравоме людскомъ разуму може допустити, и да никадъ телесномъ казни кривицу не каштигуемъ онде, гди јошѣ стваръ треба испитати. Болѣ ти е да лажъ предохранишѣ, него да е морашѣ искоренивати, тимъ пре, што ово последнѣ не полази увекъ за рукомъ. Осимъ свега пакъ не валя на лаку руку детету лажъ пришивати, — не валя сумњати се о истинитости његовой, разма ако е веѣ познато као пука лажа. Површно приманѣ такове неосноване сумњѣ мора да вређа високо поштованѣ, што га дете према истини има подранјивати у својимъ грудма. Гдѣкои су учители и воспитатели врло лако склонѣни окривити

ученика или питомца свога такође јогуњствомъ, а не ће да расуде, да ли е можда чѣгово владанѣ произишло изъ одирана према незаслуженой или недостойной казни. Одъ твога дакле питомца пре се надај свакомъ добру, те се постарай, да онъ сазна ту твою добру мисао; напротивъ имашъ ли узрока бояти се зла, а ти пребути тай твой стра, предупреди зло и окрени срце питомца твога на добро. —

Дечакъ, кои не греши не зато, што се боя плаши, но зато што самъ свою вредность осећа, ближій е много више моралномъ животу, него онай кога само стра на часъ у надлежне границе узбѣя. Али знати треба, да се и мы, каштигуюћи нашу децу, не знамо свагда за згодно средство приватити. „Я“ — вели *Ланге* у свомъ животопису — „изъ искуства знамъ некій лекъ, коимъ е родительска любовь наравну суровость дитиню припитомила болѣ и згоднѣе, него каштигомъ ладнога разума. Едномо е майка моя на мене, кадъ јой е дивльй неучтивый деранъ ружно одговоріо, заплакала. Та суза гори и данъ данкомъ на моме срцу, и следила е тада сву мою крвь. Никаквъ затворъ, никаква гладъ ни батине не бы могле имати тако основногъ и подиуногъ уплива на мою поправку, као погледъ на плачућу майку.“ —

Што се мене тиче, я самъ се дояко као учитель свуда, колико е годъ пута нужно было, шибомъ служіо; ипакъ, признаюћи хвалу нѣну, научіо самъ се не казнити дете, пре него што ладнокрвно не испатамъ, еда ли е каштигу заслужило. Шибу не треба касирати, но ипакъ вали да е прати благость, као сенка тело. Моли се Богу и ради, а не каштигуй никадъ у ердњи. То су главне точке свакога доброгъ воспитаня. У мојой школи свагда е после каштиге сяло сунце најсрдачнѣе любви.

Р.

Задатци за слободне писмене саставе у II. разреду србски народны школа.

III. СТЕПЕНЬ.

Имена раднѣ (верба).

26. *задашакъ.* Шта може ђакъ у школи радити?

Решенѣ. Ђакъ може у школи: учити, пазити, слушати, мислити, писати, читати, брояти, рачунати, појати, Богу се молити.

27. *задашакъ.* Напишите, шта кодъ куће радите, а све глаголе метните у садашнѣ време.

Решенѣ. У јутру устаѣмъ, Богу се молимъ, умивамъ, облачимъ, едемъ, пиѣмъ, учимъ, пишемъ, рачуниѣмъ, читаѣмъ, играѣмъ се и др.

28. *задашакъ.* Видили сте, шта раде люди у пољу, — опишите нѣјове раднѣ, а' метните све у треће лице вишеброја садашнѣгъ времена.

Решенѣ. Люди у пољу: ору, сею, косе, жаноу, копаю, секу, слажу, везую, товаре, возе, носе, беру, тресу, чунаю и др.

29. *задашакъ.* Како се могу разне животинѣ мицати?

Решенѣ. Животинѣ могу: иѣи, трчати, скакати, летити, милити, пливати, пузати се, гмизати, вуѣи се, лепршати се, вивати се и др.

30. *задашакъ.* Напишите ми раднѣ противне овима:

устати, говорити, смејати се, питати, куповати, налазити, хвалити, давати, затварати и др.

Решенѣ. Сестити, ѣутати, плакати, одговарати, продавати, губити, кудити, примати, отварати.

Примешбе за учишелѣ. Свакиј овај задатакъ треба съ децомъ најпре мало претрести, испитати, — изяснити шта и како треба да раде.

Задатци су постепено удешени, и валя њих предузимати по реду, а не ма кои и часъ съ едногъ, часъ съ другогъ края. Одъ 1 до 16. све су сама имена, одъ 17. до 25. придевна, а одъ 26. до 30. глаголи.

Послове дечиѣ валя прегледати и поправляти. Школске задатке нека двое или трое деце прочитаю, а учитель нека погрешке темельно разложи и исправи, да сва деца запамте. У домаѣимъ пословима валя само побележити погрешке, на нека њих деца исправляю сама.

У исправляню погрешака валя пазити редъ, т. е. найпре исправляти найгрубѣ и найкрупнѣ, а ситнѣ прелазити, — после треба предузети и ситнѣ, а найсубтилнѣ наипосле, кадъ се деца одуче одъ оны грубы. Само валя погрешке дечиѣ свойски исправляти.

Дечиѣ послове треба класифицирати, ал' при томе мотрити не толико на посао, колико на положенъ трудъ. Талентирана и изъ больи куѣа деца, коя имаю и кодъ куѣе помоѣи, увекъ ће донети больій посао; ал' хвалу заслужуе само оно дете, кое в свимъ трудомъ радило. Осредній посао може се похвалити радъ подетицана у труду; а больій посао може се ѣутке преѣи, или и укорити, ако в ѡшъ болъ могао бити ураѣенъ.

Неке послове нека после поправке деца на чисто препишу. Чисти преписи одъ велике су користи: деца се вештбаю у краснопису; чешѣимъ прегледанѣмъ свои послова понавляю ѡ и болъ памте; преписи су као плодъ труда и сабирания плода, на подетичу децу да ѡ чуваю и да ѡшъ више сабираю, те да израѣую све болъ и ленше; наипосле изъ ти преписа найболъ ће се и родители и школски управители уверити о учителѣвомъ труду и о напредованю дечиѣмъ. Ал' и те чисте преписе валя прегледати, да не бы остаяло погрешака. Одъ погрешака валя децу одучити, — то в главна стваръ.

(Продужиѣ се.)

Рачунъ съ новимъ новцима.

I.

Како ћешъ дознати, колико ћешъ садашњи нови илѣ аустријски форинти добити за досадашњи форинте сребра илѣ конвенционалне монете?

Наређено е да се за 1 ф. км. илѣ ср. добие 1 а. ф. илѣ нова, и јошъ 5 нови крајцара илѣ новчића; добићу дакле исто толико аустр. фор. и јошъ на сваку по 5. новчића.

За 1 ф. ср. добићу 1 а. ф. и јошъ 5 новчића,

„ 2 „ „ 2 „ и „ 2 путъ 5. то е 10 новчића,

За 5 ф. ср. „ 5 „ и „ $5 \times 5 = 25$ нов.,

„ 10 „ „ 10 „ и „ $10 \times 5 = 50$ „

дознаћу дакле, кадъ задатъ брой ф. ср. умножимъ са 5, и што изађе, то ће ми бити новчићи, кое к' задатимъ ф. ср. додати морамъ. Али, будући да 100 новчића 1 а. ф. чине, то морамъ у продукту све леве цифре до стотина, или обе крајне цифре одсећи, пакъ лево ми, ако буде, остаю а. ф. а десно новчићи, кое морамъ к' задатой суми ф. ср. додати, и онда све уједно скупити.

Н. пр. 25 ф. ср. чине 25 а. ф. и јошъ 25 пута 5 то е 1 а. ф. 25 новч. илѣ одсечно $1|25$ новчића

дакле све уједно: 25 и то е 26 а. ф. и 25 нов.

„ „ 36 ф. ср. чине 36 а. ф. и јошъ $36 \times 5 = 1|80$ новч. то е 1 а. ф. и 80 новч. више, дакле укупъ 37 а. ф. и 80 новчића.

„ „ 252 ф. ср. чине 252 а. ф. и јошъ $252 \times 5 = 11|60 = 11$ а. ф. и 60 новчића више, дакле све у скупа $252 \times 11 = 263$ а. ф. и 60 новч.

„ „ 3374 ф. ср. чине 3375 а. ф. и јошъ $3375 \times 5 = 168|75 = 168$ а. ф. и 75 новч. дакле свега $3375 \times 168 = 3543$ а. ф. и 75 новч.

II.

Како ћешъ дознати, колико ћешъ садашњи нови крајцара илѣ новчића добити за досадашњи крајцаре сребра илѣ конвенц. монете?

Наређено е да се за 1 кр. км. илѣ ср. добие 1 и $\frac{3}{4}$ нове кр. илѣ новчића; добићу дакле исто толико нови крајцара илѣ новчића и јошъ по $\frac{3}{4}$ на сваку више, или радѣ лакшегъ рачуна: добићу исто толико новчића, и јошъ полу толико, и јошъ одъ те поле полу. Н. пр. за 10 кр. ср. добићу 10 новч. и јошъ полу, то е $2\frac{1}{2}$, свега дакле: 10 и 5 и $2\frac{1}{2}$ чине 17 $\frac{1}{2}$ нови кр. илѣ новчића.

„ „ „ 22 кр. ср. добићу 22 н. и јошъ $\frac{1}{2} = 11$, и јошъ овогъ $\frac{1}{2} = 5\frac{1}{2}$, свега 38 $\frac{1}{2}$ новч.

„ „ „ 24 кр. ср. добићу 24 н. и јошъ $\frac{1}{2} = 12$, и јошъ овогъ $\frac{1}{2} = 6$, свега 42 новч.

„ „ „ 30 кр. ср. добићу 30 н. и јошъ $\frac{1}{2} = 15$, и јошъ овогъ $\frac{1}{2} = 7\frac{1}{2}$ свега 52 $\frac{1}{2}$ новч.

„ „ „ 50 кр. ср. добићу 50 н. $\frac{1}{2} = 25$, и јошъ овогъ $\frac{1}{2} = 12\frac{1}{2}$ свега 87 $\frac{1}{2}$ новч.

„ „ „ 60 кр. ср. добићу 60 н. и јошъ $\frac{1}{2} = 30$, и јошъ овогъ $\frac{1}{2} = 15$ свега 105 новч.

(Продужиће се.)

Опомене рад' благога обичая. *)

О владаню на улици. Не излази предѣ светѣ неочешлянѣ, тако неопранице и чупавци иду; не свлачи се нит' облачи, да те светѣ гледа, тако безсрамници раде; не иди прљавѣ и блатњавѣ, ни издеранѣ ни дронѣ-вавѣ, него спреманѣ и спретанѣ, да е свима мило погледати за тобомѣ, а не да одплюваю.

Не носи се као нико. Не накривлюй капе на глави, тако пјани оде; нити е на очи ватуци, тако зликовци

*) За народно — и недељношколску читанку.

оде; нити е носи на вр' главе, тако лупкасти носе. Не иди нашаранъ, нацифранъ и накићенъ, као додоле. Склони мараму у цепъ, да не вири као у девера.

По улицама нити се распасуй ни опасуй, нит' стежи ни ватежи, ни намештай ни чистуцай ни огледай, да те сваки види; све то кодъ куће сврши, пакъ онда изађи.

По улица одећи не еди, тако невоспитани раде; не свршуй никое нужде, гди бы те ко видети могао, то само безобразници чине; камена по улици не шоркай, ни прашине дижи; него се склавий, пређи ил' обиди, а не угази.

По улица одећи не иди као пребивенъ; ни виђи, ни млатай рукама као бесомучанъ, нити иј одрвенчуј, као уманутъ.

По улица одећи не дижи носъ високо, тако мавити иду; али га ни у недра не забадай, као лаже и притворнице; не зверай и не обзирати се тамо и амо, то сметеници раде; не завируј у свака врата и сваки прозоръ, то безобразници чине.

По улица одећи и разговарајући се не вичи, нити се цери да се сви обзиру и за тобомъ застају, тако луде раде; не завируј свакомъ у очи, као што безсрамници чине.

О владану у друштву. У друштво не иди неопремићенъ; не трчкай на огледало, да тамо косу и обрве зглађавашъ, да аљине намешташъ, и да се спредъ и одострагъ огледашъ, као што будале чине.

Непристойно е зевајући не заклонити уста, него иј разгавити да сви виде колика су; јошъ горе е кияјући гласа не устегнути, него га одпустити; а најгадније е, кияјући и кашљући не заклонити се, него другога прекати.

Гадно е ширцати, а јошъ гадније носа на земљу и на патосъ изсекњивати, или рукавомъ утврати. Гадно е носъ претима копкати или уши и очи чагодити.

Гадно е нокте предъ другима чистити, іошъ гадніе зубима ій гристи. Ружно е и гадно крастице чупкати, іошъ е ружніе и гадніе по телу се драпити и по глави чешати.

Исто е тако ружно, напинати се на кашляти.

Безобразно е, видећи на другомъ телесну ману кою, — све на ню очи ушпрати; іошъ горе е запиткивати како е дошло и одкадъ; а найгоре е изъ прикрайка ругати се, претъ пружати, съ другима о томе шаптати и смеяти се. Уобште у друштву шаптати, узмигивати, зїяти и кривити се ние пристойно, то само витлови и безсидници чине.

Ружно е разговараюћи се са другим, тако му близу подъ носъ подлазити, да сва пара изъ уста ономе у носъ улази; іошъ е ружніе, казуюћи коме што, за альну га дрпкати, за дугмадъ чупкати, рукама гуркати; а найвећа е непристойность другоме у речь утрчавати, или говоръ неслушати, или не чути пакъ препиткивати.

Безобразлукъ е, гди другїй чита, пише, или другїй кои тихъ посао ради, — разговарати се, звиждати ил' певати, лупати и како му драго досађивати; а іошъ већа е безсрамность за леђа заилазити и завиривати шта се пише, прислушкивати шта се говори, вребати шта се ради, или о томъ пропиткивати.

Песмице у име Божіе. *)

У име твоє я починѣмъ, Боже!

Ты помози еръ се теби може —

Све е лако съ Божіомъ помоћи,

Безъ нѣ ние ни до чега доћи;

За то болъ радити не могу,

Већъ почети молећи се Богу.

У ютру.

Милый Боже мракъ е побегао,

*) За народношколску читанку.

Я самъ мирно и лако устао;
 Чувай, Боже, данасъ мене здраво,
 Да не чинимъ ништ' што е рѣво.

Боже неба на висини,
 Ево данакъ осван'о е;
 Ты помози, те учини
 Да останемъ чедо твое
 Свагда мудро и послушно —
 Да не радимъ што е ружно;
 Да бы са мномя сретни были
 Родителѣи мои мили.

Већ што миранъ санъ ми даде,
 То ти морамъ захвалити,
 Обећавамъ теби саде
 Вазда, Боже, добаръ бити;
 А ты увекъ са мномя буди,
 Ты усавай, ты пробуди!

Я е' окрепѣнъ изъ сна прену,
 Теби, Боже, горе гле'ну —
 Родителско око твое
 Ноѣасъ мене чувало е;
 Ты и данасъ са мномя 'оди,
 Да ми зло се не догоди,
 Докъ не зовнешъ мене къ себи
 Послушанъ љу бити теби.

Што е годъ Богъ наредѣо све е мудро наредѣно.

Ратаръ лежећи подъ растомъ, опази близу на
 плоту тикве, пакъ стане главомъ вртити, говорећи:
 „Хмъ, хмъ; она кржлява лозица, па коликій големъ
 плодъ носи; а ово големо дрво, па колицие кржляве
 жириѣе дае; да самъ я светъ стварао, морао бы ми
 растъ съ центе тешкимъ жировима родити.“

Текъ онъ то изрече, а еданъ се жиръ одкине, и управо му на носъ падне и окрвави га. „Ето ти мое памети, — увативъ се за носъ рекне; да е овай жиръ онако големъ, као што самъ я ктео, не бы ми данасъ ни глава остала.“

Не замерай свету; *што е годъ Богъ наредіо, све е мудро наређено.*

Милосрдный Арапинъ.

Еданъ Арапинъ путуюћи пустиньомъ нађе дете гди лежи у песку, а овамо одъ жеђи умирући ние могло више говорити, само што е іошъ едва склопљене руке држало. Арапинъ, видећи дете, извади оно мало воде што у чобанъи имађаше и напои га, пакъ га онда на свою камилу дигне, а самъ ранјавимъ ногама пође по вреломе песку пешке, — гріота е (помисли у себи) да пропадне: човекъ е.

Поставъ мало унапредъ упита дете, одъ когъ е племена. Валедъ Хилилъ, одговори дете. Валедъ Хилилъ! гдно име за тогъ милосрдногъ Арапина, име непријатељскогъ племена; алъ милосрдный Арапинъ опетъ помисли: човекъ е, те на ново скине чобаню и дете напои. Садъ остане чобаня празна, а іошъ пуно по дана было е ићи до извора.

После неколико сатій поче немоћно дете опетъ патити одъ жеђи, а Арапинъ не знајући друге помоћи, извуче иза пояса ножићъ, па скинувъ и загрливъ дете, на својој руци пресече жилу, те својомъ крви дете напои и одъ смрти спасе.

Анђели са свои висина милостно то дело видећи представе га Божиємъ престолу; сва небеса радостно кликну, а иљадама немилостивы людій буду изъ књиге грехова избрисани, и иљадама грехова буде опроштено.

Накида.

Пророку дође неки младинъ и рече: „Бороносца-
ный! Я имамъ престару и пресрабу матеръ, кою чу-
вать, своимъ рыкомъ ранить и поить и поджечь и
покривать и негнѣть, — па есамъ ли юй накнадо,
што ми е чинина?“ А пророкъ оговори: „Ниси,
нати бешъ юй нидъ чинитъ моги накнадити; али си
добро дело чинио, пакъ и за то мало што юй вра-
тишъ, будъ Боротъ блатословенъ!“

Оуеъ накнада.

Едномъ дође на неку варошкѣ какио старецъ
еданъ, пресрабъ вѣтъ едва се на ногу држеъ. „Оу-
даа, старче?“ чинитъ га несташный капицъ. „Оу-
даа, браа.“ — „Па куда си намыо?“ — „Довде, не-
даа.“ — „А кое добро?“ — „Ние добро,“ узане бе-
дний старецъ: „Дошао самъ да се подъ суда тужи-
мъ на мота сина: пре неколико месецъ предъадо му еве
добро и иманъ мое, да се у старости оморимъ, и онъ
обеа бринуть се за ме, а данасъ не че да зна ни
зашто, него ме истискуе глада и тогда нѣ мое кѣ.“
„А колико ти е година?“ запита капицъ — „Прешао
самъ 73.“ — „Е, па твои е животъ вѣтъ прошао,“
оговори неважный капицъ, „ты знаишъ да у часову
нише, да нашъ животъ трае 70 година.“ Старецъ се
на ове речи егрозъ и протори: „Дакле е боъ да се
я вратимъ, Ботъ че се мени смиловати.“ Съ тимъ
речма окрене се и нѣбе названъ капицъ, седи на еданъ
каменъ да се оморъ, пакъ тѣ гузе ронехъ узане и
— назане.

Бедномъ се старцу смиловао Ботъ и примио га
къ себи; а на истомъ ономъ каменѣ, гдѣ е онъ на-
дануо, седи данасъ спитъ вѣговъ, и проси да му удеге.

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ёорђе Райковићъ.

Овай листъ излази сваке неделѣ еданпутъ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштариномъ.

Брой 4.

6. Новембра.

1858.

Будућность наши мали школа.

(Свршетакъ.)

У прошломъ брою овога листа подѣ поменутимъ насловомъ говорено е о томе, како би се наши селяни могли приклонити да дѣцу свою драговољно даю у школу. Речено е, да би мрзость нѣкога садашня на школу престала, кадѣ би ѿ свештеници и учители чешће обавѣшћивали и кадѣ би добре послѣдице сами видели и за себе и за дѣцу свою.

И еданъ и други овай начинъ само онда успѣха може имати, ако свештеници и учители позивъ свой спреамъ школе подпуно и достойно разумѣваю и испуњаваю, и ако и едне и друге чиста любовь спреамъ школа, спреамъ неяке дѣце и спреамъ напредка нашегъ народнога уобште у разумной и сталной слоги свакадѣ одржава. Свакомъ свештенику било би доста кадѣ би знао и често се сѣћао да е онъ *пастиръ* словесни душа а учителю пакъ кадѣ би знао и сѣћао се, да е онъ *учитель* неякогъ нараштая людекога. И у свѣту и у народу нашемъ има званія различни, има ѿ когъ су по спољности сѣйния, когъ су болѣ награђена, али осимъ господара земаљскога и народнога, кои е у исто време такође и пастиръ и учитель главни, племенитнега званія, баръ по мојој памети, нема. Сва су званія више или манѣ нужна, али безъ ови први

званія родъ людски неби имао ове дивоте, съ коіомъ се толико саоме своме творцу приближава и уподоблява. По душевнимъ нашимъ дѣлима ми се одъ свию остали створеня разлучавамо и отликуемо; по нѣима се отликуе човѣкъ одъ човѣка и народъ одъ народа. А ова снага наша найскупля и найвећа предае се и предана в свуда духовнимъ пастирима и учительима, те одъ нѣи зависи напредакъ и развитакъ нѣзинъ а съ нѣомъ уедно и свака врлина и сваки напредакъ народа.

Нити самъ навластито учио позивъ и дужность пастира духовнога нити пакъ учителя. Изъ други наука и изъ искуства свакидашнѣга видимъ и знамъ, да су то званія у друштву людскомъ преважна. Нека земля или народъ кои има најболъ државнике, ако нема добри пастира и учителя, неће и неможе бити онога напредка, кои се докучити или постигнути жели. Ова су два званія прва. Звање свештеника прима човѣка у своя наручія одма по роѣню, прати га за цѣлога живота и испраћуе га на онај свѣтъ. Учитель е као неки помоћникъ свештениковъ. Различне умножене дужности недопуштаю свештенику, да нејакога или новороѣнога човѣка прими сасвимъ на свой вратъ, као што га е на крштењу примио, пакъ зато в и црква и држава намѣстила учителя, да прихвате та нејака створеня и да ихъ наставляю, да ихъ уче и припремаю, како ће моћи бити съ временомъ достойни и честити синови свои родители и свое цркве, валяни и честити чланови общине, грађанскогъ друштва и државе.

И о томе ние мой посао говорити. И свештеници и учителя уче свой позивъ познавати, и треба да познавати науче у онимъ своимъ заведенима, коя ѣи за та званія спремаю и коя ѣи као спремне народу за такове шалю. Я самъ радъ споменути само како би добро било, да народъ и свештенике и учителя съ те

стране познати, цѣнити и уважавати научи, а съ друге стране свештенике и учителя подеѣтити на тако племенити свой позивъ. Ако тай позивъ знаю, ако га се сѣћаю и ако се труде да га испуне, не само школе наше мораю имати болю будућностъ него и црква у заедници са школомъ добиће ону саянность и благодетни велики уплевъ на народъ, кои е као главни нѣзинъ задатакъ познатъ свакоме оноемъ, кои е свету цѣль црквенайманъ познати прилику имао или научно.

На наше околности или на станъ наше данашнѣ морамо се обзирати и сравњивати га са наведенимъ позивомъ свештеничкимъ и учительскимъ. Сваки разуманъ и поштенъ нашъ сународникъ желио би да и прошлостъ и садашность тога станя никадъ ни споменути не чуетъ. Има примѣра красни, да су и свештеници и учители чинили и свршивали оно, на што су позвани, али то су примѣри врло рѣдки. И до сада, а и сада, има много и свештеника и учителя, кои цркву и школу држе само као средство за свое материално издржаванъ. Ови незнаю или неће да знаю, да су они слуге цркве или школе, него мисле да е црква и школа само ебогъ нѣи или ебогъ нѣиовога болѣга ужитка. Дужности и едного и другога овога звания неиспуњаваю се ни съ довольно спремањимъ знанѣмъ, ни са чистомъ вољомъ, ни са правомъ ревности. Чини се истомъ оно, што се кадъ хоће или што се само мора. Оно, што се чинити морало, било е сасвимъ незнатно, врѣ нити су учители нити су свештеници надгледани били у своимъ пословима и дужностима онако као што треба. Ревность и знанѣ стаяло е подъ еднако са немарности и незнањемъ. Прерѣдки су примѣри да се или свештеници или учители отликую за честито испуњавањъ свои звания.

Дали ће у струци свештеничкој одъ сада у томе бити какве измѣне, видеће се съ временомъ. За сада

иоштъ зато су слаби изгледи. Сваки свештеникъ, кои дужностъ свою по савѣсти точно и добро испуњава, свакадъ ће се радовати да му старѣшина његовъ дође и посао му види. И онима, кои су у дужности немарни, неби било то баръ касане криво, врѣ би спомена старѣшине учинила може бити то, да би се немарност њихова у ревностъ преобратила. — Кодъ учителя имамо се надати и строгомъ и добромъ надгледаню како на оvoj тако и на оноj страни. Међутимъ и ту лица надгледателя рѣшаваю. Ми ћемо видѣти да ће учитељи одъ сада морати и знати и испуњавати свое дужности добро. Иначе ће они, кои би и одъ сада немарни били, морати се са свои званија уклонити и съ другима бољима замѣнити. У добримъ учительима неће бити више оскудице. Они, кои школе надгледаю, по своj прилици стараће се и о томе, да бољи учитељи одъ лошихъ буду отликовани и награђени.

Оба стана, и свештеничко и учительско, требало би да се у приходу побољшаю. Има парохия, коз недаю ни толико прихода, да се најсиромашније на край изићи може. По многимъ мѣстима учитељи су оштѣ горе плаћени. И ово е тегоба велика, која ће напредку школа јако сметати, ако јој се не доскочи. Има изгледа, да ће старѣшине цркве наше почети на ново што радити о побољшаню стана свештеничкога. Богъ би дао да о томе почну што пре радити и да имъ радъ тај буде благословенъ. Станъ учительско завнениће истина одъ власти али највише одъ община. Аж, кадъ е управитељ школа мударъ и ревностанъ, моћи ће онъ и общине приклонити, да учитељъ своје дѣце тако плаћаю, како ће дужности свое весело испуњавати безъ бриге о хлѣбу насущномъ.

Дође ли едашнѣ време, да се пази на испуњаванѣ дужности свештеника онако, као што се већ пази на испуњаванѣ дужности учителя, онда ће пре-

стати свака сумња за бољу будућност наши школа. Учитељи ће одъ сада све више и више радити оно, на што су позвани, али плодъ њеноваго труда јако се може скривати и кварити ако и мѣстни свештеникъ не би са истомъ љубави школу надгледао и око њѣ се савијао. Навластито морају престати свака она трвения између свештеника и учитеља, која често на саблазанъ народа излазе.

Много има услова за бољу будућност наши школа али ова намъ се виде као најпреча:

Да се у заведенјима богословнимъ и предуготовничкимъ прописане науке предају подпуно и озбиљно:

Да се свѣдоче о свршенимъ наукама дају са највећомъ савѣсти;

Да се звања било свештеничка, било учитељска, дају најпре болњима, и боља мѣста болњима;

Да се поредъ знања јако нази на морално владањѣ и на ревностъ;

Да су надгледанја честа и строга, са послѣдницама правичнимъ и користнимъ;

Да се тужбе сваке најстрожије изелѣђују и немарностъ, разкаљашностъ или друго какво преступањѣ строго а правично казни.

И свештеници и учитељи учитељи су народа. Ние доста да су они способни само. Они морају бити образи сваке добродѣтели. Докъ они то небуду, будућност наши школа може напредовати, али у главnome ће свакадъ рамати. То пакъ, да и едни и други буду способни, да дужности свое именувају и да самимъ своимъ владањемъ буду такође учитељи народу у свакој добродѣтели, зависи одъ оних, кои рукују са заведенјима, у којима се и едни и други за звања своя припремају, одъ оних, кои њи и њихова дѣла надгледају.

Разумне и честите свештенике и учитељѣ треба ли

позивати и опоминати да у слоги раде савѣстно и ревностно у светомъ и племенитоме своме позиву? Радите ако сте ради да вамъ образъ и предъ Богомъ и предъ людима буде свѣтао. А ви, кои сте позвани да њи надгледате у њиновимъ пословима, надгледайте њи са любви, строгомъ правицомъ, отликуйте ревностъ, знанъ и врлину, а казните немарностъ и пороке. Онда ће будућност наши школа, а са школама све намъ цвѣтати, и напредовати што се наше назвало.

Знанъ и вѣра.

Пре неколико година отиде њѣкѣй младъ Србинъ у Паризъ да се тамо изобрази. По несрећи сдружи се онъ тамо с' неваљалымъ ђацима, кои су своју наученостъ с' тымъ хтѣли да докажу, што су неупутно живили и безбожне разговоре проводили. У оваковомъ друштву младый нашъ Србинъ заборави савете и опомене, што му е добра майка при полазку у туђину дала, и презре благочастиве хришћанске обичае, што ихъ е у дѣтињству у цркви и на дому приимао и виђао. Да бы напоследку своме неваљалству слободанъ путъ отворио, зажели, и као безуманъ човѣкъ, помисли у срдцу своме, па онда и јавно припозна: *да нема Бога*. Да, доиста нема Бога, — често говораше овај младићъ, — Богъ е само речъ безъ смисла, с' којомъ се простота вара, ал' мене овако мудра, научена и у средъ Париза изображена, нитко више преварити неће.

Пошто намъ младый Паризлија науке сврши, или болъ рећи крозъ школе прође, врати се у своју постојбину. На скоро после долазка свогъ кући, позванъ буде на веселъ у кућу њѣкогъ отмиѣногъ пријатеља отчиногъ. Дошавши у друштво и поздравивши се са свима, смотри онъ двѣ дѣвојчице, кѣри домаћинове, гдѣ се кодъ прозора седећи с' читанъмъ занимаю, приступи

имъ ближе и запыта ихъ: Какавъ е то романъ драге мое госпоѣице, што га тако назливо читате?

„Господине! мы нечитамо романе,“ учтиво одговоре дѣвойчице.

А да каква вамъ е то кнѣига?

„То е училиштна и домашня Библия.“

О хо! дакле вы госпоѣице библию читате, на вальда юштъ и вѣруете да има Бога?

На ове рѣчи дѣвойчице погледаю една на другу и зарумене се. „А заръ вы високоучени господине не вѣруете да има Бога?“ живано запыта младиѣа старія сестра.

И я самъ вѣровао, кадъ самъ юштъ дѣтетомъ быо, али одъ како самъ високе науке у Паризу слушао, одъ тога доба живимъ у пуномъ увѣреню, да е то само рѣчь смышлѣна да се съ нѣоме неразумни люди плаше.

„Я господине нисамъ додуше у Паризу была, нити самъ високе науке слушала, него самъ одъ свою наука найрадѣ учила науку Христѣанску; али кадъ сте вы тако наученъ човѣкъ па велите да нема Бога, то молимъ васъ будите тако добри и кажите ми, одъ куда е постало яе.“

Дѣвойче изговори ове рѣчи велегласно, тако да ю е цѣло друштво разабрати могло. Нѣки радознали приближе се да чую разговоръ, други се узаестопче нѣима придруже и у часу было е сво друштво обколѣло дѣвойчице и господина Паризлию.

„Да господине,“ повтори дѣвойчица, „кадъ вы велите да нема Бога; кажите ми одкуда е прво яе постало.“

Шалливо пытанъ госпоѣице! Яе е излегла кокошка.

„Добро господине, садъ васъ юштъ молимъ, кажите ми одкуда е произишла прва кокошка?“

Та вы добро знате госпођице, као годъ и я што знамъ, да се кокошка излегла изъ яета!

„Шта е дакле пре было, яе ил' кокошка?“

Я незнамъ шта ћете вы с' тымъ пытанъмъ госпођице, и съ томъ вашомъ кокошкомъ; но инакъ држимъ да е кокошь пре яета быти морала.

„Дакле тымъ начиномъ има на свѣту кокошке, коя се ние изъ яета излегла!“

Опростите госпођице, я нисамъ пазіо, шта љу реѣи. Яе е морало пре постати нег' кокошь.

„Е добре, дакле е было яета, кое ние кокошка снела? Одговорите ми на ово, мой високоученый господине.“

Тазнате, — опростите, — хтео самъ реѣи. — — —

„Я увиђамъ господине да вы незнате шта е пре постало: яе ил' кокошь.“

Но дакле я велмъ за свагда, да е кокошь най-пре постала.

„Добро дакле, изволите ми казати тко е ту прву кокошку створіо, одъ кое су све кокошке и сва яя произишла.“

Како видимъ госпођице вы држите да самъ я у парискимъ школама учіо пиляѣе продавати.

„То не држимъ господине, али васъ лѣпо молимъ одговорите, одкуда е мати свію кокошию и свію яя постала.“

Али на што вамъ та маленкость?

„Е, дакле кадъ вы господине незнате, допустите да вамъ я кажемъ. — Онаѣ, кои е прву кокошку, или ако хоѣте прво яе створіо, створіо е и све штогодъ видимо, савъ светъ, а то существо мы Богомъ називамо. Видите дакле драгій мой господине, вы небыасте кадри доказати одкуда е прво яе постало, а овамо велите да нема Бога, и да е светъ самъ одъ себе, како лѣ, постао.“

Младый Паризлія ніе далъ ништа пытао, него узме
шеширъ и посрамлѣнъ оде кући. В.

Задатци за слободне писмене саставе у II и III разреду
србски народны школа.

IV. СТЕПЕНЪ.

Придеви и радиѣ са одношаемъ на ствари.

31. задашакъ. Сложите имена стварій и имена боя са „е“, ал' сложите и родъ и брой; метните нешто у едиоброй, а нешто у вишеброй, — тако исто у неколико примера придевни име напредъ, а у неколико натрагъ.

Решенѣ. Бело е платно. Црно е мастило. Црвена е крв. Жутъ е сумпоръ. Плаветна е любичица. Зелена е трава. Мркъ е ора.

Овце су беле. Ягоде су црвене. Кукурузи су жути. Шљиве су плаветне. Гљиве су зелене.

32. задашакъ. Напишите узъ едно придевни име више суштны, и свежите њ са „и“.

Решенѣ. Бео е снегъ и шећеръ. Црвена е ябука, трешня и вишня. Црнъ е гаръ и углањъ и чађъ. Румена е ружа и каранфилъ. Жутъ е смилъ и невенъ. Плава е любичица и саса и перуника.

33. задашакъ. Напишите мн' неколико стварій са придевенимъ именомъ форме. Метните гди едно гди друго име напредъ. Напишите најпре чисто означавајућа имена, за тимъ налично.

Решенѣ. 1. Чисто означавајућа: Округло е тане. Коцка е угласта. Књига е пљосната. Игла е шиласта. Перо е затубасто. Вуна е коврцаста.

2. Налично означавајућа. Грожђе е зрнасто округло. Шљиве су дугуласто округле. Цевъ е валькасто округла. Талиръ е плочасто округлао.

34. задашакъ. Напишете ми одъ овы стварій више приложны имена: млеко, лебаць, ябука, крушка, торонь, столъ, месо, сиръ, креда, кнѣига и др.

Решенѣ. Млеко е бело, густо, сладко. Лебаць е меканъ, буаванъ, шупльикавъ, сланъ. Ябука е румена, округла. мекана, сочна, сладка, и др.

35. задашакъ. Напишете ми шта ко зна малено, велико, ситно, високо, ниско, кратко, дугачко, сладко.

Решенѣ. Маленъ е мишь и патицвркъ; малена е бува. Висока е куѣа, високъ е торонь, високо е брдо. Дугачка е стаза, дугачко е уже. Сладко е млеко, сладакъ е медъ и шеѣеръ и др.

36. задашакъ. Напишете ми ствари са противнимъ придевима као у 24. задатку, съ уметкомъ „а.“

Решенѣ. Штапъ е правъ, а обручь е кривъ. Земля е сува, а вода е влажна. Лето е топло, а зима е ладна. Шеѣеръ е сладакъ, а сирѣе е кисело. Земля е тврда, а трава е мекана и др.

37. задашакъ. Една е иста стварь према одной велика, а према другой малена — таковы стварій напишете ми као и мало часть са „а.“

Решенѣ. Крава е велика, а мачка е малена. Мачка е велика, а мишь е маленъ. — Торонь е високъ, а куѣа е ниска. Куѣа е висока, а прагъ е низакъ. — Хватъ е дугачакъ, а стопа е кратка. Стова е дугачка, а палаць е кратакъ.

Змія, гуштеръ, жаба. — Уже, конаць, длака. — Даска, леньиръ, пантлыка. — Піяца, улица, стаза и друг.

38. задашакъ. Попишете ми ствари, кое у вашой башти имате, заедно са придевомъ (ствари).

Решенѣ. У башти имамъ: широки и узаны стаза, високи и ладовны дрва, лепогъ и мирисноть цвеѣа, лепога и сладкогъ воѣа, еданъ широкъ ладникъ, и лепену чисту колебицу.

39. задашакъ. Напишете ми гласове различни животина, све у 3. лицу садашнѣгъ времена.

Решенѣ. Конь рже, во риче, овца блеи, мачка мауче, пасъ лае, вукъ урла, голубъ гуче, петао кукурече, кокошка какоће, квочка квоча, ластва цвркуће, косъ звижди, гавранъ гракће, жаба крекеће и др.

40. задашакъ. Напишете ми ко се смее, плаче, ечи, яуче, зева, рче и т. д., ал' уместо суштны употребите и придевна.

Решенѣ. Радостанъ се смее. Жалостанъ плаче. Болестникъ ечи и яуче. Ленъ зева и др.

41. задашакъ. Шта чини громъ, муња, ветаръ, олуј, ватра, вода, киша и др.

Решенѣ. Громъ грми. Муња сева. Ветаръ дува. Олуј бесни. Ватра гори. Вода тече. Киша пада, промиче, роминя, плюшти.

42. задашакъ. Напишете ми шта раде разне занатлије, све у садашнѣмъ времену.

Решенѣ. Кројачъ мери, сече, шиве, крпи, пара и др. Ковачъ куе, пили, усіява и др. Столаръ тестери, теше, сецка, рендеише и др.

43. задашакъ. Шта се кува, пече, суши, еде, пиве, сее, жанѣ, бере, коси, мелѣ, меси и др. (свако дете другий задатакъ.)

Решенѣ. Кува се месо и зеленъ, кува се вариво и воће. Пече се лебацъ и месо, пеку се и колачи. Суше се шљиве, вишниѣ, ябуке и крушке, суши се и месо и риба. Еде се месо, зеленъ, воће, сирѣ, тесто. Пиве се вода, млеко, вино, пиво, кафа, тей, пию се и лекови. Жанѣ се шеница, ражъ, ечамъ и зобъ. Бере се грожђе, — беру се ябуке, шљиве, трешниѣ, вишниѣ и кукурузи. Коси се трава и детелина. Мелѣ се шеница и ражъ и со. Меси се лебацъ и др.

44. задашакъ. Напишете ми шта се може дого-

дити съ прозоромъ, патосомъ, дуваромъ, столомъ и др.; вежите свуда по два противна глагола са „и.“

Решенѣ. Прозоръ се може отворити и затворити, екинути и наметнути, разбити и почовити. Дуваръ се може упрлати и окречити, напращити и поопаяти и др.

45. задашакъ. Напишите ми, шта ћете сутра дома радити (будуће време).

Решенѣ. Я ћу у јутру устати и Богу се помолити, полюбићу оца и матеръ у руку, ешћу, учићу лекцію и играћу се; а после подне ћу ићи съ оцемъ у виноградъ.

46. задашакъ. Пиши брату, шта има чинити съ књигомъ (заповедный начинъ).

Решенѣ.

Светозаре!

Отиди Богдану, зајшти и прими мою читанку, прочитай и препиши што имашъ, и пошљи ъ одма твоѣмъ брату Н. Н.

(Продужиће се.)

Опомене рад' благога обичая. *)

О владаню при трапези. Не турай се за трпезу гди ти место ние; при седаню не пай столице, као да бы прлява была, и не отири танбире и кашике, као да бы нечисте были.

Седећи, лактове на трпезу не насланяй, нити ий подъ вратъ ни подъ уши поданири, нити се о трпезу одупири да се отискуе, нит' се на столици люляй. За трпезомъ седи смерно и пристойно; не зверай очима на све стране; не мотри шта ће ко извадити; не брой туђи залогая; не кий, не кашљи, не рачи, не усекнью се ни подригуй да се други згади на тебе.

*) За народно — и недељношколку читанку.

Не извади пре старіега; вадећи узимај испредъ себе; не брляй по свой чиніи; не преврћи свою делова; не бирай найбільъ ты; не граби изъ дна и не вади колико не можешъ повести

Не омирясуј ела; не вади соли прстима; не пари у кашіку да се расплюскуе; не мешай да сви чую; не сеци тако, да пиште уши одъ шкрипе вилюшке и ножа съ таньиромъ, и немой да ти — секући — залоган по столу се разлећу или подъ столъ падаю.

Бдући не мельи да чакъ другима по ушима пуца; не ити бдући као да си одъ глади утекао; не еди прстима; не препунявай уста да се загушешъ; не залажи колико не можешъ прогутати; не говори докъ жваћешъ; костію не глођи, нити ноктима и зубима съ пьи чупай, ни костію подъ асталъ бацай, ни на свой таньиръ тако исплювай, да сви мораю чути и видити; таньира и кашіке не лижи; не набацай се тако да едва дишешъ; кадъ други престану, престани и ты.

Не сипай више у чашу, него што можешъ уда-редъ попити, а кадъ сипашъ себи, успи и онима кои седе до тебе, — додай и послужи гдигодъ можешъ; піюћи не ерчи; не гутай да клокоће; не загрцавай се; не пій толико, да после морашъ одисати, и не охоччи после пића.

Не утири засирачомъ носа, ни зноя, ни кашіке, ни ножа; не полій, не превали, не збаци.

Не забagliaвай претію у зубе, зазубице вадећи; нити чачкай зуба вилюшкомъ, ни вади и исплювай зазубица да свакій види.

При елу и пићу не говори о стварима, кое другога могу згадити, нити допусти другому да таково што говори. —

О славаню предъ старіима. Предъ старіима одкрій главу, гледай смерно, стой скромно; склони се онима кои пролазе, дочкай учтиво оне кои долазе, а испрати

оне што одлазе. Кадъ ти старіи говори слушај га пажљиво.

Непристойно е предъ старіима подъ капомъ стояти, намргођено и као зликовацъ исподъ очію гледати, или као безобразникъ очи упирати; стојећи предъ старіима непристойно е на зидъ, на асталъ или на другогъ наслани се, на одной нози стајати, ноге крстити и заплетати, руке подбочивати, у џепове њихъ задевати или натрагъ скрштати.

Безобразлукъ е гди старіи стов седити, или гди седе шетати, мимо њихъ се гурати и турати, и грабити се да пре уђешъ ил' изађешъ, да бољъ место уграбишъ и испредъ старіегъ да седнешъ ил' станешъ, леђима окренути; безобразлукъ е предъ старіима седећи ноге крстити, столицу обкорачивати, ноге пружати, — прстима о асталъ ил' столицу, или ногама о патосъ куцкати и добовати.

Непристойно е, старіе сретајући, бегати и крити се; безобразніе е испредъ њихъ ићи, пута прећи, съ пута не уклонити се, пута недати, или застати па очи упирати а капе не скинути. Непристойно е, старіе седећи дочекати а не испратити, кадъ су те одликованя удостоили.

Безобразлукъ е, кадъ ти старіи говори, — зевати, кашљати, ракати, кіяти, усекњивати се, прете ломити и истезати, врпољити се, којекуда зверати, шушкати ил' друге заговарати, звиждукати ил' попевати, јошъ већій е безобразлукъ оногъ кои говори не чути; пакъ запиткивати, да ти понови говоръ, науку, заповестъ и т. д.

Непристойно е одговарајући старіима викати као глумима, или шантажи да едва чују и да морају на ново питати. Одговарајући на питањъ буди јасанъ и разговетанъ, реци укратко, не растежи, не уплећи, не побркај да ти се најпосле незна говору ни края никонца.

Поучна забава.

Помоз' Богъ!

Помоз' Богъ е найискренія суеретница, нема ердачніе одъ нѣ. Помоз' Богъ е найлюбовнія поздравица, нема милостніе одъ нѣ. Помоз' Богъ е найпріятельскія желя, нема братскіе одъ нѣ. Помоз' Богъ е предъ Богомъ молитва, кадъ се годъ одъ срца каже: *Помоз' Богъ!*

Пламень и гнѣвъ.

Гледни пламень; што годъ бацишъ у нѣга, изгори; па што е жешій, тимъ наглие сажиге и прожидире све чимъ га зайзити мислишъ; а кадъ изгори, шта ти остае иза нѣга, — пепео.

Тако е гнѣвитъ човекъ — гледни га само; нѣговъ ликъ и погледъ издае га пламену подобна; а изнутра е іошъ више равани пламену. Ал' казо око' себе све руши, іошъ веѣма самогъ себе сажиге и сгара, па на последку постае жертвомъ собетвене страсти.

Д о п и с и.

В. Сомборъ 28. окт. У првомъ допису момъ саобштио самъ, како се брой школске дѣчице кодъ насъ умножио. И доиста было е у првомъ основномъ разреду мушке школе 183, у свакомъ одъ остальныхъ по 30; у дѣвочкой школи 263 дѣце. Свакій родолюбацъ, — алъ ихъ е кодъ насъ мало, премало — морао се радовати овоме напредку, и уображавати себи оно среѣно време, кадъ ће сви наши люди дѣцу свою добровольно у школу шилати, да се у нѣой приуготове и за овај а и за вѣчный животъ. Само е едно морало насъ ожалостити, а то е грдна сиротиня нашега народа, коя се на школской дѣци указивала. Бдва е шестій део школске дѣчице с' найнуждніимъ хальиницама и с' обуѣомъ снабдѣвенъ быо. Сва остала дѣца ишла су боса, подерана и полунага. Узрокъ е томе сиротиня и немарность наше простоте за свою дѣцу. Директоръ школскій, предвиѣаюћи да ће многа дѣчица одъ школе изостати морати, збогъ тога што обуѣе и одеѣе немаю, молио е нашу црквену общину да баръ нѣколико найсиромашніе школске дѣце одене и обуе, надаюћи се да ће

примѣръ свете Матере Цркве раздражити срѣца нѣныхъ с' земаљскимъ благама обдареныхъ сынова, те да ће тако и ови по могућству своѣмъ сиромашной дѣци у помоћ притећи, да могу преко зиме у школу долазити. Молба ова премда е одъ нѣколицине разумныхъ и одличныхъ чланова общине под-
номагана была, нѣ се могла испунити; ерѣ е већина чла-
нова извикала да се ни крайцаре на сиромашну дѣцу не да.
Шта е нама до сиротинѣ, некъ се сели кудъ кои знаде, шта
ће сиротинѣ школа! Таке су се рѣчи чуле изъ уста гдѣ-
когъ кацуташи, и те рѣчи преотеше махъ и одржаше по-
бѣду у највећој сръбској црквеној общини, на јоштъ у
оној истой сѣдници, у којој е мало пре заключено да се
одежде свештеничке одъ свиле, коѣ рифъ 72 фор. ср. вреди,
купе. —

Ја бы ово одъ жалости прећутао, и не бы никомъ јавіо,
да намъ се свѣтъ неруга, али е нужно, да се ово дѣло обе-
лодани, не бы л' се баръ тако они, коихъ се тиче, попра-
вили и до свести дошли. Као што е Директоръ школскій у
сѣдници общинској прорекао, да ће сва сиромашна дѣца,
чимъ ружно есенѣ време наступи, школу оставити мора-
ти, тако се и догодило. Одма сутра данъ после скупштине,
у којој е молба директора одбачена, наступи рђаво време,
и школе наше остану скоро сасвимъ праздне. — Па помислите,
да се нашло овдѣ людій, којима е жао, што садъ ни трећій
дѣо уписане дѣце неиде у школу. Тешко да ће ихъ много
овакихъ бити! Баръ я самъ своимъ ушима слушао више нихъ,
кои се у очи Дмитрова дна ругаше учительима с' рѣчма:
Гдѣ су вамъ садъ дѣца? Ето ти вамъ плода одъ Директо-
рова труда и ревности. То су хвалѣне ягоде, праздне ката-
рице!

Упразниѣна мѣста учительска.

За сада су празна учительска мѣста у: Суботици, Сом-
бору, Футогу, Руми, Дивовшу, Парданю, В. Бечкереку, Итебеу,
и Гавијаку. Кој дѣ свршени препаранда штациѣ немаю, нека
се лично или писмено кодъ ови община приаве и упитаю.

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ёорђе Райковичъ.

Овай листъ излази сваке неделѣ еданицѣ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштаринѣмъ.

Брой 5.

13. Новембра.

1858

Религіозно воспитанѣ.

Што е религіозанъ элементъ слабъ преслабъ, то е грдна рана за наше доба. Едну исту школску науку слушаю деца изъ различни фамилія; еданъ ступа као благочастивъ, другій као неблагочастивъ човекъ у светъ; поединый дакле — наравно нађе се изузетака — има то захвалити своимъ родителѣма. Гди се съ домаћимъ воспитанѣмъ, што се религіе тиче, рамлѣ, ту башъ много не поможе школа; съ тога е у томъ погледу посве важно женско воспитанѣ. Човекъ, имаюћи побожну майку, коя му е боголюбну попутнику на путъ кроз-а животъ дала, вратиће се, ма да е колико блудіо, опетъ натрагъ. За матерама е дакле стало най-више. Приповеда се за Наполеона, да е едномъ ре-као госпои Кампанъ: „Истина е, старе су системе воспитаня трошне; али шта оскудѣва младимъ людма у Француской, да се добро воспитаю?“ — Оскудѣвао *машере*,“ — одговори госпои Кампанъ Овомъ одговору зачуди се царъ; мисао му бы яена: „Добро,“ рече, „ево намъ системе воспитаня: Госпо, набав'дете *машере*, кое могу свою децу воспитати.“

Али чему се имамо надати одъ будућегъ нараштая, кадъ се у девойчицама јошъ одъ нѣовогъ дѣтињства не пробује вера; кадъ се оне майсторіомъ дотерую за свакојке споляшиѣ углађености, а изнутра е све

шуплъ и празно; кадъ оне француеки парлаираю, а съ Богомъ говорити не знаду; кадъ се знаду само китити, а душа имъ е лишена свакогъ накита; кадъ на балове иду (кои се наравно нѣовимъ езикомъ зову „невини“ дечиѣ балови), а овамо за дѣло милости не знаду рукомъ макнути?!?

Ово е люто зло. Желишъ ли да све друкче буде, народе мой, а ты се обрати матерама! На ноге дакле! Говори, кои говорити знашъ, матерама! Пиши, кои писати знашъ, за матере! Дѣлай, кои дѣлати можешъ, съ матерама! Матери се найболя згода на руку дае, да прве религіозне клице у детету оплоди. Поуздано бы смео реѣи, да се религіозанъ животъ не ће никадъ посве затрти у човеку, ако га е кротка майчина любовъ подетицала и подранѣивала. Напротивъ никако се не ће накнадити штета, кою дете, лишавајући се истините побожности у родителској кући, трпи. Гди у домаћемъ животу уобште религіозанъ духъ не вее, редко л' ће га изванъ дома стоѣи, или поединце къ дому приступајућий учитель моћи учврѣтити, а ни наликъ не ће бити кадаръ то учинити, ако е на само обучавањъ ограниченъ. Религія е едина котва, коя подпору дае у свима одношама живота; а оће л' ниста котва моћи дати подпору, ако ние на дно срца бачена, те израна утемелѣна и утврѣдена? — Р.

Рачунъ съ новимъ новчиѣма.

(Продуженъ.)

III.

Преводенъ форинти шайна у нове форинте.

Нареѣено е да 1 ф. ш. износи 42 нове крайцаре ил' нова новчиѣа;

За 2 ф. ш. добиѣу 2 путъ 42 новчиѣа, т. е. 84.

За 3 „ „ „ 3×42 . то е 126 новч. а то е

1 А. ф. и 26 новч.

За 5 ф. ш. добићу $5 \times 42 = 210$ новч. а то е 1 А. ф. и 26 новч.

Дознаћу дакле колико ћу нови ил' аустр. фор. за фор. шайна добити, кадъ задати број ф. ш. умножимъ са 42. (ербо 42 новч. 1 ф. ш. чине) и у продукту обе крайне цифре одсечемъ (т. е. до стотина, ербо 100. новч. 1 А. ф. чине) где ми лево, ако ихъ има, А. ф. а десно новч. изађу.

н. п. 12 ф. ш. чине 12 пута 42. то е 5|04. новч. или одсечено 5 А. ф. и 4 новч.

„ 30 ф. ш. чине $30 \times 42 = 12|60$. новч. или одсечено 12 А. ф. и 60 новч.

„ 50 ф. ш. чине $50 \times 42 = 21|00$. „ „ одсечено 21 А. ф. —

Јошъ лакше се ово израчуна, кадъ задате ф. ш. најпре са 4. умножимъ, и к' продукту 0. додамъ, пакъ обе крайне цифре одсечемъ, где ми лево А. ф. а десно новч. остану, којма јошъ 2 путъ онолико новчића додати морамъ, колико е ф. ш. задато:

н. п. 12 ф. ш. чине 12 пута 4. то е 48. и 0. то е 4|80 новч. а то е 4. А. ф. и 80 новч. и 2 путъ 12. то е 24. новч. свега 80 и 24 новч. чине јошъ 1 А. ф. и 4 новч. све 5 А. ф. 4 новч.

н. п. 30 ф. ш. чине $30 \times 4 = 120. \times 0 = 1200. \times 2 \times 30 = 60$. свега 12|60 новч. или 12 А. ф. 60 новч.

„ 50 ф. ш. чине $50 \times 4 = 200 \times 0 = 2000 \times 2 \times 50 = 100$ свега 21|00. новч. или 21 А. ф. —

Зашто смо овде овако радили? Умножили смо ф. ш. са 4. и додали 0. а то е свеедно, као да смо са 40. умножили; после смо додали јошъ 2 путъ онолико новч. колико е ф. ш. задато, а то е свеедно, као да смо са 2. умножили; дакле и овде смо умножавали задате ф. ш. са 42. као и озго, само смо радъ лакшегъ посла, разделили 42. на 40. и 2. и са свакимъ обашка радили, кое е особито изъ главе далеко лакше.

Рачунъ овај може се и овако израдити: претвори где е сгода, ф. ш. у ф. ср. узми после толико А. ф. и додај свакој јошъ по 5. новч.

н. п. 5. ф. ш. чине 2 ф. ср. добићу дакле за 5 ф. ш.

2 А. ф. и 2 путъ 5. то е 10. новч.

„ 10. ф. ш. чине 4 ф. ср. добићу дакле за 10 ф. ш. 4 А. ф. и $4 \times 5 = 20$. новч.

„ 30. ф. ш. чине 12 ф. ср. добићу „ „ 30 ф. ш. 12 А. ф. и $12 \times 5 = 60$. новч.

ал' ово само у таквимъ случаима иде, где се ф. ш. начисто у ф. ср. превести даю.

Најпосле, може се овај рачунъ и на слѣдуюћи начинъ израдити: претвори ф. ш. у крајц. шайна, и онда ради по слѣдуюћемъ упутству.

IV.

Преводенъ крајц. шайна у нове крајц. ил' новчиће.

Наређено е да 1 кр. ш. износи $\frac{7}{10}$. н. кр. ил. новч.

За 2 кр. ш. добићу 2 пут $\frac{7}{10}$ то е $\frac{14}{10}$ или $1\frac{4}{10}$ „

За 3 „ „ „ $3 \times \frac{7}{10} = \frac{21}{10} = 2\frac{1}{10}$ „

За 5 „ „ „ $5 \times \frac{7}{10} = \frac{35}{10} = 3\frac{5}{10}$ „

или $3\frac{1}{2}$ новч.

За 10 кр. ш. добићу $10 \times \frac{7}{10} = \frac{70}{10} = 7$. новч.

Дознаћу дакле, колико ћу нов. крајц. ил новч. за кр. ш. добити, кадъ кр. ш. умножимъ са 7. (ербо е и 7. броитељ ил умножителъ) и поделимъ са 10 (ербо е 10. именитель ил' делитель).

Јошъ лакше е, кр. ш. са 7. умножити, и крајну цифру продукта одсећи (са чимъ е деленъ съ 10. часомъ свршено) где намъ лево новч. а десно њине десетине остаю, (ербо е 10. делитель).

н. п. за 2 кр. ш. добићу 2×7 . то е 14. одсечено $1\frac{4}{10}$ новч.

За 3 кр. „ „ $3 \times 7 = 21$ „ „

2 $\frac{1}{10}$. новч.

$$\text{За } 5 \text{ кр. " " } 5 \times 7 = 3|5 \text{ " "}$$

$$3 \frac{5}{10} \text{ или } 3 \frac{1}{2} \text{ новч.}$$

$$\text{За } 10 \text{ кр. ш. добићу } 10 \times 7 = 7|0 \text{ " "}$$

$$7 \text{ новч.}$$

$$\text{За } 30 \text{ " " " } 30 \times 7 = 21|0 \text{ " "}$$

$$21 \text{ новч.}$$

$$\text{За } 35 \text{ " " " } 35 \times 7 = 24|5 \text{ " "}$$

$$24 \frac{5}{10} \text{ новч. или } 24 \frac{1}{2}.$$

Кадъ имамо ф. ш. и кр. ш. у нове новце превести, онда валя са ф. ил по у III реченомъ урадити, или јошъ лакше, све ф. ш. у кр. ш. превести, и онда све кр. ш. са 7. умножити, пакъ у продукту најпре само крайну цифру одсећи, која значи десетине новчића; после валя јошъ и обе докрајне цифре одсећи, те значе целе новчиће, а остале цифре што напредъ остају значе А. ф.; н. п. 5 ф. ил. колко чине А. ф? најпре преведи 5 ф. ш. у кр. ш.; даю дакле 5 пута 60, то е 300. кр. ш.

садъ умножи са 7×300 . то е $2|10|0$. Одсеци крайну цифру, та значи десетине новчића 0. После одсеци обе докрајне цифре, то су цели новч. $|10$. напредъ остаю А. ф. дакле 5. ф. ш. чине 2 А. ф. и 10. новч.

н. п. 5 ф. и 5 кр. ш. чине $305 \text{ кр. ш.} \times 7 = 2|13|5$. то е 2 А. ф. и $13 \frac{5}{10}$ новч.

Зашто е овде овако рађено? Преведене су ф. ш. у кр. ш. да се само онај са кр. посао израђуе, а не и онај съ фор. После е све умножено са 7. ербо $\frac{7}{10}$ новч. 1 кр. шайна чине, дакле е 7. бронтель ил умножителъ; најпосле одсечена е крайна цифра за десетине новч. ербо е 10 именителъ ил делителъ, и онда су јошъ и обе докрајне цифре одсечене, ерѣ стотине десетине означую целе, кадъ се за себе одсеку.

н. п. $213 \frac{5}{10}$ то су $213 \frac{5}{10}$ цели новч. а то су 2 А. ф. и $13 \frac{5}{10}$ ил $13 \frac{1}{2}$ новч.

(Продужиће се.)

Задатци за слободне писмене саставе у II и III разреду
србски народни школа.

V. СТЕПЕНЬ.

Грађа стварӣй.

47. *задашакъ.* Одъ кое грађе могу бити ево ове ствари: столъ, табла, клупа, тестера, лонацъ, пећъ, торба. Метните име грађе гди суштно, гди придевно.

Решенѣ. Столъ е одъ дрвета. Грађа е одъ табле — дрво, и клупа е дрвена. Тестера е одъ гвожђа. Лонацъ е землянъ, има га и одъ гвожђа. Гдикоя е торба сукнена, гдикоя вунена, гдикоя кожна.

48. *задашакъ.* Напишите ми више стварӣй одъ гвожђа, туча, бакра, сребра, злата, стакла, дрвета, землѣ, свиле, коже, вуне и др.

Решенѣ. Одъ гвожђа су: вериге, машице, ватраљи, ножеви, вилюшке, клѣште, мотике, ашови, игле и др.

Одъ туча су: свећњаци, аванъ, преѣнице, скакавице и др.

Одъ сребра е: талирѣ, кашика, кандило.

Одъ злата е: дукатъ, прстенъ, сатъ, колајна и др.

Одъ стакла су: огледала, окна на прозорима, чаше и др.

Одъ свиле е: аљина, прелукъ, шеширѣ, марама и др.

49. *задашакъ.* Ствари имаю по разлици грађе различну вредностъ, тежину, снагу, векъ и др. — Сравните ми новацъ златанъ, сребрнъ и бакренъ; аљину свилену, вунену и платнену; кровъ на кући одъ црепа, даске и трске; судове гвоздене, дрвене и земляне. (Степени сравњивања.)

Решенѣ. Новацъ е бакренъ вреданъ, сребрнъ е

вредниѣ, златанъ е найвредниѣ. Альина е платнена топла, вунена е топла, свилена е найтопла. Кровъ е одъ треке добаръ, одъ даске е больиѣ, одъ црепа е найбольиѣ и др.

VI. СТЕПЕНЪ.

Комади одъ сиварій.

50. задашакъ. Нанишите ми, чии су делови ево ове ствари: кровъ, ограда, држалъ, руда, огрлица, ободъ, ножица и др.

Решенъ. Кровъ е део куће. Ограда е тако исто део куће, врта, винограда. Држалъ е део сикире, чекиѣ, косе, лопате, мотики, ашова. Руда е део кола. Огрлица е део кошулъ, прелука, альине и др.

52. задашакъ. Попишите ми комаде или делове одъ овы стварій: центе, фунте, године, дана, сата, фата, акова, мерова, форинте.

Решенъ. Делови су центе: фунте, а делови фунте: лотови. Делови године месеци су, неделъ и дани. Делови су дана: утро, подне, вече и ноћъ. Делови су фата: стоне, палци и линіе. Делови су акова: оке, олбе, сатљици, полиѣи и пополиѣи и др.

52. задашакъ. Попишите ми све делове еднога дрвета, и разликујте главне и узгредне.

Решенъ. Главни су делови дрвета: корентъ, дебло и круна. Гране, гранчице, лишѣе и цветъ делови су круне. Кора, лика, белина, дрво и срце — то су делови дебла.

53. задашакъ. Попишите ми уда човечиѣгъ тела, као што стое у I. читанки бр 104 и 105.

54. задашакъ. Попишите ми све делове: куће, кола, плуга, — делове нашегъ царства, войводства, места.

(Продужиѣ се.)

З а д а т ц и

За свакидашња диктанда у сеоскимъ школама.

Народне пословице.

Ако правда непоможе, кривда неће.

Ако неначува, ненатече.

Безъ друштва нема юнаштва.

Безъ здравља нема богатства.

Беле новце ваља чувати за црне дане.

Богъ говори: помажи се самъ, па ћу ти и ја помоћи.

Боља е штедња него добра радња.

Бољ бадава ради, само бадава неседи.

Бољ попустити него осрамотитисе.

Бољ с' миромъ него с' чиромъ (:бити:)

Бољ умети него имати.

Бољ не обрешти него речъ неосдржати.

Бољ мало стечено с' поштењемъ него гомила с' непоштенјемъ.

Бољ поштено умрети него срамотно живити.

Више е люди помрло одъ ела и пића, него одъ глади и жеђи.

Где е слога, ту и Божји благословъ.

Где е слога, ту и победа.

Где е стида ту и чести.

Где ние лажи ние ни свађе, ни крађе, ни боя, ни батина.

Где се стари неслушаю, ту ни Богъ непоможе.

Дѣвѡйци никоя аљина лепше нестои одъ стида.

Добаръ гласъ далеко иде, а зао јошъ далъ.

Добаръ се радуе добру, а зао злу.

Добра е газдарица прва на ногу, а последња с' ногу.

Докъ имашъ, донде и чувай.

Докъ се не намучи, донде се ненаучи.

Докъ се човекъ чува и Богъ га чува.

За злато рђа непријња.

Здрављъ е највеће богатство.

Зло се далъ чуе него добро.

ИЗЪ СВЕТОГЪ ПИСМА

ЗАДАТЦИ

за свакидашния диктанда у срб. народнимъ школама.

V.

Изъ кнѣиге Товинне.

1. Поштуй матеръ свою целогъ живота твогъ; сестисе шта га е силно ова претрпила, докѣ те е у утробѣ носила, па чини їоѣ по волѣи, а не нажао.

2. Сваки данъ поминѣи Бога нашегъ, и немой да ти се захте грѣшити, ни нѣгове заповѣди преступати.

3. Право ради целогъ живота твогъ, пакѣ ће ти нѣи напредакѣ у сви дѣли твоѣи, као и свима, кои право раде.

4. Будѣ милостивѣ, пакѣ ће и теби Богъ бити.

5. Неодврати лица свогъ одъ бедника, пакѣ неће ни Богъ свое лице одъ тебе одвратити.

6. Чини милостинѣ колко можешъ; ако много имашъ, подаѣ много; ако мало имашъ, подаѣ одъ мала мало; тако ћешъ стећи себи залогъ за време нужде.

7. Непокажи се ни с' едномъ речи ни мисли гордѣ, ербо е у гордостѣ почѣтакъ сви зала и пропасти.

8. Кадѣ ти ко узради што, плати му одма што е нѣгово, да те нечека.

9. Никадѣ плате наемнику незаконѣи, него му е издай одма, пакѣ ће и теби Богъ.

10. Пази на себе, и будѣ смотренѣ при свакомъ кораку твоомъ.

11. Што ниси радѣ да теби други чинѣи, немой ни ти другоме.

12. Нарани твоимъ лебомъ и гладнога, и покри твоимъ алыномъ и нагога, и одъ свакогъ сувишка свогъ чинѣи милостиню, и незазири за нѣомъ.

13. Ишти савета одъ свакога мудрогъ, и не занемари савета.

14. Благосилаѣ Бога у свако доба, и моли му се

да онъ путове твое управля, и штогодъ предузимао будешъ, држи се Бога, еръ само онъ срећу зна, и само онъ благословъ дае.

15. Небринисе, сине мой! ако и есмо сиромаси, опетъ ћемо многа блага наслѣдити, ако се Бога бояли, право чинили, и одъ зала се чували будемо. **

ИЗГНАНИКЪ.

Великій свѣтилникъ цркве и васелѣнскій учитель светый Іоанъ Златоустъ, буде збогъ свое вѣрности у испуњаваню свештенне Архіерейске дужности одъ царице Евдоксіе у дальну и неплодну земљу прогнанъ.

Кадъ му явише за одређену казнъ, тада е онъ неустрашимимъ гласомъ рекао: Радо примамъ я ову пресуду; еръ кудгодъ ме пошлю, и гдѣгодъ будемъ живіо, свагдъ ће бити небо надомномъ, а на небу е благій Богъ. Онъ кои ме е створио и изъ ништавости земаљске подигао, старатѣ се за мене, као што се добрый Отацъ за дѣцу свою стара; онъ ће ме любити и тѣшити, надгледати и управляти, ранити и одѣвати.

„Азъ пріимѣхъ вы, и бѣдѣхъ вамъ ко Отца, и вы бѣдете мнѣ кз сыни и дщери, глаголетъ Господъ Вседержитель.“

Я ћу васъ пріимити, и быћу вамъ Отацъ и вы ћете бити мои сынови и кѣри, говори Господъ Вседержитель. II. Коринт. VI. ст. 18. В.

Писмо о воспитанію деце.

Елена Милици.

Я чуемъ да ты твою децу одвећ нѣжно воспитавашъ. Ты си рада, да будешъ добра маши; но, драга моя пріятельице, прва дужность е добре матере, да се побрине, да децы своіой не толико гове, колико да ий за рана навикне на основе къ свакой добродѣ-

тели и умерености. Мора се дакле добро узети на умъ, да се нѣжна мати не явля ту само текъ као ласкателъка. Деца, која одрастоше лакома на страсть, немогу никако дражестима чувствены сладостій противстати. По томе дакле, драга моя, дужность е матери, децу тако воспитавати, да ђудъ нѣнна не узме opakій правацъ, кое бива, кадъ любовъ къ забавама душомъ, а непрекидна прїятна наслада теломъ нѣовимъ овлада; слѣдователно тело нѣово мора постати преко мере мекушно и раздражљиво, а душа непрїятель сваке раднѣ и свакогъ напрезаня. Зато ништа не бы нужднѣе было, него да мы наше питомце найвише упражнявамо у ономъ, одъ чега се они найвише плаше, ако бы се при томъ и мргодили и ядиковали. Овымъ начиномъ одучили бы се быти робови свои страстїй, престали бы на радъ мрзко иѣи, а за усладомъ жельно летити; овимъ путемъ научили бы се поштовати све оно, што е красно и племенито, одъ зла бы се уздржали, а на добро скланяли.

Ако ты дакле, драга прїятельнице, децу твою прекомерно и скупоцено одгаяшъ, съ великимъ трошкомъ нѣима часъ едно, часъ друго удовольствие чинишъ, ако иѣ пушташъ, да само несташлуке проведе, ако имъ позволявашъ, да они, што имъ годъ на паметъ доѣе, говоре и творе, ако се све бояла будешъ, да ѣе ти мило чедо плакати, и бринешъ се, да се оно све смее, пакъ и сама да се съ нѣиме све смеешъ, и у томъ удовольствие твое налазишъ; ако ти чедо дадилю тукло, и теби самой гадна имена буде издевало; далѣ ако будешъ едину ту бригу имала, да ти дете лети све у ладу, а зими све у топлини седи, да се по душецы само валя — онда ми допусти да ти кажемъ, да врло неправо радишъ. Заръ ты невидишъ, да сиромашка деца, која незнаю за такове неге, лакше се одранюю, брже расту и напредую, и уобште да су пу-

начка и здрава? Ты напротивъ одравлюешъ твою децу као неке мале *Сарданапалиће*, и мазећи њу убијашъ мужеску њину худъ, тако да се она никадъ повратити неможе. Ал' молимъ те, шта ће бити изъ оногъ дедета, кое одма' врштити, чимъ му се одъ оногъ часа кадъ е заискало, не да ести? кое, кадъ огладни, само посластице иште? кадъ е ело вруће, а оно га одъ вриске нестает; кадъ е ладно, опетъ зло: кадъ му се што одрече, оно се изъ грла дере и хоће право да има? кадъ му се све недонесе, што е захтело, а оно одронѣи устне? Изъ такове размажене деце, кадъ у зреле године дођу, шта ће да буде друго, него робови собствени и туђи страстѣи.

Гледай дакле и настой. драга прѣтељице, да предумешъ са свимъ другу строгость спрема деце твоје, па у место мекушногъ тогъ, да строго воспитаніе у твоѣмъ дому уведешъ. Учи њу, да трпе гладъ и жеђъ, и зиму и врућину, учи њу, да стрѣливо снесе кадъ њу други њѣови вршњаци, или старѣи укоравају: — ерѣ, отврдноу радъ и трпѣљивъ тѣлесны неугодностѣи за млада срдца е оно исто, што е цеђъ за платѣишта, коя ћемо у порфири да боядишемо: што се яче съ тымъ запаяю, све дубѣмъ продире, све лепша, ватренѣи и постоянѣи постае боя добродѣтели. Гледай, моя драга, да не буде съ твоѣомъ децомъ, као съ лозомъ, коя рѣавимъ сокомъ ранѣи се, рѣаво и грождѣ доноси; или како ће иначе раскошно и развѣжено воспитаніе болѣ плодове да доносе, него што е лакомѣеность, надменость и остали пороци?

(Посрбію) Г. Ш.

Афоризми

о учиштелю народне школе.

1.

Буди уверенъ, учителю, да си више кадаръ изградити съ онимъ што еси, него съ онимъ што знаешъ.

2.

Невештъ и немарљивъ учитель не заслужуе свой лебацъ, ма быо овай колико му драго маленъ и црнъ.

3.

Питали су некогъ честитогъ учителя: „Колико сатій имате на неделю?“ — „Обично око' четрдесетъ.“ — „Ай, то е напастъ много! Тада кукавна деца мораю седити по читавы осамъ сатій на данъ.“ — „Боже сачувай! привати опетъ учитель, „я предамъ на неделю само двадесетъ сатій; али да се као што валя за обучавањ приправимъ, потребуемъ равно јошъ толико.“

Поучна забава.

*Разбойникъ и опадникъ. *)*

Разбойникъ и опадникъ — пагубанъ е и еданъ и другій; онай намъ отимлѣ благо и иманѣ, а овай поштенѣ и име. Ал' што онай однесе, опетъ можемо додати; а што овай уграби, тешко више повратисмо.

Одъ разбойника се може човекъ сачувати затворомъ — а чимъ ћемо одъ опадника да се сачувамо? Разбойникъ насъ остави, кадъ е, што е болѣ нашао, однео; а е ли опаднику доста, кадъ намъ е поштенѣ окаляо и поверенѣ кодъ людій нарушио? Наипосле, иза разбойника одма видимо шта е учинио; ал' што учини опадникъ, то касно дознамо, дознамо текъ онда, кадъ се тешко више можемо помоћи.

Сребролюбіе и раскошлукъ.

Сребролюбацъ збира ђубре, кае најскуплѣ благо; разметникъ расипа скупо благо, као последнѣ ђубре. Сребролюбацъ нема никакве радости са своимъ благомъ; раскошникъ троши свое благо на свою пропасть. Сребролюбацъ бы се јошъ могао вратити на правый

*) За обшту читанку.

путь живота; разметникъ се вратити не може, докѣ не пропадне.

Онай има гомилу неприятеля; овай има гомилу пріятеля, грѣи одъ неприятеля. Онога мучи несити желя, да іошѣ далѣ дотера; овога мучи, горко каянѣ, што е веѣъ до паса' дотерао. Сребролюбив е коренъ силны зала; раскошлукъ е дрво пуно горкогъ плода. Сребролюбца поведе брига; раскошника блуданъ животъ. Ономъ е награда стра; овомъ каянѣ.

Осрамоѣена злоба.

Селянинъ некій имаѣаше само едно едино ютро землѣ, ал' инакѣ своимъ трудомъ добіяше више рода, него суседи му са свои многи ютара. Съ тога му почну яко злобити, тако да га наипосле као вештца обтуже суду. Онъ збия доѣе предъ судъ, ал' доведе заедно и свою снажну кѣерь, узъ то іошѣ на свои два яка вола довуче сазъ наиправниі орабій алатъ: „Ето вамъ — рече — неколико комади одъ мои врачбина; іошѣ да самъ мого донети мое рано устанѣ и касно леганѣ, и сву муку и зной мой, онда бы све врачбине мое уударедѣ видели.“ Судъ злобне тужитель измее, погрди и срамотно отера.

Осрамоѣена гордосъ.

Царъ Іосифъ, спазивши некогъ одъ свои двораника, гди едногъ тежака презирући одъ себе отискуе, заповеди слугама, да се не усуде истомъ дворанику при обѣду дати леба. Кадъ буде при обѣду, двораникъ стане часъ едногъ часъ другогъ послушника зивкати и шапѣући искати леба, ал' нико се не усуди послушати га. „Заръ ты ниси задоволян съ еломъ, што е предъ тобом“ — упита га цар. „Есамъ ал' ми нису сладка ела безъ леба, одговори двораникъ; безъ леба се не може живити.“ Е ли да се не може, привати царъ Іосифъ, па опетъ презирешъ тежака и онако не-

милице гурашъ га данасъ одъ себе; а онъ е човекъ кои своимъ кривимъ зномъ и мукомъ лебъ изъ землѣ вади в насъ нѣме рани.

Стари и нови обичай.

У едне сватове на часть буде између много отмѣни господичиѣа и еданъ старацъ позванъ. Кадъ се ело изнесе, почну се сви еданъ другомъ кланяти и у великомъ жагору за трпезу седати; самъ едини старацъ, мирно се кодъ свогъ места найпре Богу помоли, пакъ онда седе. Кадъ се жагоръ мало утиша, приклони се еданъ одъ господичиѣа старцу, и као у подсмей упита: Ел' те стари, кодъ васъ иде јошъ све по старой моди, ту се јошъ и данасъ свако пре ела Богу моли? Не свако — одговори старацъ. Шта — упита онај, — та ви ете ваљда старешина у кући вашој, на заръ се невада ту свако по вашемъ примеру? Не, одговори старацъ, марву и живадъ, што ихъ у штали и по авлији имамъ, нисамъ виђао, да се пре ела Богу моле, по свој прилици ће они по новој моди бити. —

*Најлепше руво. *)*

Овако рече една мати својој кћери: послушай, да ти кажемъ руво, у комъ ћешъ се свакомъ допасти: Накитъ твој главе, нека ти буде честь; одело — невинось; завеса — стидъ; бисеръ — милости сузе; драгъ каменъ — скромность; огледало — савесь, а остали адићари — добре мисли и добра дела; то руво на себе узми, на буди уверена, да ће те сваки одма, чимъ те види, и заволети.

Дониси.

В. Сомборъ, на св. краја Милутина. Поглаварство града Сомбора, као Патронатъ своју у овомъ граду налазећихъ се
*) За девојчку читанку.

србскихъ школа', набавило е овыхъ дана слѣдуюћа средства за предаванѣ: Икону за науку гледаня изъ Штутгарта у 5 частей за главну нормалну школу, а осимъ тога за дѣвојчку и обадве салашке школе три примѣрка (екземплара) одъ 4те и 5те части тога дѣла, у којима се налазе иконе изъ Библичне Историје. Далѣ набавило е исто Поглаварство за наше школе петъ новыхъ штаца' за читанѣ, два планиглоба, две Манше одъ Европе, три одъ Царства Аустрійскогъ и толико одъ Палестине. Стариј разредъ дѣвојчке школе надамо се да ће се одма отворити, чимъ се сгоданъ квартиръ за ту школу нађе.

Изъ Банатске границе. Као што се садъ о напредку говори и пише, не пропуштамъ ево нешто споменути о томе, што се збива око насъ у граници Банатской.

Како су изишле нове књижице школске, одъ тогъ времена се осећа новий напредакъ наше дечице на све стране. Къ овомъ напредку не мало доприноси и ревностъ г. управителя школскогъ Димитрія Чобића, кои сваке године по дваредъ скупили учитељ у Белој Цркви и у Панчеву, ушутства ради у наукама школскимъ као такође и у еднообразномъ појню. Месеца септембра о. г. сазвао е на 8 дана учитељ у Белу Цркву, а доцније за исто толико дана у Панчево, поштравајући њмъ къ напредку, као што га иште ово еретније доба. Истий е г. управитель израдѣ учитељима кодъ едне и друге сл. регименте, да подвозъ у штабове своје и натрагъ бесплатно добию. Нѣговимъ упливомъ добио е свакиј учитељ при поласку у споменута места по 1 Фор. на данъ изъ обштинске касе; окромъ тога израдѣ е да су учитељи крозъ време бављѣни у реченимъ местима добили јошъ и бесплатно обиталиште.

Узъ врлу помоћъ г. полковника Кукулѣвића Сакцинскогъ могао е вишепоменутый ревностный г. управитель израдѣти, да су одъ 1. новембра о. г. како петъ учителя србски, тако и еданъ романскій, остаривши у учительскомъ званію, съ одређеномъ платомъ пензионирани. Учители су поименце ови: Теодоръ Петровићъ, учитель Мраморачкій; Лазаръ Марковићъ, учитель Ясеновачкій; Урошевићъ, учит. Кайтасовачкій; Филипъ Болгарићъ, учит. Избишткій; Тошковићъ, учит. Врачевачкій, и еданъ романскій учитель, за когъ се садъ не сећамъ како му е име. Све су ово лепи плоди трудова, и желити е да честопоменутый г. управитель у ревности својој не олади.

(Друго изданѣ.)

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. —
Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четвртъ год. 1 ф. а. вр

БРОЙ .6

У Новоме Саду, 20. Новембра 1858.

ГОД I

Огледало добре школе.

В Дозволите ми браћо моя старіи и млађи учителии, да вамъ предъ очи ставимъ изображение едне добре школе; школе, коя ерце правоъ човеколюбца съ найвећомъ радостию испуњава, и у којој човѣкъ, смотрајући поредакъ, расположенъ, правац и тежню, што у нѣой влада, долази на ту мысао, да на мѣсту томъ невидимо присутствуе Онай, кои е нѣкада Мойсию рекао: „Изуй обуку твою, връ мѣсто, на коме стоиш, свето е.“

Као што се добаръ човѣкъ лако познае по дѣли свои, све ако о нѣима и не говори; тако се и добра Школа познае по учитељу, по нѣговомъ поучаваню и по ученицыма. И овдѣ, као и свагдѣ важи истина оныхъ рѣчій: *Кіиждо ошъ своихъ дѣлъ или прославишся или поштидишся.* — Рђаву школу и сама дѣца по сокаци разносе, а грађанство съ тужнымъ ерцемъ гледа како му омладина у нѣой пропада. Но исто тако и добра школа неда се сакрити изиредъ очию людскихъ, Она е свѣтило, кое свѣтлостъ свою на све стране, по свима разредима човѣческаго садружества, па и у саме просте колебе распростире.

Едно јутро уђемо мы у такву едну школу. Обучаванъ се јоштъ ние было започело. Учителя затеко-
смо добро расположена и чисто обучена. Онъ се за-

бавля съ нѣколициномъ старѣхъ ученика, кои ће му при обучаваню манѣ дѣчице быти одъ помоћи. Ваздухъ е у школи свѣжъ и прозори се башъ садъ затвараю; патосъ е лѣпо пометенъ, нити е на нѣму чега видити, што бы оку было неугодно. На све стране по соби погледаемо и увѣримо се да у нѣой ничега нема што не бы воспитанію и обучаваню служило. На зидовима свуд унаоколо понамѣштане су штице за гласанѣ и земљовиди. Надъ столицомъ учителѣвомъ изображенъ е на кресту распетый Спаситель како мать свою наймилиѣмъ ученику свомъ препоручуе. Подъ ономъ икономъ стои друга маня, коя представля Свєтога Савву Просвѣтителя, како благосиля и прима къ себи долазећу дѣчицу, съ подписомъ: *Придише чада, послушайше мене, спрѣху Господню научу Васъ.* Съ десне стране покрай Иконе Просветителѣве види се ликъ нашего цара Франца Іосифа, а съ лѣве св. патриарха Іосифа. Сва су четири изображения у стаклу и у златномъ раму. Сматраюћи та изображенія заключилисмо, да се учитель нашъ труди отдати Богу Божіе, а Цару цареву; и то да е онъ вѣрный сынъ свете цркве и православный Србинъ, кои любѣ вѣру и родъ свой, и кои настоѣ да чувство любави те и на ученике пређе.

Случайно отвори еданъ ученикъ у углу собе налазећій се орманъ. Любопытливи знати шта е у нѣму, завирисмо унутра и нађемо три одѣленія. У найгорнѣмъ, кое самъ учитель може дохватити, стои списакъ дѣце, бележница прилѣжанія и похођенія школе, школскій дневникъ и друге учителя тичуће се артиѣ. У среднѣмъ отдѣленію су дѣчин прописи, букварови, читанке и камените таблице, све е то у нейболѣмъ порядку. Доле е напоследку оставлѣнъ сунђеръ, креда и метлица коіомъ се чисте скамѣ. Прута, или метле коіомъ се дѣца туку нигдѣ невидисмо и одъ тудъ заключи-

смо, да нашъ учитель у школи своіой тѣлесну каштигу врло рѣдко употреблява.

Дѣца долазаху у школу съ веселимъ лицемъ и умилято поздравляху учителя, називаюћи му: Добро утро! и любећи га у руку. То е знакъ да имъ школа нѣ мѣсто мученя и патнѣ, него мѣсто мило и пріятно, у кое долазе съ оваквомъ желѣомъ, съ каквомъ еленхити на водене изворе. Сва су дѣца умивена, очешляна и лѣпо обучена. Учитель ихъ е предусретао съ радошћу, и они обесивъ капе и огртаче свое о рафове, посѣдаше у найболѣмъ поредку и тишини свакій на свое мѣсто.

Чимъ на црквеномъ часоказу избіе осамъ саатій, учитель съ важносћу и побожносћу стане предъ нѣи на средѹ, а дечица такође поустаю. Учитель и дѣца прекрете се и скрстивши руке скромно одчитаю молитву господню: *Ошче наш*. На кое старіи ученицы умильнымъ гласомъ одпов: *Царю небесный*. Са знаменѣмъ частнога крета сврши се молитва, на знакъ учителявъ сва дѣца посѣдаю, и обучаванѣ се започне.

Прво, што намъ у очи паде, бѣше пристойно и управно сѣденѣ дѣчѣе. Већій део држаше руке на скаминѣ. Свію очи управлѣне бяху на учителя, кои е са свога мѣста све ученике могао видети и на све стране пазити. Онъ бы свое узвишено мѣсто само онда оставляю, кадъ е нужно, а нѣе свакій час тамо амо тумарао. Споляшность нѣгова одзивала се нѣговомъ владаню како у школи тако и изванъ школе, о комъ су насъ пріятельи наши већъ дотле извѣстили. Он бѣше благае и тихе нарави али озбилянѣ, строго се држаше реда школскогъ и свога званія, у владаню и цѣломъ начину живота нѣговогъ, као у живомъ добродѣтели огледалу могла су се огледати не само дѣца, него и цѣла обштина, коіой онъ служаше. Едною речі: Он бѣше учитель по срцу Ісуса Христа

О воспитатели! О свещеницы и учителя! Сътите се, да сте вы дужни быти сами воспитани, ако желите да друге люде воспитавате. Будите примѣрни у свачему! Старайте се да добродѣтельнымъ животомъ свѣтлите. како бы се и други на васъ угледали, и видеѣи да вамъ животъ отговара правилами, коя вы нѣима препоручуете, постали и сами добри и благонаравни люди. Ово е златно правило доброгъ воспитанія; гдѣ се оно обдржва. ту су скоро сва остала правила воспитанія сувишна; али гдѣ се то необдржава, тамо су сва друга средства и правила узалудна!!

Нашъ учитель непрозива дѣцу редомъ, него частъ едно частъ друго дѣте пита, и опетъ зна стварь тако вѣшто удесити, да скоро сви ученици буду прозвани. Онъ говори умѣреннымъ гласомъ, али ясно и разговетно, и говоръ нѣговъ иде одъ срдца. — Прозвани ученици устали су ведра лица и весела срдца, одговараюѣи на pytania безъ свакога страха, ясно, разговетно и смислено. Само оно дѣте одговара, кое е прозвано, нити се ту чуе шептанѣ, показиванѣ или одговор од онога кои се непыта. Ако кое дѣте не бы знало одговорити, друга бы дѣца подигла руку и тымъ означила да су кадра одговорити, а учитель бы одъ тыхъ зналаца едногъ прозвао да одговори.

Тако у најполезнѣмъ занимању прође едан саат и настане одморъ за 10 минута. На знакъ учителѣвъ изиђу најпре женска дѣца, скамѣя по скамѣю на полѣ, а по повратку нѣиховомъ исто тако у добромъ передку поизилазе мушка дѣца најпре мања на онда веѣа. Кадъ време одмора прође сва су дѣца веѣъ у школи и обучаваѣ се продужи.

Старѣи ученици приступе најмлађима и стану их у писаню и читаню обучаваѣ. Свака скамѣя има по два такова спомоѣника учительска и обучаваѣ се свршуете тихо и полагано. Спомоѣници поступаю съ дѣциномъ

благо и озбиљно, али притомъ и любезно. На лицу њиховомъ опазисмо иѣку дѣтиньску важностъ, која им доликоваше, и која е къ добромъ успѣху дѣчјем много доприносила.

(Продужиће се)

Поступакъ са диктандама.

у обичнимъ школама.

Диктанда се пишу сваки данъ по подне одъ два до пол три сата. За писанѣ одређена су изречения св. писма и оне пословице, кое по децу полезну коју науку садрже.*) Сваки данъ дае се други задатак. Поступакъ е слѣдуюћи.

Учитель има згоданъ задатакъ одабрати. При избору управљаће се по деци; девојчки ће учитель друге, а друге мушки, друге старијегъ а друге млађегъ разреда учитель и друге шегртски учитель одбирати.

Кадъ е задатакъ одабранъ, онда се позову сва деца да пазе, и онда имъ се одређени задатакъ, реч по речъ ясно каже, да сва деца чују. Затимъ се прозове едно бистрие дете, да исто то тако разговетно и правилно изговори, ни едне речи ни гласа де непремене ни праметне. После се прозове јошъ неко средињ, и неко лошије дете, да исто то каже.

Садъ сва деца знају и у глави имају, шта ће писати, и садъ се иззове едно лошије дете на таблу. То има исти тај задатакъ најпре разговетно казати, и онда га на табли, а сва остала деца у свое прописе писати, свако за себе и у глави слокове задати речи у гласове растварајући и писмене знакове нађени гласова исписивајући. На табли писајуће дете мора по-крупније писати, да му се писмо одъ свуда довидити може, и само то треба ће, и то само съ почетка го-

*) Задатке за диктанда види у Школск. Листу бр. 1 и пр.

дине, на изрикъ слокове разтварати и гласове казивати, писаюћи.

Докъ деца пишу учитель нема ништа друго радити, већ само пазити, да ниједно неперепише, ни с' табле, ни једно одъ другогъ, него да свако из своје главе риди. Чимъ би опазио, да кое прегледа и перепише, то би знакъ био, да е заборавило задатакъ, ил' да е непажљиво било, или неће само да мисли и да ради, него туђ радъ краде; зато га валя одма позвати, да задатакъ повтори, и ако га неби знало, валя га за непажню осрамотити, и једно лошије дете прозвати, да му каже; аколи би на коемъ гласу ил' писмену запело, нека речъ разтвара, и форму писмена рукомъ у воздуху покаже.

Погрешке, што ихъ оно на табли писаюће дете прави, несме учитель исправљати. Нитъ сме кое дете што говори, него ће сваки, како ко зна, дал' радити, а учитель ће само журити, да се побрже свршуе. Што више погрешака на табли буде, тимъ бол' по осталу децу, ербо ће више исправљати имати, а само тим и учити; зато валя најлошије дете на табу известити, ако само речи разтварати и писмена правити уме. Кое дете ни једне погрешке неправи, нетреба га на табу изводити, ербо ту немаю остала деца ништа поправљати, па ништа ни научити.

Кадъ су сва деца исписала, онда се позову да устану, да на табу гледе, и да погрешке на табли исправљаю, кое се следуюћимъ начиномъ ради.

Учитель покаже претомъ прву речъ и пита; имал' у овој речи погрешка која? и одъ оне деце, која дигну руку у знакъ да има, позваће најлошије, да каже, у чему е погрешка, и како е валяло написати.

Ако е озбиља погрешка, има е писаръ самъ исправити, а учитель опомене иѣга и све, да упамте, и да се одъ те погрешке у будуће чувају.

Ако ние погрешно писар, него исправлячъ, учитель опомене нѣга и све, да и то упамте, и да се и од те погрешке чуваю, и опомене исправляче, да пази шта говори, да се несрамоти.

Ако ли би било погрешке, али е деца неумеду да наѣу, учитель им каже да има, али е непокаже, него пусти, да е деца сама траже, а онъ ихъ само упуѣуе и наводи, докъ годъ а сама ненаѣу.

Правописъ прописанъ е овај, што е у школске књиге узетъ, тога се имаю школе држати; али ни са овогъ ситницама, као што су ерови, њ. ѣ. њ. њи, не-треба се много терати ни забалати, ербо би те ситнице по ову децу, којой су друге далеко озбиљније и крупније науке нуждне, амо врло мало користне, амо врло дангубне биле.

Кадъ су на овај начинъ све погрешке прве речи по реду исправљене, онда има свако дете свой преписъ загледати, и свако свое погрешке изправити по томе, како та речъ садъ на табли исправљено и правилно написана стои.

Овако се мора, речъ по реч, цело диктандо преѣи, и све погрешке по реду изправити; и онда деца свое прописе сложе, кое ће кодъ куѣе са томъ задатомъ пословицомъ, као прегледалицомъ, пуно исписати: а у школи сад долазе вештбаня правоучителна сваки дан у свима школама, а граматична и синтактична у обичнимъ школама само кадкадъ. Вештбанъ ово иде слѣдуюћимъ начиномъ:

Сва деца пазе, а увекъ найлошия одговараю на слѣдуюѣа питања: коя божия илъ друга заповедъ заповеда илъ забранюе исто то чинити, што и ово диктандо? кое заповедъ и пр. забранюе противно томъ радити? како гласе заповеди? Можелъ се ко селити, где се јошъ ово забранюе илъ налаже? Ко зна јошъ кою пословицу ил изречения св. писма из про-

шести диктанда, где се исто то налаже ил закраћуе? Ко зна јошъ коју? и јошъ коју? Ко ми зна коју приповедку казати, у којој се исто то чинити ил нечинити налаже, одъ библични приповедака, одъ букварски, одъ читавки? Кои люди греше противу овогъ правила? Кои е одъ васъ противу овогъ закона погрешно? и пр. Ова правоучителна вештања врло су нужна и важна, не само да се сва научена морална и религиозна правила овимъ начиномъ практично повторе и едно съ другимъ веже и утврди, него што е далеко важније одъ знања, да деца свое владанѣ по томъ изправе, и да увиде, да се башъ тога ради све ово пише и чита и говори и учи, а не гологъ знања ради.

(Продужиће се.)

Рачунъ съ новимъ новцима.

(Продуженѣ.)

V.

Преводенѣ нови фор. у фор. среб.

Наређено е да а. ф. износи $57\frac{1}{7}$ кр. св.

За 2 а. ф. добићу 2 путъ $57\frac{1}{7}$ то е $114\frac{1}{7}$ кр. ср. или 1 ф. $54\frac{2}{7}$ кр. ср.

За 6. а. ф. добићу $5 \times 57\frac{1}{7} = 285\frac{5}{7}$ кр. ср. или 4 ф. $45\frac{5}{7}$ кр. ср.

За 10 а. ф. добићу $10 \times 57\frac{1}{7} = 570\frac{10}{7}$ кр. ср.

За 21 а. ф. $21 \times 57\frac{1}{7} = 1200$ кр. ср. или 20 ф. —

Аустр. фор. илъ нове преводесе у фор. ср. кадъ се са $57\frac{1}{7}$ умноже (ербо $57\frac{1}{7}$ кр. ср. а. ф. даю) и продуктъ тай, кои кр. ср. означава, са 60 подели (ербо 60 кр. ср. 1 ф. ср. чине)

Јошъ лакше се овај рачунъ истера, кадъ се задатомъ броју а. ф. две нуле додаю, пакъ се са 105 подели, и остатакъ (кои увекъ новчића означава) у кр. ср. преведе н. пр.

21 а. ф. с' 00 чине 2100 поделѣно са 105 изно-
си 20 ф. ср.

105 а. ф. с' „ „ 10500 „ „ 105 „
100 ф. ср.

10 а. ф. „ „ „ 1000 „ „ 105 „
са 9. ф. ср. и $\frac{55}{105}$ илѣ новчиѣа не крайцара, кое ва-
ля у кр. ср. превести.

Зашто овде две нуле додаемо и онда са 105 по-
делуемо? Зато да задате а. ф. у новчиѣе преведемо,
кое с' додаванѣмъ 00 уударедѣ буде; а онда све са
105 делимо, ербо 105 новч. ф. ср. чине. Ово е лакше
и брже негѣ умножаванѣ са $57\frac{1}{7}$.

VI.

Преводенѣ нови крац. у кр. среб.

Нареѣено е да 1. новч. износи $\frac{4}{7}$ кр. ср.

За 2 новч. добиѣу 2 путѣ $\frac{4}{7}$ то е $\frac{8}{7}$ то е $1\frac{1}{7}$ к. ср.

„ 3 „ „ $2 \times \frac{4}{7} = \frac{8}{7} = 1\frac{1}{7}$ кр. ср.

„ 4 „ „ $4 \times \frac{4}{7} = \frac{16}{7} = 2\frac{2}{7}$ „ „

„ 5 „ „ $5 \times \frac{4}{7} = \frac{20}{7} = 2\frac{6}{7}$ „ „

морамѣ дакле задати брой н. новч. са 4 умножити (ер-
бо е овде 4 броитель илѣ умножитель) и продукт са
7 поделити (ербо е овде 7 именитель ил делитель) и.
пр. 3. новч. чине $3 \times 4 = 12$ поделѣно са $7 = 1\frac{5}{7}$ к. ср.

10 „ „ $10 \times 4 = 40$ „ „ $7 = 5\frac{5}{7}$ „ „

70 „ „ $70 \times 4 = 280$ „ „ $7 = 40$ „ „

105 „ „ $105 \times 4 = 420$ „ „ $7 = 60$ „ „

Кадѣ имамо и ф. и кр. нове у ф. и кр. ср. пре-
вести, онда е найлакши посао, оба задата броя уедно
взписати, са 105 поделити, и остатакѣ, ако га има,
кои новчиѣе означава, у кр. ср. превести, и. пр.

5. а. ф. и 70 новч. чине 570 поделѣно са 105.
даю 5 ф. ср. и 45 новч. 45 новч. даю $45 \times 5 = 180$;
 $7 = 25\frac{5}{7}$ дакле свега 5 ф. и $25\frac{5}{7}$ кр. ср.

21 а. ф. и 14 новч. чине $2114:105=20$ фр. ср. и 14 новч. 14 новч. даю $14 \times 4=56:7=8$ дакле свега 20 ф. и 8 кр. ср.

Шта е овде и зашто овако чинѣно? Овде су уписана оба задата броя ф. и кр. аустр. уедно тако да е напредѣ брой ф. а за њимѣ брой новч. ал уедно стои, а тимѣ е учинѣно да су а. ф. уедаредѣ у новч. преведене (н. пр. 5. а. ф. и 70 новч. чине 570 новч. 21 а. ф. и 14. новч. чине 2114 новч.) кои се са 105 поделюю, ербо 105 н. новч. 1 фр. ср. чине.

Алѣ ово се само онда учинити може, где узѣ фор. юшѣ и новч. и тѣ. више одѣ 10 новч. има, а ако ихѣ е манѣ одѣ 10 онда се мора иза броя ф. најпре 0 уписати, пакѣ онда новч. н. пр. 7. а. ф. и 7 новч. нечине 77 него 707 новч.

Зашто се мора у том случаю 0 уметнути? Зато, да се онолико стотина новчиѣа начини, колико е ф. задато.

(Продужиѣ се и свршити).

Задатци за слободне писмене саставе у II и III разреду србски народны школа.

VII. СТЕПЕНѢ.

Своѣнѣ понятія у редѣ.

55. *Задашакѣ.* Напишите ми шта е столѣ, соба, табла, брѣва, сабля, прелукѣ, конѣ, шаранѣ, растѣ, ружа, злато и др.

Решенѣ. Столѣ е стварѣ одѣ покуѣства. Соба е одеякѣ куѣе. Табла е писаѣа справа. Брана е ратарска справа. Сабля е оружѣ. Прелукѣ е одеѣа. Конѣ е домаѣа животиня. Шаранѣ е риба. Растѣ е шумско дрво. Ружа е цветѣ. Злато е руда.

56. *задашакѣ.* Попишите ми презамена людѣй изѣ нашегѣ места, а шта су?

Решенѣ. Захариѣ е свештеникѣ. Живковиѣ е судія. Іовшиѣ е адвокатѣ. Секулиѣ е лекарѣ. Димиѣ е учителѣ. Новаковиѣ е трговацѣ. Медуриѣ е кроячѣ и др.

57. *задашакѣ.* Напишите ми, шта су по пословички ова понятія; радѣ, ленѣостѣ, новацѣ, санѣ, слога и др.

Решенѣ. Радѣ е богатство. Ленѣостѣ е сиротиня. Новацѣ е душогубацѣ. Санѣ е лажа, а Богѣ е истина. Слога е божіи благословѣ.

58; *задашакѣ.* Напишите овимѣ задатцима обште име, и то подвучите:

1. Растѣ, буква, брестѣ, бреза, ела, чамѣ.
2. Косѣ, шева, чворацѣ, врабацѣ, ластва.
3. Конѣ, крава, овца, коза, псето, мачка.
4. Дунавѣ, Сава, Драва, Тиса.
5. Земунѣ, Карловци, Рума, Иригѣ.
6. Столица, столѣ, постеля, орманѣ.
7. Плугѣ, брана, ерпѣ, коса.
8. Око, уво, носѣ, езикѣ, рука.
9. Гайде, егеде, тамбура, фрула.
10. Ютро, подне, вече, ноћѣ.
11. Кошуля, прелукѣ, чизме, шеширѣ.
12. Истокѣ, югѣ, западѣ, северѣ. *)

Решенѣ. Растѣ, буква, брестѣ, ела, чамѣ, то су шумска дрва. Косѣ, шева, чворацѣ; врабацѣ, ластва, то су птице, — 3. Домаће сисате животинѣ. — 4. Реке. — 5. Вароши сремске. — 6. Собњи намештаи. — 7. Ратарске справе. — 8. Части човечиегѣ тела. — 9. Свирале. — 10. Части дана. — 11. Одеа. — 12. Стране света.

*) Овај и све оваке задатке нека учителѣ напише на табли, да њ деца виде; а да не би губио времена, ваља њ пре школскогѣ часа написати, да стоѣ готови. Овако и 24. 30. 34. 35. 40. 41. 43. 44. 47. 48. 49. 50. 51. 54. 55. 57. и др.

59. задшакъ. Означите са едним придевним именомъ разлику између пса и лисице, пса и мачке, лисице и овце, мачке и петла, орла и врабца, дрвета и шупња, руже и лале, злата и олова, гвожђа и живе, лета и зиме, снега и кише, Срема и Бачке, вина и воде, и др.

Решенѣ. Пас е питома животиня, а лисица дивля. Пасъ е верна животиня, а мачка е лукава. Мачка е сисата животиня, а петао е птица. Лисица е лукава животиня, а овца е безазлена. Орао е грабљива птица, а врабацъ е певаѣа. Ружа е мирисанъ цвѣтъ а лала безмирисанъ. Злато е благородна; а олово проста руда. Гвожђе е тврда руда, а жива течна. Лето е топло а зима ладно доба године. Снегъ е смрзла, а киша е течна вода одъ облака.

Сремъ е бреговитъ, а Бачка раванъ край войводства.

Вино е опойно, а вода е напойно пиће.

60. задшакъ. Напишите ми свакиъ: 4 занатлиѣ. 4 домаће животинѣ. 3 пливајуће птице. 5. дрвета 6. цвѣтова. 4. куйнска сасуда. 5. трговачки еснапа. 4 ковачка злата. 4 новца. 7 воѣкиъ 4 играчке.

Решенѣ. Занатлиѣ су: чизмаръ, кројачъ, ковачъ, коларъ. Домаће су животинѣ: конъ, крава, свинче, петао. Пливаће су птице: гуска, патка, лабудъ, и др.

61. задшакъ Сместите ова имена у свое рпе, и напишите свуда главно име (обште).

Отапъ, крипъ, овца, гвожђе, громъ, гуштер, шевица, лавъ, млеко, салата, мати, споменаѣ, крава, купусъ, тигаръ, вуна, кафа, ражъ, жаба, син, зора, гуска, вино, змиа, краставаѣ, сиѣира, пловача, еѣам, любичица, вукъ, каранѣилъ, кѣи, граблѣ, паунъ, лисица, каменъ, пиво, ротква, зобъ, магла и пр.

Решенѣ. Главѣ у фамилиѣ: отацъ, мати, синъ, кћи.

Домаће животинѣ: овца, крава, гуска, паунъ.

Дивлѣ животинѣ: лавъ, тигаръ, вукъ, лисица.

Милови: гуштеръ, жаба, змія.

Цвѣтови: крмн, сиоменакъ, любичица, каранфилъ,

Зелени: салата, краставацъ, купусъ ротква.

Жита: шеница, ражъ, ечамъ, зобъ.

Пића: млеко, кафа, вино, пиво.

Материјали: гвозђе, вуна, иловача, каменъ.

Справа: сикира, граблѣ.

Воздушни појави: громъ, зора, магла.

62. задашакъ. Одговорите писмено на ова пита-
 ня: место, у којемъ живимо, шта е? Кол'ко има кућа?
 Ко е најзнатније зданіе? Ко е најлепша кућа? Која
 зданія стое ту близу? Каква су то зданія? Ко се за
 њи стара? Има л' свако место та зданія.

Решенѣ. Место, у којемъ живимо, село е. Има 105
 кућа. Најзнатније е зданіе црква. Најлепша е кућа шко-
 ла. Ту близу стои парохова кућа и обштинска кућа.
 Црква, школа и обштинска кућа, то су обштинска зда-
 нія. За њи се старати мора цела обштина. Мала се-
 оца немаю своју сви обштински зданія.

(Свршетакъ ће доћи.)

А ф о р и з м и.

о учитељу народне школе.

4.

Свештеникъ и учитељ валя еданъ другогъ да
 подпомажу, а често они себи башъ највише одмажу.
 Они су као двоглавъ орао на грбу: едно тело съ две
 главе, одъ кои една гледи десно а друга лево.

5.

„Место, гди садъ учителюемъ, ние ми никако по-
 вољи“ — Тако ли е? Ал' реци ми збиља: гди е то

место гди ћешъ наћи све, ал' баш све што желишъ? Светеки терета има свуда, па и найманъи люто тиште, кадъ ий крча не уме носити.

6.

Наука безъ примера ние кадра учинити *нишша*; примеръ безъ наука вреди *нешшо*; а наука са примеромъ и примеръ съ наукомъ израдиће *све*.

7.

Кадъ учитель као жена тугуе: „Ево ме злоставе, — газе ногама!“ я бы му тада пунъ мушкога гњва радо рекао: „И вредно е да газе оног, кои довољно ячине нема, да злоћу оружъмъ добродѣтели, само-волю снагомъ закона а глупость лучемъ истине победи.“

Р.

Поучна забава.

*Бубица и лепиширица. *)*

Бубица вирећи изъ траве, опази лену лепирицу, гди лако съ цвета на цветъ прелеће; па како іой за-виђаше и лепоти и дивне бое преливаюћимъ лакимъ крилима! Ахъ, уздане у себи, зашто нисамъ я онако лепа, зашто да самъ онако последня — нит' ме ко гледа ни зна за ме.

Истомъ она то собомъ говораше, ал' повеће ято деце ливадомъ се натури за лептировима. Хей, овамо! повиче едно одъ нѣи, гле како е овај лепъ, тога не смемо упустити; и одма се сви кои шаком кои капомъ, кои марамомъ кои мрежом склептаю око кукавне лепирице, увате е, и оногъ іой часа едно пако-стно дете крила сломіе; а друго главу згњчи и убіе ю.

Кадъ све ово бубица виде, а она онда наново уздану и рече: Кад су лепота и украси на толику беду и муку, то самъ я сретнія што ій немам, ер ме нико не зна, па и не вія.

* За девоячку читанку.

Игранѣ.

Юшъ и овай найжалостниѣ случай могъ живота да вамъ саобштимъ, — пише пріятель пріятелю.

Мое три кѣри од 16 15 и 14 година — знамъ да иѣ се сеѣате, како мила деца біау — буду едно вече кодъ свое другарице на веселю игранки, и ту се свако око радоваше, гледаюѣи нѣину умилятость. Доцнѣ одемъ и я тамо, ушавъ у собу башъ у онаѣ ма, кадъ се цело друштво дивило како лепо играю. И жена моя, а мати нѣина, сеѣаше ту, пуна радости и задовольства, што су іоѣ кѣри цело друштво као обчиниле.

Само еданъ единѣй човекъ стаяше поред мене, съ озбиљнимъ и готово намргођенимъ погледомъ; само се нѣму едномъ та игра не учини мила. Стоѣи тако на едаредъ окрене се мени, и озбиљнимъ ме гласомъ упита: познаемъ ли я те девоѣнице. Нѣговъ више мрачанъ него озбиљанъ погледъ задржи ме, и чисто му се не смедо одати: по свой прилици су сестре, одговоримъ му. И я то мислимъ, придода онъ, ево иѣ веѣъ два пуна сата гледамъ, како без одмора играю; оне знаду да иѣ свако радо гледа и да се отима за нѣи, за то се тако и усиляваю и надмеѣу.

Ове ме речи као обрадую мало, и башъ кадъ се хтеде казати, онъ ме іошъ суморнѣ погледи, на дрмнувши ме за раме, найозбиљнимъ гласомъ продужи: за три године дана, будите уверени, ни една вам жива нѣе.

Како ми тада біаше; Као ножеви речи ме те проѣу и збуне ме, те докъ самъ се разабрао, человекъ се тай изгуби, и нигда га више очи мое невидоше; али после три године уверим се, да ми е истину прорекао, ерѣ одъ три кѣри не оста ми заиста ни една жива.

Чини.

Едноѣ домаѣници сустизаше се свакоѣй часъ по коѣ

несрећа, тако да здраво съ иманѣмъ натрагъ удари. Поплашена тимъ, оде некаквомъ старцу пустиньнику и исповеди му се, па држећи да нив чиетъ посао у нѣной кући, замоли га, не бы ли онъ какве чини знао.

Старацъ послушавши речи, окрене се, и ушав, у неку оближню коморицу, изађе мало часъ, и изнесе неку запечаћену кутійцу, кою пружаюћи жени рече: Ову кутійцу морате пуну годину дана, по триред свакій данъ и по триредъ сваку ноћъ, кроз куйну и качару, подрумъ и таванъ, и крозъ све кућне одае пропети, па не ће бити несреће; а после годину дана донесите ми кутійцу натрагъ.

Жена, имаюћи яку веру у старчеве речи и кутійцу, обилазаше садъ свою кућу врло прилжно. Кадъ првый данъ уђе у подрумъ, затече гди слуга баш у онај ма хтеде пунъ лонацъ вина однети. Кадъ око по ноћи у куйну уђе, увати слушкиню, гди пече яя. Кадъ у шталу уђе, нађе краве у ђубрету до колена, а конѣ прляве, и у место сена у яслама, зобъ подъ ногама изгажену. Тако наилазаше она свакій дан па новъ нередъ, кои е непрестано исправляла и дотеривала.

Кадъ прође година, отиде опетъ къ старцу и благодарећи му рече: садъ е све у кући добро, само молимъ, да ми кутійцу ову јошъ едну годину дана оставите. А весео старацъ насмее се и одговори: Кутійцу не могу, али ћу вамъ чини изъ нѣ дати; и ово говорећи отвори кутійцу. Па шта угледа жена у нѣой? еданъ листакъ артіе, и ту ове триредъ три речяце написане:

Надгледай свое сама.

Туфа рука нешече.

Пази на млађе.

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ёорђе Райковичъ.

Овай листъ излази сваке неделѣ едаипуть. Цена му е до конца ове године 1 Фор. съ поштариномъ.

Брой 7.

27. Ноембра.

1858.

Огледало добре школе.

(Свршетакъ.)

Међутимъ докле се најстарин разредъ са израђиванѣмъ езикословногъ упражненія занимао, обратіо бѣше добрый учитель сву позориность свою къ среднѣмъ разреду. Дѣца овога разреда читаю едну приповѣдку изъ прве езикословне Читанке. Наипре ю е прочитао учитель, на онда два три ученика. Затимъ се поведе у питањима и одговорима разговоръ о садржаю предмета, о езикословію и правопису. Дѣца су на учительва питања пазила и понайвише добро одговорила. Напослѣдку едно дѣте приповѣди своимъ рѣчма цѣлу приповѣдку споменувши и мудро изреченіе кое е обясњивало у приповѣдки садржавајућу се науку. Савъ овай посао ишао е дѣцы лако, врѣ е учитель притяжавао способность станю и узрасту дѣтинѣмъ сходяо предавати. — Природа хоће да дѣца буду пре дѣца него што люди постану. Ако се овай поредакъ поремети, ако се дѣцы многе за узрастъ пѣновъ неразумљиве и тешке науке предаю; то ће обучаванѣ можда принети пре времена плоде, али ти плодови неће бити природни, него присилѣни, и увенутѣ пре времена. Дѣтинство има свой собственный начинъ сматраня, мышлѣня и осѣћаня. То добро зна овай нашъ учитель; онъ управля обучаванѣ свое по свойствености дѣчійој, онъ се сагиба у кругъ дѣтинства, како бы постепено

и природи сходно дѣцу у кругъ познаваня за животъ нужныхъ стварій привео. После по саата зада учитель ученицыма среднѣга разреда да спишу мало пре прочитану приповѣдку безъ кнѣге и онако како е кои запамтію. У тай нарѣ спомоћницы оду на свое мѣсто да за себе раде, и садѣ приступи учитель наймлаѣемъ разреду. На лицу ове мале дѣчице опазиемо радость, што учитель къ нѣйма долази. Дѣчица та читаю букварѣ, а почино писати и вѣштбаю се у сматраню и размышляваню. И овдѣ е обучаванѣ пуно живости. Учитель похвалюе оне кои добро одговоре, и трпелливо повтарава науку све дотле, докѣ ю и найслабія дѣца непостигну. Онѣ е кадарѣ и само сувопарно ученѣ читаня, своимѣ примѣтбама, сравњиванѣмѣ, и изясненіемѣ дѣцы олакшати и омити.

Опетѣ е саатѣ прошао, и садѣ настае великій одморѣ, кои 15 минута трае. Дѣца изилазе редомѣ на двориште, и само нѣколико старіихъ дѣчака заостане у школи, да проворе поотвараю и припреме учине за далѣ обучаванѣ. Изишавши на двориште наѣосмо веѣѣ нашегѣ учителя меѣу дѣцомѣ. Дѣвойчицама задае онѣ нѣку веселу гимнастичну игру, а старіе дѣчаке упуѣуе у войничкомѣ вѣштбаню. Наймлаѣой дѣци слободно е играти се што хоѣе. Они скачу, смѣю се, сигаю се и учитель ихѣ на то поощтрава. Право е то дѣчіе веселѣ у коме учитель найвеѣу радость ужива, увѣренѣ да оно на здравлѣ дѣчіе особито дѣйствуе и да е здравлѣ главно условіе и темелѣ душевнога развитка и напредка. —

Садѣ опетѣ даде учитель едномѣ старіемѣ ученику рукомѣ знакѣ и у средѣ веселе забаве зазвони школско звонце. На махѣ се све утиша. Дѣвойчице и дѣца стану у редѣ, ухвате се за руку и пѣваюѣи нѣку лѣпу школску пѣсмицу обиѣу два трипутѣ двориште и у найболѣмѣ поредку упуते се своіой школи. Обу-

чаванѣ се опетъ са пчелинскимъ трудолюбіємъ продажи.

Сматраюћи обучаванѣ то са сваке стране примѣтисмо, да е нашъ учитель увѣкъ ведра чела и озбиљна погледа. Мы нечусмо изъ уста нѣговихъ ни едне рѣчи, коя бы нѣжность дѣтнюю вреѣала, или коя бы повода дала да се дѣца едно другомъ подсмѣваю и меѣусобомъ заваде. Кадъ е онъ принуѣенъ едного или другоу ученика сбогъ неуредности обличити или укорети; то неподиже онъ вику нити се на нѣму и найманій знакъ срднѣ може примѣтити, него у томъ случаю поступа онъ съ отчинскомъ озбиљношћу и любезношћу и изъ поступаня тогъ увѣрисмо се, да онъ ка'ра само зато, што потреба тако захтѣва, а не изъ освете, еда и срдитости. И само дѣте, кое се тымъ начиномъ кара, увиѣа погрѣшку свою и настои да се поправи, и любовь учителя свогъ опетъ заслужи. И то морамо споменути, да осимъ Читанкій невидисмо у руцѣ учительвой никакве друге кнѣиге. Онъ се за предаванѣ свое свакій данъ приуготови, па зато му она лако одъ руке иде, нити онъ потребуе у школи спомагнѣхъ средства. Особиту ласкостъ и врло добаръ начинъ има онъ у предаваню рачуна на память. Очи су нѣгове увѣкъ на дѣцу управлѣне, погледъ нѣговъ у цѣлой школи влада и дѣца добро знаю, да е онъ кадаръ сваку погрѣшку и неуредность опазити, па се стараю да жельи нѣговой у свачему подиуно одговоре. Али и то опажаю дѣца, да учитель нѣиховъ добро зна све оно што предае, и да ихъ обучава еъ добромъ вољомъ и ватреномъ жельомъ да и они то науче, па сбогъ тога башъ поштованѣ дѣчѣе према учителю одъ дана на данъ расте. У сва три разреда и при свакомъ предмету опажамо мы кодъ нашегъ учителя, единаку любовь и ревность како къ званію своемъ тако и къ ученицыма, и врло бы тешко было опредѣлити,

кои е нѣговъ наймилии предметъ. Само кадъ се еъ наймлаѣимъ разредомъ бави, или кадъ науку хрістіанску и библийску повѣсть съ децомъ повтарава, дае се примѣтити узвишена живость и озбиљность у дѣланю нѣговомъ.

У свачему па и у самымъ ситницама школскимъ учитель е нашъ вѣранъ своемъ задатку. Онъ се незадоволява само съ добрымъ одговоромъ, него захтѣва да му ученикъ докаже разумѣли оно што учи. Гди се жельи нѣговой на еданпуть небы могло за доста учинити; ту бы онъ цѣлиходна питаня и изясненія употреблявао и тымъ начиномъ цѣлу стварь дѣтету понятномъ учинію. Онъ дакле ніе любитель самога казиваня, него гди предметъ и околности изискую, ту науку своєю предлагае у разговорѣ тако, да се тымъ душевне силе дѣтинѣ развію и упражняваю. Исто тако неволи онъ много говорити и обширно тумачити. Што сама природа дѣцы предъ очи ставля, што дѣца сама могу видити, сматрати и поняти, на то ихъ онъ само упућуе, а то кодъ дѣце више вреди, него да е дугачкій и найвештій говоръ о ствари той држао. Онъ е дакле штедљивъ и у самомъ говореню, као да бы съ тымъ ученике свое опоменуо, да смо и за сваку непотребну и сувишну рѣчь дужни одговарати. Кадъ се кое манѣ дѣте уленьи, учитель му заповѣди да одма' устане, па онда опетъ да брзо сѣдне, да часъ едну часъ другу руку подигне, и чимъ бы дѣте то извршило, одма бы се на нѣму примѣтило, да е ведріе, и да носао опетъ еъ вољомъ одирава. Кодъ веће дѣце при промени предмета зада учитель да се каква весела пѣсмица одиѣва, и съ тымъ се дѣца за ученіе другога предмета располаже.

Загледавши у прописе дѣчіе нађосмо ихъ све чисте како с'ноля тако и изнутра. И саме линіе по ко-

има се пише повучене су удесно, пазљиво и с'размѣрно. Тако се него чисто држе и камените таблице, на којима се већа дѣца у рачуну, а мања у писању упражњавају.

Избѣе напослѣдку и еданајстий саатъ, съ коимъ се обучавањъ свршуе. Али се дѣца неразилазе бѣжећи и вичући, него раде свое послове све дотле докъ имъ учитель неояви да е обучавањъ свршено. Сва дѣца смѣрно устану. Учитель опетъ стане предъ нѣхъ на среду и тихо, побожно и умилно одпоисе благодарителна молитва. После тога дѣца опетъ мирно посѣдаю и сложе свое кнѣге. Спомоћницы покупе прописе и оставе ихъ у орманъ, а она дѣца што с' края сѣде раздаю другой дѣци капе и огртаче. Кадъ се све то у миру и тишини сврши, онда на знакъ учителѣвъ почну дѣца изъ школе излазити. Една екамія за другимъ устае и одлази, найпре женске на онда мушке. Нѣихово владанъ на путу подпуно одговара ономе владаню, комъ ихъ е учитель у школи привикао.

Посао е свршенъ. Съ умилятымъ погледомъ прати учитель свое кући одлазеће ученике, али е погледъ тай, погледъ любви и задовольства изъ кога се разговетно читати може нѣгова срдачна желя: Дођите опетъ любезна дѣчице!

Посрбіо Н. Ђ. Вукићевићъ.

Поступакъ са диктандама.

у обичнимъ школама.

(Свршетакъ.)

Вештина граматична и синтактична, која се само кадкадъ (едаредъ на неделю) у овой школи ради, иде слѣдуюћимъ начиномъ.

За вештања граматична позову се опетъ сва деца да пазе, и то букварци да памте и уче, часловци да на слѣдуюћа питања одговараю, а псалтирци, да вре-

баю, где ће ови погрешити, пакъ да ихъ исправе. Питаня су ова: кое су у овој речи (кою учитель оће) чиета самогласна, спозна, удвоена; кое су сугласна гласна, безгласна; кое су слогови; почетни, свршетни, средњи; кое су речи просте, сложене; кое предлози; кое имена суштна, прилагателна; кое глаголи; у коемъ роду стое, брою, падежу илъ питању, времену, лицу и пр. и пр. На нека одъ ови питања моћиће на свршетку године и букварци одговарати. На која питања неумеду часловци, на та ће одговарати псалтирци; ал прве године мораће учитель самъ казивати и децу научити, докъ себи веште часловце и псалтирце поднегуе.

Вештбана синтактична одређена су за псалтирце, и ови имаю на слѣдуюћа питања одговарати: кое е у овомъ изражаю субектъ, предикат; какавъ е изражај; кое су додатци, разпространенъ, скраћенъ; како би се мого изражај овај претворити у простъ ил' го, у разпространѣнъ, скраћенъ; кое речи спадаю у фамилию ове ил' оне; кое е коренъ; можели се редъ речин променути, како, и како јошъ, и зашто неможе овако; ко ми уме нети тај смисао са другимъ речма изразити, умелъ јошъ ко другчине, и јошъ другчине; и пр. и пр. На нека одъ ови питања моћиће на свршетку године и часловци одговарати.

У читанкама наређено е, да се ова езикословна вештбана узъ читанѣ раде; ал' узъ читанѣ е то и одъ забуне, и дангубно; а узъ диктанда е одъ веће користи, и већма децу интересира, зато су сви вештии учителии вештбана ова изъ читанке узъ диктанда пренели, и овде ихъ раде, а узъ читанѣ само покад-кадъ погдешто узму.

За селске школе ние нужно други вештбана окромъ правоучителни, ни други писмени саставака, окромъ горепоменути диктанда. Само у онимъ случа-

евима, ако би се у којој сеоској школи више деце десило, о којој би надежде било, да ће у далѣ и више школе ићи, ваљало би и одъ тогъ езикословногъ вештабана и слободни писмени саставака погдешто радити.

У варошкимъ школама, ма небиле главне, мора се више и езикословия и слободни писмени саставака радити; ал' и у нормалнимъ школама, за кое су слободни писмени саставци прописани *) мораю се и ова горепоменути диктанда писати, и то у I. разреду непрестано, у II. III. и IV. кадкадъ, и то особито у III. и IV. по више изречения ил' пословица уедаредъ, да се неби узъ оне ситнице, ове најглавније ствари, пословице и изречения св. писма, и у њима најкрасније и најсветије науке и правила живота занебрегнули; али, нека е јошъ едаредъ речено, и овде е најглавнији посао, употребленъ исти правила на моралну користъ деци, на исправљанъ живота и владаня, и на облагорођенъ срца, а не само напуненъ ума съ њима. **

Задатци за слободне писмене саставе у II и III разреду
србски народни школа.

VIII. СТЕПЕНЪ.

Допуњаванъ и опредељаванъ изражај.

63. *задашакъ* Пчела има шестъ ногу; тако стои у бр. 75 I Читанке; напишите ми тако исто шта имаю ови предмети: еленъ, конь, шљива, любичица, ножъ, шеширъ, књига, игла, и др. (све падежъ *шта*).

Решенъ. Еленъ има гранасти рогае. Конь има гриву. Шљива има коштицу. Любичица има малу мамузицу. Ножъ има држакъ. Шеширъ има ободъ. Игла има ушицу и др.

64. *задашакъ*. Напишите ми шта ове занатлије праве: видаръ, дрводеља, тикачъ, седларъ, браваръ, ужаръ, чизмаръ, стакларъ, месаръ, и др. и подвучите слово, кое падежъ означава.

*) За недельно-школску читанку.

Решенѣ. Зидаръ зида куће. Дрводелѣ теше греде. Тикачъ тка платна. Седларъ шіе амове. Браваръ прави браве. Ужаръ плете ужа. Чизмаръ шіе чизме. Стакларъ урезуе окна. Месаръ сече месо.

65. задашакъ. Допуните слѣдуюће раднѣ са определенѣмъ цѣли: Трговацъ мери . . . Столаръ прави . . . Мати светуе . . . Войници бране . . . Баца уче . . .

Решенѣ. Трговацъ мери со, сланину, сирѣ, шећеръ и др. Столаръ прави столове, столице, клупе, сандуке и др. Мати светуе децу, синове и кѣри, да се добро владаю. Войници бране цара, народъ, градове и свою отачбину.

66. задашакъ. Попуните ове познате пословице: Безъ муке нема . . . Гди е слога ту е . . . Гди се старіи не слушаю ту . . . Ко едаредъ слаже . . . Што Богъ да е . . . Свакій е почетакъ . . . Лепа речъ . . . отвара. Човекъ се . . . познае. Рѣ се не вата . . . Ко не ради нека . . .

Решенѣ. Безъ муке нема науке. Гди е слога, ту е и Божіи благословъ. Гди се старіи не слушаю, ту ни Богъ не помаже. Ко едаредъ слаже, другій редъ му се не веруе, ако и истину каже. Што Богъ дае, све е добро. Човекъ се по говору познае. Лепа речъ гвоздена врата отвара. Рѣ се невата за злато. Свакій е почетакъ тежакъ. Ко не ради нека и не еде.

67. задашакъ. Напишите ми шта видите, чуєте, миришите, кушате и осећате, ал' придевъ да буде суштно име узъ главно суштно стоеће (родителній).

Решенѣ. Я видимъ светлостъ сунца, просторъ света, висину брда, ширину поля, црвенило вечера, руменъ зоре, мноштво животиня и др. Я чуемъ говоръ людій, певанъ птица, дуванъ ветра и др. Я осећамъ киселину сирѣта, сласть шећера, ладноћу воздуха, топлоту воде и др.

68. задашакъ. Напишете ми шта познаете, шта разумете, шта умете, шта разликуете.

Решенѣ. Я познаемъ домаће животинѣ, многе цвѣтове и дрва, неке птице и рибе, неке бубице и лептирове и неке руде. — Я разумемъ учителѣву науку, очинѣ советъ, материнѣ говоръ и др. Я умамъ писати, перо зарезати, пливати и др. Я знамъ разликовати дрво одъ шушня, шеницу одъ ражи, ласту одъ брегунице, лалу одъ сасе.

69. задашакъ. Попуните ове изражае са падежомъ „коме“: Гусеница шкоди Лекъ помаже Игра се допада Добро е дете покорно Добаръ човекъ помаже Туча шкоди Топлота е мила Пруть помаже Деца треба да су благодарна Богъ сва добра дае Ко може веровати Децо, покоравайте се

Решенѣ. Гусеница шкоди воѣу. Лекъ помаже болеснику. Игра се допада деци. Добро е дете покорно учителю, родителѣма и свакој власти. Добаръ човекъ помаже свакоме бедномъ и невольномъ. Туча шкоди винограду маторомъ и младомъ. Топлота е мила людина и животинѣма. Пруть помаже невалялой и леньой деци. Деца треба да су благодарна прво Богу, па онда родителѣма — оцу и матери и учителѣма своимъ. Богъ сва добра дае доброй и послушной деци. Ко може веровати лажи и варалицѣ. Децо, покоравайте се власти.

70. задашакъ. Попуните ова изреченѣ са падежомъ „чега (кога).“ Болестникъ треба Деца и люди треба да се бое и да се клоне Я се стидимъ Неваляли се одреку Окани се Деца потребу Благодарно се дете сеѣа

Решенѣ. Болестникъ треба лека и неге, мира и сна, и многе помоѣи. Деца и люди треба да се бое Бога, и да се клоне свакога зла и невалялства. Я се сти-

димъ ленѣости и нерадиѣ, нерета и нечистоѣе, лажи и невалѣетва. Деца потребуу поучаваня, упуѣиваня и светованя. Неваляли се одреку свое вере и цркве, своего рода и фамиліе. Окани се неваляла посла. Благодарно се дете сеѣа свои родителя и добротвора и др.

71. задашакъ. Попуните ова изреченя са односнимъ лицама и стварма.

Деца треба благодарна да буду (коме, на чему) Родителѣи се стараю (за кога, зашто) Лекаръ саветуе (кога, зашто) Богъ воли (кога, зашто) Мати светуе (кога, зашто) царъ похваљуе (кога, зашто).

Решенѣ. Деца треба благодарна да буду родителѣима и учителѣима на нѣовой милости и бризи и труду. Родителѣи се стараю за свою децу, ерѣ су ради, да имѣ буду среѣни и честити люди. Лекаръ саветуе болесника, да му помогне. Богъ воли добру децу, ербо е милостивѣ. Мати светуе свою кѣерь, да буде добра. Царъ похваљуе и награђуе све добре люде, да буду јошѣ больи.

72. задашакъ. Напишите ми, кадѣ биваю ил' кадѣ бити могу ове раднѣ: ѣакъ мисли — ѣакъ иде у школу — сунце се рађа — данѣ дуго трае — школа се држи — постѣ ускршнѣи. —

Решенѣ. Такъ мисли непрестано, јутромѣ и вечеромѣ, за време школе и окромѣ тогѣ времена. Такъ иде у школу, неки одѣ лане, преклане, одѣ ове године, одѣ летосѣ, есенасѣ, пролетосѣ, одѣ неколико дана. Сунце се рађа лети рано јутромѣ, а зими касно. Данѣ трае лети дуго, зими кратко. Школа се држи свакиј данѣ до подне и после подне и др.

73. задашакъ. Допуните ове изражае, са означенѣмѣ места. Мати ради. — Отацъ ходи. — Овце пасу. — Карловци су у. — Птице живе. — Ловацѣ лови. —

Решенѣ. Мати ради по соби, у куйни, на авли и

у башти. Отацъ ходи на ливаде, нѣве, и у винограде. — Овце пасу по полю, ливади, на стрѣликама. Карловци су у Срему, на Дунаву, близу Варадина, исподъ Фрушке горе. Птице живе у воздуху, на земљи, на води. Ловацъ лови у шуми, по полю, на бари.

74. задашакъ. Напишите одговоръ ва ова питања: Кадъ се сею жита. Кадъ цвета лала и ружа. Кадъ сја месецъ. Куда тече и утиче Дунавъ, Тиса и Сава. Гди е и кадъ е Христосъ за насъ умрѣо и воскресао.

Решенѣ. Жита се сею у есенъ ил' у пролеће. Лала цвета у пролеће а ружа у лето. Месецъ сја обноћъ, а сунце обданъ. Дунавъ тече крозъ войводство и утиче у црно море. Тиса тече између Бачке и Баната, и утиче исподъ Титела на спрамъ Сланкамена у Дунавъ. Сава тече између Срема и Србије и утиче исподъ Земуна на спрамъ Београда у Дунавъ. Христосъ е умрѣо за насъ у Брусалиму, и трећий данъ е после смрти воскресао и вознесао се на небо къ свомъ оцу.

75. задашакъ. Напишите ми какве могу бити, за што, и съ чимъ ове раднѣ. Петаръ говори. — Братъ пише. — Царъ Давидъ уби Голијата. — Ученицу Ану свако воли. —

Решенѣ. Петаръ говори лепо, ружно, чисто, нечисто, разговетно, јасно, лагано, споро, брзо. — Братъ пише лепо, ружно, чисто, сложно, правилно, неправилно, неразговетно. Царъ Давидъ уби Голијата каменомъ изъ пударке. Ученицу Ану свако воли съ нѣзине мирноће, стидљивости, смерности, умиљности, чистоте и др.

76. задашакъ. Напишите ми узрокъ за што; цѣль нашто; и изворъ — одкудъ бива ово: Много е дете — умрло. Сила е деце — страдало. Бакъ — буде похвалѣнъ. Свако мрзи — дете. — Поштенъ се човекъ чува. —

Решенѣ. Много е дете, не чувајући се одъ зеле-
ногъ воћа, разболело се и умрло. Сила е деце купа-
јући се на забранѣнимъ местима страдало. Такъ, кои
се добро влада и добро учи, буде похвалѣнъ. Свакъ
мрзи непослушну децу, врѣ то су најневаљалија деца.
Поштенъ човекъ чува се срамоте.

77. *задашакъ.* Допуните ова изреченя са сваке
стране. Воће се бере. Пасъ лае. Птице певају. Сунце
сја. Богъ помаже.

Решенѣ. Воће се бере у есенъ кадъ е зрело. Пасъ
лае ноћу и дању кадкодъ туђинъ у кућу улази; ла-
янъ явля то газди. Птице певају у въздуху и на гра-
нама, врѣо су веселе и свомъ творцу благодарне. Яр-
ко сунце лепо насъ съ неба обасява и огрева. Милостивъ
Богъ помаже свакомъ радо, ко му се годъ моли и по-
нѣговимъ заповестима живи.

(Свршетакъ ће доћи.)

Нека педагогичка питања и одговори.

Пит. 1. Чимъ постае човекъ — *човекомъ*?

У *Литванѣ* се нашао едномъ дечакъ некій међу
медведима. Кажу да се юначки бранио поклѣтима и зубима,
кадъ га ктедоше уватити; немогаше га ни укротити,
а то ли навикнути на одело и рану човечію. У *Ир-
ландској* уватише едномъ неко дивляче, кое е траву
пасло, као овца бляло, и само се текъ тешкомъ му-
комъ могло некако припитомити. Такова животна у
човечіемъ облику, коя су, будући безъ говора и ра-
зума людскогъ, четвороношке трчећи међу зверѣмъ
одрасла, налазили су люди више пута.

Одг. 1. Човекъ постае човекомъ *међу* людма и
чрезъ *люде*, т. е. *воспитанѣмъ*.

Пит. 2. Шта ће то рећи: воспитати?

Тежакъ некій нађе на своіой нѣиви ябукову стаб-
льицу. „Дрвце е ово створъ Божіи“ рече онъ. „Богъ

га е ту посадио; нека га тако, я се надамъ да ће добра плода принети.“ Дрво нарасте и ояча. Али му плодъ бѣяше кржлявъ, тврдъ и кисео. Само што га за неволю ктешоде свинѣ ести. То суседъ некій узе на умъ. Онъ потражи здраву гранцицу съ ябуке, за кою е знао да дае добро воће, накалами свое дрво као што то научио бѣяше одъ искусны баштована, те съ му-дримъ стрѣльнѣмъ очекиваше плоде труда свогъ. Ал' ипакъ за то непрестане око воћнице шушкати. Часъ е прекопавао землю унаоколо, да може унутра про-бити роса и киша. Часъ е плевѣо коровъ, кои би иначе ускратѣи воћки наиболъ сокове. Онъ истреби гусенице, кое би другчіе нѣжанъ цветъ поеле; кадъ оно зими якъ мразъ удари, обвѣе воћку сламомъ, и баци мрежу преко воћке, кадъ птице и оси долетише, да оно мало плодова, што се први появише нагрѣзу и пограбе. Едномъ речи: онъ е неговао и заливао, а Богъ даде благослова, те се снага у бильки развила и у свое доба многій красанъ родъ донела.

Свему томе не нађе богатый *Гойко* замерке, само што е кудио лаганость своего суседа и обликъ нѣгова дрвета. Чекати да текъ после неколико година окуси одъ жуѣнога плода свога, то нѣму ние ишло у рачунъ. Имао е стеклену башту, ту е валяло да зими изради фуруна оно, што снегъ и ледъ одрекоше. Онъ ябучицу свою, посадивъ е у лонацъ, кои е было пунъ приреѣнене ѣубревите землѣ, смести у ту стеклену башту. Свакій боговетный данъ долазио е, да надгледѣ милу свою воћку. „Неѣнешъ ми незгранно расти, као твоє друге тамо на полю! Растѣ ми округла!“ То ре-кавъ веже яке жице о стабло и гране, да му стое *онако, како бы онъ кшео*. Радостно ли узвѣкиваше *Гойко*, кадъ е првый плодъ узабрао те пронашао да е красанъ. Али, ево муке! радость му за мало бѣяше. Младѣицу е валяло преместити на слободанъ зракъ Ту іой

оскудѣваше обична земля. За дуго е куняла; те най-после кадъ залади време увене са свимъ. Ко ово чита нека се кучне по челу! Деца неваля да су *дивляке*, кое се познаю по својой киселини; али не треба ни да буду — *биљке изъ стаклене баште*, кое се калупе по ђуди богатаца; деца наша некъ буду *здрава*, снажна дрва, коя да издрже буру живота, те да принесу добаръ плодъ.

Одг. 2. Воспитати, то ће рећи: одклонити одъ детета све оно, што бы му могло сметати у ячаню теломъ и душомъ.

(Пордужиће се.)

Афоризми

о училишню народне школе.

8. Они, кои се за учителя бираю, треба да су засведочили велику вештину, оштаръ разматрајући духъ, велику мекость душе и племенитость ерца. Само най-извртнијимъ людма у народу треба да се повери брига за големо благо народно.

9. Чіе е званіе трудніе одъ учительскогъ! Чіе е званіе нужніе и заслужніе за државу, него учительско? На чіе е званіе у држави, као ово нѣгово, лишено достойне награде и одликованя?..

Учительска су званія найдуховнија званія у држави; еръ поглавито учительи изображаваю и изоштраваю духъ, дајући држави мудре грађане. Гди школе пропадаю или гди њи никако и нема, ту е све само глупо варварство.

10. Врстна личностъ учителя и была е и быће найпоузданія гаранція за успѣхъ свакогъ педагогичкогъ труда.

11. Можешъ ли, друже, одъ кога му драго што научити, учи! Сети се шта е рекао мудрацъ некій:

„Може л' ме нравъ чему научити, я одо тад' нраву у школу.“

12. Кадъ у школи говоримъ деци мојој, а то я свагда погледамъ: а. горе къ Богу, да онъ моимъ речма снагу даде и крепость; б. на мою обућу, да ученицима моимъ добримъ путемъ преднячимъ; в. на скамје, да просто и разумљиво, што' но Латинъ вели посве ad hominem — дечиємъ разуму и дечиємъ срцу говоримъ.

Р,

Поучна забава.

Красна душа.

У соби некога главногъ лекара у Паризу чекау неки отмѣни люди да на нѣи редъ дође, између кои и еданъ „князь“ са својомъ вѣри. Доцнѣ уђе и некий посве просто обученъ, седъ и немоћанъ стараць, да за свое болно дете потражи лека. На то ће еданъ младъ неучтивъ Французъ, као да се подмене старцу и нѣговомъ простачкомъ оделу, рећи: Смео бы се обкладити о 12 дуката, да га не бы полюбила ни една девојка. Ал' лепа и учтива Рускиня, извадив' 12 дуката, приступи старцу говорећи: „Допустите ми, старый! да васъ по светомъ обичаю мое землѣ полюбимъ“ — па полюби старцу руку. Застѣженъ Французъ извади 12 дуката, а девојка ий узевши преда старцу, и рекне: „Ово е, старый, ваше; русской е девојци най-светія дужность поштовати старость.“

Найвећи адиѣари.

Корнелия, жена едногъ одъ найвећи римски великаша, сеђаше едаредъ у друштву међу найотмѣниимъ римскимъ госпођама, кое поносећи се своимъ драгимъ каменѣмъ и украсима, утакмице богатство и адиѣаре показиваше и нѣимъ се хвалише. Найпосле замоле и Корнелию, да имъ и она свое адиѣаре и украшае и бо-

гатство покаже; на кое ова најкрасніа одъ свію жена оба своя мала синчиѣа — коѣ најбрижљивіе негова-ше — за руку узевши предъ госпође изведе, и рекне: „Ово су мои највећи адиѣари, мой највећій украсть и богатство.

Д о п и с и.

В. У Сомбору. На Воведеніе. По уставу свете наше Цркве и по школскомъ обичаю свѣа наша школска дѣчица при-мила су юче на служби Божіой тайну Св. причешѣа, пошто имъ е прексиноѣъ Преч. Г. Катихета молитве за каѣнѣ од-читао и отеческо Поученіе дао. Премда е врло рано на ютре-нѣ звонило, инакъ су дѣчица доста иорано у Цркву дошла. ютронѣ и службу одстала, и у најболѣмъ поредку приче-стила се. По свршетку причешѣа пало намъ е у очи што дѣца нису као досада, одъ олтара управъ кући ишла, него е свако на своме мѣсту край службе, и благодарителну мо-литву, коя се у Св. Георгіевской Цркви томъ приликомъ пр-вый путъ велегласно читала, дочекало. Кући идући чули смо гдѣ дѣца едно другомъ по лѣпомъ христьянскомѣ обичаю на-зиваю: *Тѣлу на здрављѣ а души на Спасеніе!* и одговараю: *Да Богъ да.*

Скромна ова свечаность служила е на велику духовну утѣху свима присуствующима. Желити е само да у будуће Свештенство дозволи да се служба Божія кадъ седѣца при-чешѣую, баремъ у 8 сатій започне. Тако бы се дѣца најпре на каталогу искупити и ту красне молитве предъ светымъ причешѣемъ слушати па онда у реду у цркву доћи могла.

Данасъ су ученици реалне школе и препаранди на све-чаной Литургији свето причешѣе пријмили.

Машина за рачунъ.

најболия и најѣттиніе се може добити у Пешти кодъ: Johan Mayr-hofer Drechslermeister zu Pest, Theresienstadt, kleine Feldgas-se Nr. 27. Thür 3.

Прави ихъ 5 стопа високе, и 20 палаца широке. Офарба-но и политиране даѣ за 4 а нефарбање за 3 фор. сребра. Ал' овако ѣтино само ихъ онда давати може, ако више наруч-бина добіе, зато би ваљало све обштине да се на нѣга брате. Таквѣ наручбине примаѣе и књиѣаръ Карлъ Хинцъ у Но-вомъ Саду.

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ђорђе Райчовићъ.

Овај листъ излази сваке недељѣ еданахуѣ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштариномъ.

Брой 8.

4. Децембра.

1858.

Ко ние све броеве досадашихъ примио, нека са отворенимъ или незапечаћенимъ писмомъ на Експедицију Школ. Листа изволи явити, кои му броеви нису дошли, пакъ же му се одма послати.

Тко воспитавѣ дѣте?

I.

Многи родители држе да су дужности својой задоста учинили, кадъ дѣцу свою прилѣжно у школу шалю мислећи, да е учителѣвъ посао воспитати и на добро упутати дѣцу ныхову. Но сии се люто вараю. Као годъ што све на свету узаймнымъ садѣйствиѣмъ различитыхъ сила постои, исто тако и око воспитанія дѣтинѣгъ выше чинителя — фактора — има, коихъ заоднокомъ радномъ право дѣтинѣ воспитаніе особито оно душевно, постићи се може.

Прво воспитаніе добья дѣте у породици, и то понайпре одъ матере. Између немоћнога дѣтета и матере, збогъ неге кою ова дѣтету свомъ дае, постае якій союзъ. Зато што мати свое одойче воли, негуе и тимари, тежи и чезне ово за сладкомъ својомъ майкомъ и онда кадъ му негѣ та већъ выше ние толико одъ потребе, и кадъ већъ на своя собѣтвенѣ крилатъ

осланяти се може. Исто тако матери е дете у толико миліе, у колико ю е већега труда и пожертвованя стало однегованѣ нѣгово, нити е игда кадра она по-модарска мати, што безъ нужде дѣте туђой наемнич-кой неги повери, у толикомъ степену свое дете во-лети и за вѣне гинути, алъ одъ нѣга и люблѣна быти, као права Србска Мати, коя дете сама дои, сама од-ранюе, надгледа и воспитава. Ова узаймна любовъ ма-тере и детета, сдружена са зависимошћу дѣтињомъ одъ матери, одлаквава овой савъ теретъ воспитанія. Изъ зависимости рађа се покорность и поштованѣ, изъ любви мило предусретанѣ, или другимъ речма дете е готово матеръ слушати и нѣной воли слѣдовати; оно се дае своевольно и радо одъ свое майке управляти на добро. Мати е дакле онай Анђео Хранитель, кои невинно дѣтенце е' најсветіомъ и најчиетіомъ лювави негуе, и даноноѣно надъ нѣме лебди. Любовъ мате-рина незадовалава се само е' тымъ, што дете физично одрани, него іоштъ му она снажи моѣ гледаня, улива прва представленя и понятія; она га учи говорити; она чувству и воли дѣтињой правацъ дае и тымъ му изображава савестъ.

Одъ какве е велике важности првый упливъ ма-теринъ на развіанѣ и на правацъ душевнихъ сила дѣ-тиньнихъ, то свакій увидити може, кои знаде, да оно што смо као малена деца чули, приммили и обвкли, постае нашомъ вечитомъ собственошћу. И заиста изъ тисућу и тисућу примера могло бы се доказати, да е упливъ материнога воспитанія одсуданъ и мѣродате-ланъ за васъ целый животъ дѣтињ. Ако желимо да одсудный упливъ материнога воспитанія nebude на штету, него на користъ и спасеніе дѣтињ; то смо дужни свомъ снагомъ настоявати да пре свега дѣвои-чице, одъ коихъ ће временомъ матери постати, за-дахнуте буду духомъ благочестія, духомъ свеспаси-

телие науке Хрістове. Благочестива и христіански воспитана мати єсть найячій стубъ доброга воспитанія. Где такове нема, тамо зарана-расте зараза неваляства и распростире се буйнымъ стремомъ одъ породице на породицу, одъ колѣна на колѣно. Блаженъ и преблаженъ є свакій онай човѣкъ, кои стазе живота на дѣтиньску прошлость свою обазревши се, сѣтити се може да є имао честиту, и побожну матеръ. Тай ѣе доиста у усномени нѣзвнѣной налазити найслабу утѣху кадъ га годъ беда и неволя обузме, и у самомъ часу искушенія, доѣи ѣе му она предъ очи као благій Анѣо Хранитель чуваюћи га, да непадне у безданъ светскихъ зала. Нити є игда іоушъ за рукомъ пошло неваляцу на зло навести и на свою руку сасвимъ придобити оногъ човѣка, кои є добродѣтельную христіански воспитану матеръ имао. Право є дакле имао мудрый Фенеломъ, што є рекао: Само є' добрымъ матерама можемо изобразити добре воспитателъ, и болый нараштай людскій. —

Любавъ материна само є онда почитанія достойна, ако є чувствомъ благочестія освежена. Како є приатно за душу и сердце гледати, кадъ мати млађаный духъ свога детета учи у висъ полѣтати; кадъ му є' страхоштованѣмъ о Богу говори; кадъ се предъ нѣмъ и за нѣгову срећу и здравль Богу моли; кадъ га учи да буде добаръ и да се одъ зла клони, зато што Богъ добро воле а зло негодує, и кадъ му озбиљно казує, да бы га пре желила мртва него неваляла видѣти.

Найкраснѣе примѣре матернѣ любви налазимо мы у прошлости Христіанской. Антисса мати Св. Іоанна Златоуста, Новна мати Григорія Назіанзина и Моника мати блаженога Аугустина, єсу и остаю идеали добре воспитательке и зато вечитый споменъ и подраженіє заслужую!

Да небы любавъ материна у претерану нѣжность

и мекость прешла и тымъ шкодљива постала, нужно е да у породици буде една безусловна покорность изискујућа власть и важность. Я рекохъ безусловна покорность; ерѣ покорность, коя извире изъ увиѣненя да е стварь добра и изъ познаваня користи и важности онога што се заповеда, ніе веѣъ права дѣтиньска покорность, него е *своевољность*, коя на првомъ о-вомъ воспитанія степену ніе добра. — Власть и важность према дѣтету у породици представля оцацъ. Дѣте мора имати одъ отца респекта, мора га се бо-яти, нити е игда по дѣте добро ако га оцацъ мазіо буде. Само онай, кои се изъ младости и у дому родительскомъ покорности и послушности навикао, ка-даръ ће бити као човекъ, свое дужности вѣрно, савестно и точно свршивати; кадъ и гдѣ буде требало да заповеда, заповедати, и строго извршиваніе своихъ заповестей, одъ оныхъ што су му подвластни, изискивати. Непокорность пакъ, кою неки родители мазенѣмъ свое дѣце, кодъ те подранюу, изворъ е многихъ зала, она носи у себи клицу претераногъ властолюбія и често се догађа да размажена и непокорна дѣца доцніе найжешѣи гонители своихъ собственныхъ родителя буду.

Где се у породици осимъ родителя, іошть браће и сестара налази, тамо свако старіе дѣте помаже родителямъ воспитати млађу дѣцу. Ако су старія дѣца добра, прилѣжна, богобоязљива и учтива; то се примѣромъ нѣиховымъ млађа дѣца свима тымъ врлинама тако обвикну, да имъ оне у наравъ пређу, исто тако као што се у доброуређеной школи свакій новъ ученикъ брзо и лако навикне свима онымъ врлинама, коима су старіи саученици украшени.

Пытали су некогъ човека, кои е мало новаца а много дѣце имао, како е то, да онъ са своіомъ женомъ свакій боговетный данъ на надницу иде, па су

му опетъ сва дѣца добро воспитана. А онъ имъ одговори: Кадъ е Богъ мене и мою жену с' првымъ детомъ обрадовао, трудили смо се мы, што смо болъ могли, да то првенче наше добро воспитамо; с' осталомъ дѣцомъ имали смо много манъ посла; еръ е свако старіе дѣте примеромъ своимъ знаменито намъ одлакшавало трудъ при воспитанію млађе дѣце.

Напоследку и све оне особе, с' коима дѣте у дому родительскомъ у саобраћенъ долази, па брояле се оне међу чланове породичне или не, имаю великій упливъ на воспитаніе дѣтинъ. Зато се неможе доволно препоручити родителѣма, да при избору дадилъ, служителя, а особито домаћега воспитателя найвећій позоръ имаю, ако желе да имъ деца у дому родительскомъ све саме добре примере виде, и добра, па онда и срећна и благополучна постану.

Изъ свега овога лако е погодити, у каквомъ отношенію стои школа према воспитавајућемъ упливу породице. Учитель треба да зна одъ какве е велике важности упливъ тай, и да немисли, да цѣло воспитаніе одъ нѣга и одъ школе само зависи. Ова бы мысао особито тамо шкодљива была, гдѣ родители држе, да су они дужности своіой задоста учинили, ако дѣцу у школу шалю, а сами се о воспитанію свое дѣце ни найманъ нестараю, него іошть рѣшавимъ примѣромъ дѣцу развраћаю и на зло наводе.

(Пордужиће се.)

Светый Отацъ Николай.

Светый Отацъ Николай родіо се у малој Азій у области Ликии. Родители нѣгови, побожни и отлични Христіяни, навикли су сына свога изъ малена на добро. Они су га учили Бога познати, и нѣму се молити и нѣга свимъ ердцемъ любити. Како е то красно было

видити кадъ се Св. Николай іоштъ као дѣте са склопѣнимъ рукама за здравѣ и срећу своихъ родителя Богу молю.

Подъ надзоромъ своихъ родителя напредоваше побожно дѣте ово свакій данъ у добродѣтели и страху Божиємъ, тако да е свима своимъ вршњацима за угледъ служило.

Николай бјаше покоранъ, миролюбивъ, задовољанъ, приљжанъ, умѣренъ у елу и пићу, милостива срдца, прашташе увреду, и чуваше се свакога дѣла за кое знадјаше да е Богу неповольно.

Родители даду га у школу на науку. У школи е онъ радо назіо, приљжно се учио, и съ вольомъ примао савете, опомене и мудру науку своихъ учителя. Благодетно сѣме науке падало е кодъ нѣга на благу земљу, и принело е у свое време обилне плоде. У школи превазилазио е онъ своіомъ чистотомъ, уредношћу, приљжношћу, богобоязљивошћу, покорношћу и добрымъ владанѣмъ све свое саученике. Свакій по-сао ишао му е одъ руке; еръ га е съ Богомъ и у име Божіе починао, а вольомъ и постояннымъ трудомъ радіо, докъ га годъ израдіо нѣ.

Кадъ е годъ у школу ишао, морао е покрай цркве проћи. Ту предъ домомъ Божиимъ увѣкъ се онъ Бога сећао, и кадъ е годъ цркву отворену нашао, свагда е унутра сврнуо и съ подигнутымъ къ Олтару очима молю се Богу за срећу и здравѣ своихъ родителя, молю се за благословъ, да може свое школске послове са успѣхомъ свршити и тай данъ у Славу Божию провести.

Кадъ е годъ одъ Отца ил' одъ Матере новаца добыо, нигда ихъ нѣ трошіо на посластице и на играчке, него ихъ е дѣлю овымъ своимъ саученицима, кои су добри а притомъ сиромашни были. И одъ вла што е доб्याо, давао е своимъ друговима, кои су

гладни были. Добротворство коме се светитель у дѣтиньству навикао, пратило га е крозь цѣлый животъ, и было е увѣкъ нѣгова наймилиа забава.

Кадъ е светый Николай веѣъ великій быо, и законъ Божій и друге науке добро изучію, науми онъ посветити себе чину свештеничкомъ. Сви познаници нѣгови томе се радоваху, напредъ знаюћи да ће онъ у томе чину многа добра чинити, а уякъ нѣговъ тадашній Архієпископъ града Мира, кадъ га е за свештеника рукоположію, ове е рѣчи прорекао: Съ Николаемъ зсѣяће св. цркви ново свѣтило; благо стаду коме га Богъ за пастира одреди!

Ове рѣчи у свое време су се испуниле. Светый Николай као Свештеникъ Бога вышнѣга дѣлао е неморно у винограду Христовомъ. За нѣга се каже да е Христово Евангеліе испунію, а то ће рећи: онъ се у свему онако владао, као што Христосъ у светомъ Евангелію учи да се владати треба. Онъ е готовъ быо и душу свою за стадо свое положить; незналице е учію, сиромaxe надгледао; путницима на суву и на мору у помоћи быо, и невино облагане бранію. Особито е онъ надгледао малу дѣчицу држећи се примѣра Спасителѣвогъ, кои е рекао: Пустите дѣцу къ мени! После смрти свога уяка избранъ буде Св. Никола за Архієпископа Мирликійскогъ. Као Свештеникъ, и као Владика учио е Светый Отацъ Николай дѣцу Богу се молити, старіе поштовати, приповѣдао имъ е красне приповѣдке изъ библие, и толковао свето Евангеліе. Добру дѣцу утврђивао е све веѣма у добродѣтели, а невалялу исправляо е советомъ, опоменомъ и каштигомъ. Сиромашнымъ родительма спуштао е онъ ноѣу крозь прозоръ новаца, да с' нѣима дѣцу свою обдаре. Збогъ тога се и данасъ добра дѣца радую празнику Светога Николе, и радо пое нѣговъ тропаръ: „Правило вѣри и образъ кротости, воздер-

жанія учителя яви ти стаду твоему яже вещей Истина.“ В.

Задатци за слободне писмене саставе у II и III разреду
србски народни школа.

IX СТЕПЕНЬ.

Описиваня.

Досадъ су имала деца само по едно просто изреченъ да кажу о поединой ствари; а садъ долази, да о едной ствари кажу више изреченя, т. е. да стварь опишу. Учитель ће, питајући и разговарајући децу и овде као свудъ, обавестити их да знаю шта се иште. Овде мора, што се форме тиче, местоименіе употребљено бити (рпопомен). Неке задатке нека напишу у обичной, а неке у писменой форми. § 67. и 84. I. Читанке, показуе методъ за ово.

78. *задашакъ*. Напишите ми све што знате о столу и употребите место суштногъ имена мѣстоименіе.

Решенѣ. Столъ е собный намештай. Онъ има четири ноге и плочу (делови). Столъ е начинѣнъ одъ дрвета (грађа). Нѣга прави столаръ (ко га прави). Столъ се поставља, на нѣга се међу ела и пића; може се и писати на њму (користь).

79. *задашакъ*. Опишите леньиръ.

Решенѣ. Леньиръ е писарска справа. Онъ е дугачакъ и узанъ (форма), начинѣнъ е одъ дрвета, а има их и гвоздени. Дрвене леньире прави столаръ. Леньиръ мора бити сасвимъ правъ и раванъ (какавъ мора бити). Нѣга употребљавамо за вученѣ прави линіи, отуда му име линіяръ или правачникъ.

80. *задашакъ*. Опишите ми ову коцку, нѣне стране, сеченице, врхове, положай, грађу, и наведите коју стварь, на коцку наликъ.

Решенѣ. Коцка има 6 страна као огледала. Све

по две стране стичу се у одну сеченицу ил' гребенъ. Коцка има 12 сеченица. Све по три сеченице стичу се у еданъ врхъ, коцка има 8. врхова. Она може стојати на свакој страни. Стране съ ребра стое стрмо на странама горнѣгъ и доинѣгъ дна. Ове две противне стрѣче равнотечне су. Ова е коцка одъ дрвета, ал' може бити начинѣна и одъ гвожђа и кости и артіе. На коцку има многій каменъ наликъ и многій сандукъ, — и наша е соба налик' на ню.

81. *задашакъ*. Опишите ми перо: одкудъ добіамо пера, кое су части пера, какавъ е држакъ, какво весло, како се разликују обе стрѣче весла, на што употребљавамо перо. —

82. *задашакъ*. Ево едно насликано псето, опишите све штогодъ видите на нѣму: удове, бою, и напишите шта може радити псето, кадъ и за што, и напишите кол'ко разни врстѣй паса познаете.

83. *задашакъ*. Опишите ми плодъ јабуку: најпре кажите шта е, и избројте делове по реду, држакъ, люску, месо, семеникъ и семе, и кажите о свакомъ по кои привевъ, најпосле и о користи што.

84. *задашакъ*. Реците ми најпре устимице, шта е у § 74. I. читанке речено о горњој альини. По истоме томъ примеру напишите, шта о шеширу знате.

Решенѣ. Шеширъ е одѣћа. Онъ има ободъ и капу. Шешира има различити боя. Најобичнији су црни, пепеляви и жути. Шешире праве шеширѣ, највише одъ вуне.

85. *задашакъ*. Гледните у § 75. I. читанке, кои е редъ у томъ опису; истимъ редомъ опишите ми липу, дудъ, ора и др. (Подражаванѣ.)

Решенѣ. Липа е високо и лепо дрво. Она има лепо зелено срцасто лишће. Нѣна е кора витка. Одъ нѣ е најбоља лика. Липовина се дае лако и лепо резати.

86. *задашакъ*. Подражаванѣ по § 80. I. читанке.

Пиши писмо оцу, и опиши какву ти е књижицу съ ликовима майка на именданъ поклонила.

Милый отаць!

Майка ми е на мой именданъ поклонила одну књижицу са иконицама; да знашъ како самъ се радовао. У нѡй има 24 листа. На свакоме листу стои на левомъ краю по една иконица за прегледанъ. Садъ љу чертати. Дођи отаць, ми смо сви здрави и едва те чекамо. Твой синъ Н. Н.

87. *задашакъ*. Теби е отаць данасъ купио нову ручну таблицу; опиши е твоѡмъ брату Миливою.

Миливое брате! Данасъ ми е отаць купио нову ручну таблицу, да ти кажемъ каква е. Начинѡна е одъ лима, има 10 палаца у дужину, и 6 у ширину. Ова е боля него оне одъ камена, не разбиѡ се кадъ падне. Одсадъ љу на нѡй писати, рачунати и чертати. Дођи да ти покажемъ. Твой братъ Н.

88. *задашакъ*. Твой отаць купио е краву и коня; опиши иѡ твоѡме другу; подражавай § 79, I. читанке.

89. *задашакъ*. Пиши твоѡме брату, кое е веѡъ доба године, како е онъ отишао; кое си веѡъ цвеѡе видіо да цвета, кое су птице веѡъ дошле и кое си бубице и лептириѡе веѡъ видіо.

Милый брате!

Одъ како си отишао, веѡъ и пролеѡе доѡе. Како е садъ лепо на пољу. Све е веѡъ озеленило. Висибаба и саѡа веѡъ е прецветала. Садъ цвета лала и зумбуљ и љурѡицъ. Ласте и косови и славиѡ веѡъ су ту. Милина е слушати како певаю. И мрави и бубице веѡъ трче и играю се по пољу. И лептирова веѡъ много има, я самъ иѡ много лепи наватао, да само скоро доѡешъ, да иѡ видишъ. Твой братъ Н. Н.

ИЗЪ СВЕТОГЪ ПИСМА

ЗАДАТЦИ

за свакидашня диктанда у срб. народнимъ школама.

III.

Изъ кнѣга Соломови.

1. Бога се Бой и одъ зла укланѣй.

Богъ праведнике брани, и онъ ихъ на нѣиновимъ путови-
ма чува.

2. Богъ горде мрзи а смерне милує.

Богъ куће добри благосиля' а куће неваляли проклиня.

3. Богопочитанѣ е почетацъ науке и мудрости.

Благъ одговоръ утиша срдитогъ, а прекъ га распали.

4. Болъ сиромѣ у поштению, негъ богатъ у срамоти.

Болъ тврђи посао кои те лебомъ рани, негъ слава и бо-
гатство, поредъ кои одъ глади скацавашъ.5. Болъ манѣ добитакъ с' правдомъ, негъ найвећи с' не-
правдомъ.

10. Болъ мударъ бити него яки.

2. Болъ памети имати него богатство.

3. Болъ е добаръ гласъ, него сребро и злато.

4. Болъ е добро име, него икое благо.

5. Болъ е манѣ благо с' поштенѣмъ, негъ найвеће с' непо-
штенѣмъ.

15. Будала свогъ ближиѣгъ срамоти, паметанѣ покрива.

Будале се другима ругаю, а паметни ѣуте.

Будале с' езика гину, а паметни сретни постаю.

Будале непазе науке и савете, а паметни слушаю и по-
правляю се.

1. Будале ће довекъ слуге мудрима бити.

20. Вреданъ ће радиѣ свѣга имати, а лень ће довека у
сиротинѣ живити.

2. Вреданъ слуга завлада иманѣмъ леньогъ господара.

3. Вредна ће рука довекъ господарити, а ленья довекъ сиро-
товати.Вредна е жена круна мужевлѣва, а ленья е гной што му се
у кости залеже.

Добром е човеку мно и свои скотова животъ, а невалялог е срце немилостиво.

25. Довекъ е раздоръ међу будалама, а доовекъ любовъ међу паметнима.

Заптъ е немио ономъ, кои с' пута сврше, алъ ко на заптъ мрзи, срамотно ће скончати.

За чимъ се будале ягме, оно ихъ убия; сама срећа неваляле упропасти.

Иди к' мраву и види како онъ ради, па ради и ти онако и буди мудриј одъ нѣга.

Иди чели и види трудъ нѣнъ, и какавъ ѿой е ваянъ посо, и како е свакъ любви и слави, ма да е мала и слаба.

30. Ко бедногъ гони Бога вређа; ко Бога любви, тай е и бедномъ милостивъ.

Ко враћа зло за добро, никад му зло изъ куће изаћи неће. Кога Богъ милуе, онога и кара.

Кога ће Богъ да казни, најпре му паметъ узме.

Когодъ се у свађу плете, лудъ е.

35. Ко добро тражи, онъ ће га и наћи; а ко за злимъ иде, нѣга ће и сугисти зло.

Ко другомъ яму копа, самъ ће у ню пасти.

Ко другомъ замке плете, самъ ће се у нѣи заплести.

Ко злобу разналюе, и погинуће одъ нѣ.

Ко на своя уста пази, свою душу чува; ко на свою беседу непази, тога ће зло снаћи.

40. Ко неуме служити неуме ни господарити.

Ко неће плачъ бедногъ да чуе, неће ни нѣга у беди други чути хтети.

Ко оца свогъ и матеръ свою срамоти, томе ће се угасити свећа.

(Продужиће се.)

З а д а т и ц и.

За свакидашня диктанта у сеоскимъ школама.

Х.

Народне пословице.

(Продужевъ.)

Кадъ е нужда найвећа, онда е Богъ најближе.

2. Како семе посиешъ, онако ћешъ жито жети.
 Како старѣи свира, онако млађи некъ игра.
 Ко високо полеће ниско пада.
 — Кога валя молчѣти, неваля га срдити.
 Ко добро чини, болъ дочека.
 Ко другоме яму копа, самъ ће у ню пасти.
 — Ко за другимъ добро рекне, и за њиме ће други.
 Ко за туђомъ вуномъ пође, самъ остриженъ кући дође.
 4. Ко зло чини и дочека га.
 — Ко зло чини некъ се добру ненада.
 Кои здраво диже носъ, онъ ће скоро ићи босъ.
 Ко лети ладуе, (пандуе) зими гладуе.
 Ко неради нека и нееде.
 Ко недржи брата за брата, онъ ће туђина за господара.
 Ко неуме служити. неуме ни господарити.
 / — Ко нечува туђе, неће имати ни свое.
 — Ко рано рани, две среће граби.
 — Ко радо лаже, радо и краде.
 + Ко с' врагомъ тикве сее, све му се о главу обио.
 Ко се са злимъ сдружи, све се на зло тужи.
 Ко се ненамучи, тай се ненаучи.
 + Ко се ячемъ неумоли, неодбрани се.
 Ко се туђемъ злу радуе, некъ се своме нада.
 Ко силомъ у зло срля, и пропадне у иѣму.
 7. Ко у младости ништа неврѣди, неће ни у старости.
 + Ко неслуша материне опомене, она ће свекрвине укоре и псовке.
 Боя се често огледа, слабо кућу надгледа.
 + Ко едаредъ слаже, други редъ му се неверуе, ако и истину каже.
 Ко едаредъ украде, довека се за хр'суза држи.
 Ко е радъ у старости да одпочине, у младости валя да се труди.
 Ко е дужанъ, тай е тужанъ.
 — Лена речъ гвездена врата отвара.
 — Лена младость, вашљива старость.

Мравъ и чела уче, како се тече.

Медена уста гвоздена врата отвараю.

Моли се Богу, аѣ и ради.

1 Лажъ и краѣа увекъ су заедно.

1 Ни за кога ние добра кавга.

2 Нема освете безъ луда брата.

3 Нечини зла, па ти неће бити зло.

3 Нечини другомъ неправде, па неће ни теби други.

4 Обуци крмачу у злато, она ће онетъ у блато.

Одъ зле ђуди нема већегъ зла на свету.

Одъ ината нема горегъ заната.

Одъ како се ослободи, одонда се осрамоти.

Одкудъ ветаръ дува, одунудъ валя и онаклию окретати.

(Продужиће се.)

Нека педагогичка питања и одговори.

(Продуженъ.)

Пит. 3. Кадъ изъ многи рѣаво или башъ никако нешколованы людѣи произиђоше ипакъ добри чланови общине; то ево питањъ: а да у којој су се школи они учили?

У селу едномъ јошъ одъ вайкадашњи времена све до данашњегъ дана постои нека *просѣа школа*, којомъ една стара учителька рукоуе. Грдно а' ти она поступа съ кукавни ђаци, кои, понавѣше зрели и одрасли, прелазе у нѣзину школу. Обичанъ нашъ школскѣи бой — то е цвеће спреамъ боя у нѣзиној школи. Уздисаи, сузе, учмали образи, горко каляѣ, неспавањъ, сиротиня и неволя — то су нѣне школске казни; може се дакле лако разумети, како ти ђаци захвалюу родителѣима и пређашњѣмъ учителю, што овако доспеше са зла на горе. Они, кои текъ лоше, или никако не научише рачунати, биваю кажниѣни већомъ или манѣомъ глобомъ, докъ се не освесте; а они, кои не навикнуше очи добро отворати и испитивати: *ко? шта? како?*

за што? *на што?* западну варалицама у лукаве шаке, докъ се не ~~опамете~~. Та крета учителька комшии шлендрияну дае мршаву жетву и болестну марву, докле не почне сравњивати, премишлявати и мозгати. Инаџиѣ каштигуе процесима, пиянице и блудне синове болестима, крадљивце и бунџиѣ тавницама, па то трае тако непрестано докъ се ђаци не науче памети, кое е наравно и у првој школи, те јошъ оевтиниѣ могло бити. „Али, за Бога милога! гди е та баба?“ Она ђари по свему свету, а по свој прилици и у твојмъ селу. *Та стара учишелка зове се нужда, а нѣнъ бичъ — штеша.* „Штета и лудому очи отвори“ — и „Ко се еданпутъ ожеже, и на ладно пуше,“ вели мудра ербска пословица. Нѣнъ е методъ и најстарији и најновији. Она учи разматрати и испитивати, јошъ те како! еръ она ђаке свое носомъ удара о оно, што ће имъ користити, остављајући маџисторима Б а = ба, заедно съ 4. вида рачуна. „А за што да сме та баба чинити до века недело међу нама То Богъ зна. Али да се на многимъ местима люди труде избити јој владу изъ шака и то знамъ; еръ искуство учи, да свакако можемо бити безъ ове црне школе, те да се уедно трошкови за нова аришта, за криминалне процесе и губишта могу уштедити, само ако се зарана јошъ ђаци навикну размишляти, покоравати се и право чинити.

Одг. 3. У школи нужде уче се они, кои се у деџој школи нису ничему учили.

(Продужиће се.)

Поучна забава.

Девойка и любичица.

Скривена у трави цвѣта любичица, маленъ алъ красанъ и мјо цвѣтакъ — млогій е и не опази; ипакъ она и невиђена свој мјо мирисъ свуда распростире. Тако

е и смерна девојка; ако е нико не онажа, опетъ она добро чини; не стара се оће л' не ће л' ко нѣна красна дела гледити и хвалити, нити се икадъ она поноси, но у своѣмъ добротинству осећа своју најслађу награду.

Мала любичица свакоме е мила и драга; ко е годъ нађе, обрадуе се нѣзиной лепоти, јошъ више нѣзиномѣ миломъ мирису. Тако е смерна девојка својомъ тиости и пріятности, својомъ смерности и скровитости јошъ милија и дража, па свакій јој се радуе кадъ е види. Она безъ поноситости својомъ смерномъ умиљатошћу свакога као обчини. — Смерность е највећа красота на девојци. Смерность е свію добара и милова знакъ.

Трнъ.)*

„Тако ти Бога, за што запинѣшъ за свачіе аљине?“ упита врба трна, „шта ће ти оне помоћи, што ли су ти скривиле?“ — „Нашта,“ одговори трнъ, „нит' јѣ требањ, нит' су ми што скривиле, него ми е тако воља да јѣ чунамъ и деремъ, а да за што самъ трнъ?“ —

Нѣгово Високопреосвештенство господинъ Епископъ Платонъ изволио е 20 Фор. ср. листу овоме послати са жельомъ, да се за те новце шалъ Школскій Листъ сиромашнима учитељима и школама у нѣговој епархіи Бачкой. — Благодарѣни на овоме дару, стараћемо се да се племенита ова архиерейска воља испуни.

Упразиѣна мѣста учитељска.

 У Диняшу (Модошкомъ срезу у Банату) упражиѣно е учитељско место. Кои су га добити ради, нека се са писменама дотичнимъ властима приаве.

.) За недељно-школеску читанку.

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ђорђе Райковичъ.

Овай листъ излази сваке недељѣ еданпутъ. Цена му е до конца ове године 1 фор. съ поштаринѣмъ.

Брой 9.

11. Децембра.

1858.

Тко воспитава дѣте?

II.

Другій главный воспитатель есть природа. У нѣой ояча тѣло и духъ дѣтиньи. Како се силна представлена рађаю у уму дѣтиньмъ при сматраню многостручныхъ и различитыхъ предмета и появленія природныхъ! Као што су негда сынови Израилеви кадъ су првый путъ у пустыни манну угледали повикали: Манху? т. е. Шта е то? исто тако и дѣте при сматраню природе често врло често предлагае то питањѣ. Сматранъ природе есть наиболѣ средство за вештбанъ у говору, за развѣянъ силе уображеня, за снаженъ памтєня, за негованъ чувства естетичнога. Кадъ се дете нагледа предмета каквогъ, то почне оно само безъ свакогъ упутства сматрати поедине делове и знаке, по којима се еданъ део одъ другога разликуе. Одтуда долази оно на понятіе о целоме и о деловима, о общемъ и понаособномъ, о узроку, цѣли и слѣдству, а тымъ се опетъ вештба снага мышления и разеуђиваня, и добыя се могућность са познатымъ чувственнымъ предметомъ, непознатыи и надчувственный сравњивати, тако и. пр. кадъ дѣте сматра птице у ваздуху, кое Отацъ небесный рани и храни, и бѣлый кринъ, кога Онъ тако дивно краси; то му е лако поняти науку о промыслу божіемъ, а кадъ му покаже како сѣме у землю бачено,

найпре иструне, па онда изникне и изъ нѣга произиђе плодовито растинѣ; то ће му лако понятномъ учинити науку о васкресенію мртвихъ.

Природа побуђуе и волю дѣтиню на радню. Она показуе границе између могућности и немогућности, а с' тымъ дае на знанѣ, да смо мы ограничени, и да зависимо одъ выше неке волѣ, што надъ нама влада. Па како се радо дѣте с' природомъ забавља, како весело тежи оно изъ зидина' собнихъ у слободну божию природу, да се нагледа дивоте и милина', и да се одъ природе, ове најболѣ учительке, уредности, точности и дѣятелности научи.

Неће излишно бити навести овде рѣчи славнопознатогъ педагога нѣмачкогъ Келнера: „Природа, овај великій учитель, показуе намъ умиљато лице; она говори у вѣчно понављајућој се промѣни; у нѣ су речи истоветне са понятіама, и мы се нѣ нигда доволно нагледати неможемо. Она се као права любителька оmlадине pojavљуе свагда ведрa и свагда млада. У нѣ ние ништа мртво, ништа тавно, ништа замршено; него е све живо, ясно и разговотно, и све говори нама разумљивымъ езыкомъ. Овај учитель нигда ние ђудљивъ, нити се у своимъ начелима поколебати дае; него остае свагда еднакъ и истоветанъ, и само оно обећава што е испунити кадаръ. Што дѣте одъ природе научи, то е оно одма и употребити кадро, и чему га е природа данасъ научила, то стои у најтешњемъ саюзу са юче наученымъ, и прави путъ к' сутрашњемъ задатку. Па к' томе јоштъ цѣло ученѣ бива тако олако, да малый ученикъ и неосећа, како се свакиј данъ новымъ и новымъ знанияма обогаћуе. Заиста су путови божији дивни и неизслѣдими! Начину обучавања подпуно одговара планъ предавања кодъ овогъ најболѣгъ учителя: Четири степена воспитанія биваю у четири годишня времена. Тихо протичу части године, и дѣте

прелази изъ едне у другу, множећи свое знанѣ напредуюћи тѣломъ и духомъ. Свакій данъ има три задатка: утро, подне и вече, и тѣмъ задатци сабдују е-данъ другомъ у найкраснѣмъ порядку, и даю животу учениковомъ све нове и нове способности и пріятности. Између нѣи стои одморъ тавне ноћи, и кнѣига природе затвара се пріимаюћи у обятія своя дѣте, да сая о ономе о чему му е чудноватый учитель вазданъ приповѣдао. И теченіе повраћа се увѣкъ едно и исто, и опетъ све ново и ново, и са свакимъ повтореніемъ бѣва знанѣ све яснѣе, а кругъ познаваня и размышляня све то вѣмъ распростире.“

Кадъ дакле природа, као што емо изъ предиду-
ћега видели, тако силно дѣйствуе на дѣтнѣ воспитаніе: то ѣе се добаръ учитель постарати, да упливъ нѣзинъ своимъ садѣйствіемъ подпомогне. Онъ ѣе природу на многостручный начинъ у школу свою уводити, да бы тако сматранѣмъ природе и нѣныхъ поява знанѣ дѣце свое умножіо, а сердце нѣихово облагодарио. Онъ ѣе дивный строй природы, и нѣзинъ упливъ на животъ човѣчин, на користъ своихъ ученика употребити знати, и нѣи чувати одъ преступаня природныхъ закона. Онъ ѣе напоследку цело обучаванѣ найпре на сматраню чувственомъ, на после и умномъ осивати, и е' тымъ себи олакшицу, а дѣци темельность и задовоольство у свему, штогодъ учила буду, прибавити. Но почату-
юћи и уважаваюћи упливъ природе при воспитанію, дужанъ е учитель чувати се да непадне у грѣхъ противъ саздателя природе; а то бы онда было, кадъ бы онъ природу место Бога поштовао, као што су неки учени мужеви у такво заблуженѣ пали. Одъ тогъ заблуженя сачуваѣе се христіанскій учитель предлага-
юћи дѣци природу као дѣло одного всемогућега, премудрога, и преблаготоу существа, и као предметъ нѣговога свагдашнѣга промысла. Онъ ѣе притомъ свое

ученике извѣстити, да човѣкъ нити е робъ природе, нити е пакъ нѣзинъ неограниченый господаръ, него е само одъ Бога поставлѣный надзиратель и обдѣлатель природе, коме е она одъ Творца предана да ю по вѣчнымъ законима и подъ теретомъ одговорности ужива.

При овакомъ поступаню дѣте ће се зарана привикнути на сматранѣ природе, научиће се радостъ у природи уживати и Творца вселене славећи дужности свое точно извршивати.

Задатакъ средњи школа.

На питањ: шта треба да буде задаткомъ средњи школа? могло бы се данасъ найпре одговорити: *Воспитаванѣ изображене среднѣ класе.* Съ тогъ обзора несме се никако ограничити обучаванѣ само на мушкѣй полъ. У томъ и есте велика мана наши средњи школа, што су оне женскѣй полъ посве занемариле. Ако истинито желимо да намъ се народъ изобрази, то онда не смемо съ прекрштенимъ рукама гледати, како намъ женскѣй полъ назаданъ остав...

Као што е благодѣть духа уобште главна женска врлина, тако е она особито важна у погледу воспитаня, а овде опетъ навластито у поступаню съ ученицима. Зло е, гди се и учитель на женску децу люти и осеца, али гди башъ сама учительница ученице свое бие и на нѣи се бреца и издире, ту е правацъ промашенъ. Заиста, много бы намъ болѣ куѣванъ животъ цвѣтао, и много бы напредачнѣ у воспитаню нашемъ корачили, да е среѣкомъ овай духъ тихости, сдруженъ са точнимъ знанѣмъ и чврестомъ вољомъ, помеђу ма-терама више распро странѣмъ него што есте.

Супруга, мати, домаћица — та троина не сме се

сметати съ очію, ако оѣмо да женско воспитанѣ правимъ путемъ истиниту свою мету достигне.

а. *Домаћица*. Чувство за *домаћностъ*, *чистошу* — то су две найглавніе точке при изображенію домаћице. Особито е чистота главна врлина *женскога пола*, истинита подпора сваке домаће среће, темель, безъ кога се скоро никаква друга женска врлостъ не може ни мислити. — Далѣ су знаменитіе точки за воспитанѣ домаћицино: вештбанѣмъ стечено и точно разумеванѣ женски ручны као такође и свію економички послова; улюдно поступанѣ съ челяди, безъ прекомерне поivenessи, а исто тако и безъ заповедничке самовольности. Само се собомъ разуме, да ће разлика станя допустити модификаціе, али и ништа више ерѣ *домаћство е у свима одношаима ерлосшъ жена*’, а и онако се унапредакъ не може знати, у какву ће кућу будућа супруга запасти. Кадъ е веѣъ мати по себи врсна домаћица, онда ће нѣзинѣ примеръ и нѣзина управа имати найменше послѣднце. Гди е више кѣеріу у кући, ту нека на изменце свака кѣи посебномъ граномъ економіе управля; само бы морала онда свака, нужногъ прегледа ради, одправляѣ целогъ домаћства за време на себе узети.

б. *Суируга* веѣъ самимъ тимъ, што е врсна домаћица, доноси мужу своме честитѣ миразѣ. Иначе зло е, што многи кодъ жена држе много на лажну светлостъ и на површно многознанство, а сасма мало на езгру правогъ изображенія и осталу честитостъ. Овомъ приликомъ нека ми буде допуштено особито се къ вама обратити, о млади мои другари! Будите опрезни у избору ваше будуће супруге; мотрите на едро здравлѣ и красностъ тела и душе, на разумъ и верно срце, на крепкій, смерный, племенитый духъ више него на новацъ и споляшный накіть! Навикните се на то, да свакоме начину радиѣ и мишлѣнія право

име дате; хвалите, што хвалити, кудите, што кудити треба, изъ млитаве любви къ миру не реците за црно да е бело, а за бело — црно; уздижите се сами къ свему, што е истинито, добро и красно, тада ће ваша супруга имати у вама помоћ и подиору!

в. *Маши*. — највеће е достојанство жене. Съ ове точке повайпре валя гледати на здрављ девојчино. О трошку здравля умно или индустријално изображенъ у висину терати, то ће рећи: згрешити човечанству. У осталомъ шта добро воспитана мати вреди, поредъ свега тога што мы данасъ морално зло стоимо, — сватко знаде. Дубоко и пророчки у духъ воспитания проникнувшій *Нешалоци* осимъ свега иште, да се матере као што валя изобразе. Къ томе треба додати, да свакој грани дужности женске чиста побожност круву поляже. Само кадъ се побожношћу любовь супруге, у права домаћице, воспитательный радъ матере посвети, просвнуће истинита домаћа срећа! Р.

Разделѣнѣ часова.

у сръск. нар. школама.

Разделѣнѣ школски часова уобште е слѣдуюће: сваки данъ е пре подне:

прво — Наука християнска 1,
 после — Рачунъ 2,
 и онда — Читанъ 3,
 после подне: прво — Писанъ 5,
 затимъ — Читанъ и умна игра 6,
 и напоследку — Приповеданъ 7.

Примедбе.

1. За учителя 1. разреда илѣ буквараца.
 1. Изъ Науке Христ. имаю се у овомъ разреду Молитвице свршити, и то све оне, што су у маломъ (забачку дицезу наређеномъ) катихисеу изложене. Посо е: сва-

когъ се понеделъника найпре препита све, штогодъ е досадъ свршено, и онда се еданъ одсекъ далъ казуе и изяснява, докъ га деца ненауче. У остале дане, само се ючераня лекция препитаюћи е повтори, и далъ ступа. Суботомъ се повторава све, што е те неделъ свршено, и далъ се неиде, него се зада да све одъ прошасти неделя научено у неделю повторе, кое се опетъ понеделъникомъ препита, и далъ иде. И о праздницима е задаћа, све досадъ научено повторити, кое се идући данъ препитуе. Дечии е дакле у неделъне и праздничне дне посо, све изъ Науке Христ. донде научено повторавати, тако те дне найболъ праздную.

2. Изъ Рачуна има се коло броева до 100. и све промене у четиръ главна вида умно и писмено научити. Посо е: с' почетка, докъ деца писати ненауче, ради се само умно, а после четиръ пута на неделю умно, а едаредъ писмено, и само на краю године може се по едаредъ више писменъ на место умногъ узети.

3. Читанъ има се рукописно грађанско и црковно баръ механично научити. — Први 13 илъ 14 неделя нема читаня, ербо ние юшъ писанъ истерано, а пре нѣга невалячитанъ предузимати. За то време дакле, узимлъ се одъ тогъ за читанъ пре подне одређеногъ часа, четвртъ за писанъ, т. е. одређена черта илъ писмо покаже се, и деца е само неколико реда у школи начине, а далъ е писанъ за домаћу задаћу, било да е кодъ куће изписую, илъ после свршене школе, у школи. Остало 3 четврти за читанъ одређеногъ часа употреби се на науку гледаня, мишленя и говора, (по упуству за букварске науке, у коемъ е изложенъ материялъ гледаня и разговора; — и по краткомъ упуству, у коемъ е на стр. 3. подъ III. ставлѣна една муфра тога разговора.) За ови 13 илъ 14. неделя, свакидашня е о подну задаћа, да свако дете целу таблицу свою са задатомъ чертомъ илъ писменомъ чисто изпише, и после подне покаже. — 14те и 15те илъ, кадъ се мада писма изтераю, престае то преподне писанъ; на место нѣга настуна читанъ рукописногъ, силабиранъ (т. е. слаганъ

гласова у слокове гласанѣмъ а не сричанѣмъ) грађанскогъ, и познаванѣ црковногъ. — Одъ 16те неделѣ почитанѣ грађанскога, а одъ 20те неделѣ и црковнога; и почемъ грађанскогъ найвише има, што се свршити мора, зато сваки данъ пре подне само то узимлѣ, и кадъ е до приповедака у буквару дотерано, онда се сваке суботе тай за читанѣ одређенъ часъ на то узме, да деца све, колкогодъ су приповедака те неделѣ читала приповедаю, да тимъ приповедке и оне лепе и полезне у њима науке и правила владаня повторе и већма упамте. (Остало о читаню види подъ 6.)

4. Изъ По я н я има се сваке неделѣ една песмица научити. Прве две три неделѣ дана пева се и шкала, да се гласъ и грло мало изчисти и оснажи. — Овде е посо увекъ понедељникомъ одређену песму децу учити, а све остале дане то повторавати, препитуюћи најпре бољу, после средню и лошију децу, а суботомъ се препитую све и оне одъ пређашњи неделѣ научене песме; и сама тада одное понеку песму сва ускупъ деца, а по неку само ова илъ она скамѣя деце, другчиѣ увекъ свако дете самце.

5. П и с а н ѣ, има се за 16. неделѣ дана научити. Први 6 неделѣ пишу се черте, затимъ 6 илъ 7. неделѣ мала писмена; догде се пише и пре и после подне. Одъ 14. нед. наступаю диктанда; за ова одређене су пословице и изречения Св. Писма, а узгредно се тада уче и велика писмена правити, сваки данъ по едно илъ два. (Шта ће се за диктанда задавати, и како се при писаню диктанда поступати има, види пређашњи броеве овогъ листа). Одма одъ 14. нед. одреди се по еданъ часакъ у неделѣи, да деца сва досадъ писана диктанда напаметъ кажу, колко кое зна, да се тимъ повторе и већма запамте. — Свакидашња е вечерња задаћа, да свако дете целу таблицу своју са задатомъ чертомъ илъ писменомъ, као и о подну, а доцниѣ, да свако свой прописъ са задатомъ пословицомъ чисто изпишу, у јутру донесу и покажу. Кое би дете погдекое писмо ружноравило, томъ се зада, да четврткомъ

читаве прописе, само с' тимъ еднимъ писмомъ изписуе, дотле докъ га лепо написати неизвешти се.

6. Читанъ поподне и умне игре. До 13. нед. нема читаня, него се одъ тогъ за читанъ одређеногъ часа 3 четврти узму за науку гледаня као што е озго подъ 3. споменуто; а четвртъсата узимасе на умну игру, и то: едаредъ за игру сећања, (именованя ствари) други редъ, за игру представљаня (описиваня ствари) едаредъ за игру сравњиваня (ватаня на-личия и различия ствари) а едаредъ за игру ствараня (изводе-ня нове ствари). [Мустру радъ овогъ види у краткомъ упут-ству подъ III. у разговору о прозору, и то: за представљанъ подъ 3, за сравниванъ подъ 5, за стваранъ подъ 4]. Ове игре остављю се увекъ за после подне, а остало у краткомъ упут. подъ III. у разговору о прозору подъ 1. 2. и 6. наведено, ради се пре и после подне у томъ за науку гледаня одређеномъ часу. Задатци за ове игре, биће у идућимъ броевима овогъ листа означени.) 14. и 15. неделъ наступа читанъ рукописногъ, си-лабиранъ грађ. и познаванъ црковногъ, а после и читанъ обоегъ овогъ; и почемъ се рукописно и при писаню диктанда чита, то га е дозвољно едаредъ неделъно изъ књиге; црковногъ има у буквару мало, и може се лако свршити, кадъ се дваредъ на неделю узме; едаредъ остае дакле јошъ и за грађанско; а умне игре иду као и досадъ.

7. За Приповеданъ одређене су библичне приповедке. До Божића имаю се приповедке изъ старогъ завѣта свр-шити, одъ Божића изъ новогъ; и увекъ се тако удешава, да деца изпредъ празника и приповедку знаю, и икону пра-зника познаю. Посо е: свакогъ понедељника по подне, на свршетку школе, учитель одну приповедку (изъ дома-щиъ и училиштне библие) лагано и разговетно деци припо-веда, и одма едно илъ двоє бистрие, сутра данъ едно илъ двоє среднъ, после неко лошиє дете препита, а петкомъ пита, да му и оне одъ пређашњи неделя казиванъ приповеде, да се тимъ и то повтори и болъ запамти.

(Продужиће се.)

ЗАДАТЦИ

за свакидашня диктанда у срб. народнимъ школама.

III.

Изъ кнѣига Соломонови.

Ко памети има тежи за наукомъ, а будале тераю лудость.

45 Ко свой посо ради, он ђе леба имати; а лень ђе довека
пунъ сиротинъ бити.

Ко прутъ штеди, тай свою децу мрзи; а ко свою децу милуе
тай ихъ и каштигуе.

Ко свогъ отца и матеръ вређа, биће срамотанъ и несрећан

Ко свое уво окреће одъ плача бедника, тай ђе самъ пла-
кати, а нико му се сажалити неће.

Ко свою земљу ради, биће ситъ леба, а ко неради, биће
ситъ глади.

50. Ко се бои да ђе поклизнути непоклизне, а не бойша се
увекъ у зло ували.

Ко се бедномъ смилуе, Богу чини, онъ ђе му напуно вра-
тити.

Ко се бедномъ смилуе, и нѣму ђе Богъ.

Ко се науке клони, самъ себе мрзи.

Ко се у пиянство даде, никадъ памети нестече.

55. Ко се радо части, никадъ се обогатити неће.

Ко се туђой несрећи радуе, дочекаће свою.

Ко се туђемъ злу радуе, неће проћи безъ свога.

Ко се у туђъ инатъ плете, наликъ е на оногъ, што ту-
ђегъ пса за репъ вата.

Ко сее зло, он ђе га и жнети.

60. Ко се с' паметнимъ сдружи биће паметанъ, а ко с' бу-
далама, постаће имъ раванъ.

Ко укорѣ прима, тай себе воли, а ко не прима, себе мрзи.

Ко у частима време проводи, тай ђе свою кућу у срамоту
сломити.

Ко е одъ дѣтинства размаженъ, никадъ свой господаръ
небуде.

Ко е размаженъ, довека ђе туђъ слуга бити.

З а д а т ц и.

За свакидашња диктанда у сеоскимъ школама.

X.

Народне пословице.

- Одъ мира глава неболе.
- Одъ подмукла псета чувай се.
- Одъ слоге нема тврђега града.
- Одъ уста едврази а на себе врзи.
- Одъ човека се ништа отело ние.
- Отето проклето.
- Ругала се руга, па јој била друга.
- Покажи ми лажу, да ти покажемъ крадљивца.
- Покрай нећи седећи, ништа се недобия.
- Покориу главу сабља несече.
- Поштенъ е претежније одъ новаца.
- Поштуй старије, пакъ ће и тебе твой млађи.
- Поштуй своје аљине, пакъ ће и оне тебе.
- Права мука никадъ негине.
- Празна кеса готова грозница.
- Празна рука мртвой друга.
- Празна е торба тежа одъ пуне.
- Према губеру валя се пружати.
- Радину човеку и Богъ помаже, леньомъ ни Богъ неће.
- Ради па ћу ти и ја помоћи, вели Богъ.
- Радљивой девојци у брзо статови.
- Радня е за човека, а штеднија за жену.
- Раноранилацъ и доцнолегацъ кућу тече.
- Руга седи у край пута, па се руга свакоме, а нѡйзи свако.
- Рђава речъ, шаку у главу (добие.)
- Санъ е лажа, а богъ е истина..
- Све надвлада воля озбиљна.
- Сваки по свомъ начину, а магарацъ по старински.
- X Свако зло изађе на видило.
- Све што добра, одъ Бога имамо.
- Себи орешъ, себи сеешъ, себи влачиш, себи ћешъ и жети.
- С' кимъ си онаки си.
- Сетила се преля куделъ уочи неделъ.
- Умиљато ягиъ две овце сиса.
- Тешко ономъ свакоме јунаку, кои неслуша свога стариѣга.
- Туђа рука неспори. Туђа рука нестече.
- У лажи е плитко дно. У лажи су кратке ноге.

- Уклони се пияну, као и луду.
- У пиянцу ние ни друга ни юнака.
- У радише свега бише, у штедише јоште више.
- Учини добро некај се, учини зло надай се.
- У ратара црне руке али бела погача.
- Уклонисе лютиту као и маниту.
- Учини добро па се некај.
- Што Богъ дае, све е добро.
- Што се предъ другима стидити чинишъ, стидисе и предъ собомъ.
- Што е право и Богу е драго.
- Што е дикла навикла, то невеста неодучи.
- Што ко ради оно ће и патити.
- Еданъ другомъ валя да помажемо, па ће нама Богъ.

Кое ће одъ ови пословица писати млађа, кое стария деца кое женска кое мушка и кое шегрти, те ће сваки кадъ ихъ едaredъ прочита знати, зато ние нужно обашка их овде обележавати.

Поучна забава.

1. *Право Човѣколюбје.*

У Француской живи еданъ кардиналъ, кои већий део дохода свога троши на подпомаганъ сиротинъ, а самъ се с' малимъ задовољавао. Еданпутъ опомене га дворишица нѣговъ, да су му халъине обветшале, и да бы требало нове купити, ал' Владика одговори: Сиротиня нема леба, а мов халъине могу јоштъ за кое време послужити. Другий путъ заиште дворишица одъ кардинала новаца да му купи кошулъ, и буде опетъ одбиенъ на далъ. Садъ се присети служитель, како ће свогъ господина е' кошулама снабдѣти, па га после нѣкогъ времена замоли да нѣкомъ сиромасу 12 кошула поклони. Добротворный мужъ, одма извади новце, за колико се 12 кошула купити могло, и да му ихъ. Служитель купи кошулъ, па ихъ у орманъ владикинъ остави. Сутра данъ хтѣде се Владика пресвући, и кадъ опази нове кошулъ запыта дворишицу, како се усудио нѣму кошулъ купити за оне новце што су си-

ромаху наменѣни были. На кое служитель одговори: Истина е Ваше Высокопреосвещенство да самъ я за Ваше новце сиромашу кошулъ купю, али тай сте сиромашъ вы сами.

Сагни се, сагни!

Веніаминъ Франклинъ, славанъ онай мужъ, момкомъ одъ 18 година одъ куће у светъ полазећи, оде своме свештенику да се опрости. Овай га найсердачніе прими и, посветовавши га, испрати. Излазећи изъ баште, дођу на вратаоца, коя тако ниска біау, да се свакій сагнути морао. Франклинъ у разговору неспазиде су врата ниска: и у кои ма свештеникъ викну „сагни се, сагни се“ Франклинъ се веѣ главомъ о греду яко ударю.

„Упамти“ рече му свештеникъ, „то е мала неповольность, а ты младъ у светъ полазишъ; ту ћешъ врло често имати прилику, да обикнешъ сагибати се, ако си радъ да се о што не ударишъ, и да не искусишъ што бы ты неповольно было.“

Овай малый советъ и маный примеръ младоме Франклину тако се дубоко усади у главу и срце, да га се у крайной старости, чакъ у 79 години живо сећао; те истый тай случай унуку оногъ свештеника едаредъ приповедајући, придода: „Тай лений советъ твога покойногъ деде тако ми е дубоко остао у па­мети, — толико ми е пута у животу користанъ быо, да га се и данасъ сећамъ, особито кадъ видимъ когъ човека, како се срамоти и страда единцатѣ съ тогъ што високо носъ диже.“

Свешски неваляци и невалялице.

Младый Любомиръ, изучивши кодъ оца занатъ, а намеранъ полазити у светъ да занатъ іошъ болъ испече, оде са своимъ оцемъ къ свештенику и учителю, да имъ руке полюби и да се опрости.

Старый учитель, између осталы красны наука,

найживлѣ Любомира световаше, да се клони од светски невалялаца и невалялица, ако е радъ да се оцу и кући, теломъ и душомъ здравъ, и сретанъ врати: „ербо — придода учитель — нико ние у варошима младоме човеку опасни и убитачни одъ светски невалялаца и невалялица, а нѣи ћешъ по овоме познати:

Кадъ ти ко дође и стане те навраћати на кое ружно и неваляло дело, говорећи: не ће насъ нико видити, то ние никакво невалялство ни грехъ и т. д., — упамти мое речи, Любомире, то е за цело невалялацацъ и клони га се!

Кадъ ти ко дође, па оде на християнске обичае, на твою православну веру, цркву и свештенике роптати, — ругати се и одъ нѣи те одвраћати —: упамти мое речи, Любомире, то е за цело невалялацацъ, и чувай га се!

Кадъ ти ко дође, и узме се размаивати: како е овогъ ил' оногъ преварио; овомъ ил' ономъ у пакостъ што учинио; или кадъ се стане поносити, како е одонудъ утекао, одовуда се извукао, — онамо кога у беду или у зло ил' у срамоту увалио, или у беди оставио, — упамти мое речи, Любомире, то е за цело невалялацацъ, избегавај га!

Кадъ ти ко дође, и стане свогъ господара и газду оговарати, — кућевне тайне, кое е приликомъ веселя ил' иначе видіо, издавати, — упамти мое речи, Любомире, и то е за цело невалялацацъ и чувай се нѣга!

Кадъ чуешъ да нетко безобразно говори, или срамотне песме пева, или честну своју госпођу и нѣне пѣри, или другу коју поштену женскиню безеромно оговара и опада, — нѣиовъ честанъ животъ на гласъ износи, — упамти мое речи, Любомире, и то е за цело невалялацацъ, те бежи одъ нѣга.

И ко те годъ стане наговарати да узаймашъ, да се задужуешъ, и свое мучно и криво заслужене ствари залажешъ, да свою сиротиню продашъ те съ нѣмѣ ноѹ идешъ, по коекаквимъ смрадовима да се завлачишъ, — упамти мое речи, Любомире, и то е за цело невалялацъ и клони га се!

Юшъ ако видишъ да се кое женско необично облачи, да се са безсрамницима меша, да безстыдно гледа и говори, да се смерности и поштению руга, — упамти мое речи, Любомире, то е невалялица и клони в се!

Найпосле гди годъ кога чуешъ, да сва ова зла и невалялства грди, а овамо опетъ видишъ да иѣ изреда чини, — упамти, али добро упамти, Любомире, то е найвеѣиѣ невалялацъ, и тай ће те найпре у зло и срамоту увалити; тога се юшъ веѣма чувай!

Кадъ ове речи учитель Любомиру, кои непокваренъ и свестанъ момакъ бѣише, изговори, онъ га тада загрли и полюби, завршивши съ овима речма: „Што годъ узчинишъ, синко, себи ћешъ самомъ!“

Д о п и с и.

В. Сомборъ на Николь данъ. Хитимъ вамъ у изводу саобштити писмо изъ Бае, кое самъ одъ своего прѣтеля добыю. Оно намъ може служити за доказъ, у колико е чезня за школскимъ напредкомъ и нашу по горњимъ предѣлима разсѣяну Србску браћу обузела. — Мили пријетелю! Немогувамъ описати какову радостъ осећамъ кадъ ми бровѣи Школскога Листа до руке дођу. Мы га овдѣ у 4 примѣрка добѣямо: ерѣ осимъ Учителя, држи га и Директоръ, а на препоруку нашегъ честитогъ господина Директора и сами мали наши ученици држе Школски Листъ, и редомъ га носе кући па родителѣима читаю, и тако се пуно надамъ да ће се читанъ овога не само за учитель него и за савъ народъ найнужднѣега Листа овдѣ свима омити тако, да ће одъ нове године и грађани листъ тай држати. Училишту и

домаштну Библију преосвештеногъ Епископа Платона, одъ когъ самъ летосъ еданъ примѣракъ изъ Сомбора донео, тако су овде наши добри Срѣбли заволоели, да самъ само я 25 комада те књиге као алву распродао. Милина е садъ видити, како се у породичнымъ круговима, гдѣ се досадъ свако вече картало, у мѣсто тога света ова књига чита. Како ће силно читанъ то дѣйствовати на облагороженъ срдца и душе нашихъ грађана, а особито нѣховега подмладка. Заиста бы желити было да и кодъ васъ у Сомбору баремъ стотину Срѣски кућа овај драгоцѣнный бисеръ набаве, и да у мѣсто тралявыхъ туђинскихъ романа, — съ коима се тамошнѣ лепотице, забавляю, — ову свету и за све насъ найполезнију књигу прилѣжно читаю. Еданъ примѣракъ Упутства за Учителъ послао самъ господину Учителю Ловранскомъ, у Ади Чепельской; онъ ми пише, да се тако поноси съ нѣмъ да га небы ни за 100 дуката продао; шта ли ће ми писати за Школскій Листъ, одъ когъ самъ му послао неколико броева да ихъ Общинама околнымъ препоручи. Срѣски учители у Баранѣ, Толни и у горнѣмъ Подунавлю радо бы куповали нове школске књиге и Методике, ал' незнаю како ће до нѣхъ доћи, кадъ тамошнѣ књижари неће Срѣске књиге да доносе.“

Упразнѣна мѣста учительска.

 На упразнѣну учительску штацију у Дивошу (Срем. илѣчки срезъ) исписамъ е конкурсъ до новогъ лета. Плата е: 160 фор. 30. мерова жита. 25 мерова кокуруза. 6 фати дрва. 12 фун. свеѣа. — Они, кои то мѣсто желе, нека се молбомъ и свѣдочбама поглаварству поменуते общине до тога рока приаве.

ШКОЛСКИЙ ЛИСТЪ.

Одговорный уредникъ: Ёорђе Райковићъ.

Овај листъ излази сваке недѣль еданицѣ. Цена му е до конца ове године 1 флор. съ поштариномъ.

Брой 10.

18. Децембра.

1858.

Тко воспитавѣ дѣте?

III.

Найважѣи упливъ на воспитаніе млађенога параштая има Црква. Она е самымъ Богомъ установљѣна, и чрезъ выше одъ 1800 година потврђена и освѣдочена рода човечіегъ воспитателька и приводителька къ вѣчноме спасенію. Већъ са знаменѣмъ частинога крста, коимъ црква дѣте пре крштеня благослови и огласи, показуе она, куда е управљѣна сва воспитателска радня нѣна: къ приведеню грѣхомъ падшега човѣка на првобытно достояніе и блаженство чрезъ Іисуса Христа.

Црква, као чедолюбива майка, млѣкомъ христіанства обилно напая малолѣтно дѣтенце, и тымъ дае му одговоре на главна питаня мудрости, с' коима човѣкъ лакше, савршеніе и ясеніе постизава праву цѣль, кое е ради одъ Бога створенъ, него што су то, при своей высокой учености и глубокой проицательности духа своего древни незнабожкѣи мудраци постигнѣи могли. У примѣру Спасителѣвомъ представля црква невиномъ младенцу найкраснѣи узоръ добродѣтели и святости, коме ерце свакогъ доброгъ дѣтета подражавати тежи. А да не бы младый човѣкъ, сматраюћи божествену вышину ове добродѣтели и сравниваюћи ю са своіомъ слабости, у очалніе пао, показуе му православна црква ризу и у иконама великѣи зборъ святителя, кои су люди стра-

стима подложни као и мы были, па су опетъ постоянномъ волюмъ и добродѣтельнымъ животомъ заслужили царство славе небесне.

За постижи ту свету цѣль, учи црква невиногъ младенца прекрестити се, руке склопити и молити се Отцу небесномъ, одъ кога свако благо и сви дари долазе. Црква учи дѣте молити се пречистой дѣви Маріи, найизбраніой одъ свію земнородныхъ, заступниці рода човечіегъ, и поручивати се Ангѣлима Хранительниа и светымъ одъ вѣка Богу угодившимъ мужевима. Она нанослѣдку призива дѣте у скупштину одраслыхъ людій на обшту богомолю, да бы се млађано ерце нѣгово добрымъ примѣромъ старіихъ крѣпило и напредовало у добру.

Безкрвно жертвоприношеніе новаго завѣта, кое се на божественой литургіи свечано свршуе; умило поянѣ, облаченѣ у стихаре, читанѣ апостола, светель водице о богоявленію, ношенѣ лѣтіе, божиѣ, воскресеніе и друге црквене светковине удивленія достоянѣ упливѣ имаю на дѣтинѣ воспитаніе. Тако отвара света црква наша богато сокровиште духовныхъ упражненія, на спасоносно сазиданіе свію вѣрныхъ а особито малолѣтне дѣчице, кою она подъ материя крила своя приима и е' особитомъ милости негуе, сѣћаюћи се божественогъ установителя свогъ: „Пуштайте дѣцу къ мени, ерѣ е таковыхъ царство божіе. — Кои приими єднога одъ овыхъ малыхъ, мене ће приимити.“

Као што занимаѣ поединога човѣка, коме се он ердцемъ и душою оддао, дае карактеристичный значай споляшности нѣговой; тако исто означава духъ православне побожности цѣле предѣле, даваюћи имъ фізіогномію светинѣ, по којой ћешъ лако познати да ту Христосъ влада и осѣтити силу онога гласа: „Изуй обуѣ твою; ерѣ е мѣсто, на коме стоишъ свето. Наша друшка гора засађена црквама и манастирима,

остале наше пустиньске обительи; цркве часовне (капелице) крстови и иконе на стародревномъ дрвећу, по варошима, селима, у гори и украй путова, свуда на с' опомињу на законъ божій и побожно око с' несекаваномъ радошћу сматра ове дивне споменике христіянске вѣре, кои цѣлымъ предѣлима неизгладимый типъ светинѣ даю. Па зарѣ тай спољашній христіянскій изгледъ предѣла едногъ нема уплива на воспитаніе? Ево како. Гдѣгодъ стоишъ и кудгодъ идеши свагдѣ е Богъ с' тобомъ. Не само у цркви и у себи, него и у полю и у гори бди око Божіе надъ тобомъ; с' тобомъ су мысленно свагда свети божіи анѣли и светители; на то те опомињу частни крстови на раскришћу, цркви и иконе. Они ясно говоре, да ніе доста само у цркви и при богомолби на Бога мыслити, него да цео животъ твой треба да буде усердна молитва Богу!

Само самцито стои пастирче у гори кодъ свога стада, и бави се можда свакоякимъ мыслима, али кад баци погледъ и опази тамо у дальнини частный крстъ, на махъ се пробуди у нѣму мысао на Бога, и на свагдѣсушность нѣгову; онъ се сети свое миле майке, која га е учила Бога познати, сетисе свое цркве, и светога еванѣлія кое е слѣшао и целивао, — па ако му е башъ опака каква намѣра у намети была, тогъ часа ю одъ себе одбаци, и повраћа се на добре мисли и добра дѣла.

Црква, у свему поступа као најбољій учитель, кои природу дѣчию и природу людеку добро познае. Сву науку свою представля она сматрајућимъ начиномъ. Найвиспреніи мысао представля она подъ видомъ спољашnjih знамена; у символничномъ чинодѣйствию свое дае намъ она познати најважніе и најспасителніе истине. Уѣимо у најманю сеоску црквицу, па где како е ту лѣпо, пријатно, и свето. Иконостасъ, двери и друге иконе по виду представляю намъ најглавніе чле-

нове вѣре наше, и лица подражанія найдостойнія. Оне прекрасне библичне повѣсти, што намъ є учитель у школи приповедію, чудеса и притче изъ светога евангелія, роженѣ, крштенѣ, преображенѣ, распетіє воскресеніє и вознесеніє спасителѣво излазе намъ предъ очи, а то да є веѣу живость и утисакъ оной повѣсти кою смо слухали и оной науци, коя се изъ те повѣсти изводи.

Притомъ дѣте є и у цркви радеѣи чланъ общине. Оно се облачи, носи свеѣу предъ свештеникомъ, носи рипиде, кретъ, баряке; отвара мале двери; додає свештенику кнѣигу и кадїоницу, чита трисветое и апостолъ, и поє у цркви. Све є то тако уредила наша православна црква и употребила на воспитаніє срдца и душе свое млађане дѣтице. Све те красне обичає примили смо мы одъ своихъ побожныхъ предака'. Само бы требало на те лѣпе обичає и на нѣихово право значенѣ веѣма пазити, па хтети и умети ихъ тако употребити да се средствомъ нѣи дѣца доиста воспитаваю.

Нека нитко немисли, да се црква само о томе стара, како ће дѣцу за небо, а не и за землю воспитати. На свакій є начинѣ главна цѣль црковнога воспитанія приводити вѣрне къ вѣчному спасенію и блаженству; али црква приводеѣи човѣка к' вѣчному спасенію, тымъ самымъ приводи га к' земальской среѣи нѣговой. Заръ она заповѣсть божія: „Шестъ дана ради и поради у те дана све свое послове, а седмый данъ Богу на славу одпочини“ не налаже намъ трудолюбіє, уредность у свакоме послу нашемъ? Заръ честно супружество, благонравіє, цѣломудріє, справедливость према личности и иманю ближнѣга, нису главна условія дружественнога живота, общинскога благостаня и свакогъ напредка? А сваколика условія та єсу одъ цркве божіє освеѣена, и чине нѣне найглавные заповѣсти.

Изъ предреченого ясно се види да се и само земаљско благостанѣ ничимъ другимъ неможе тако подпомоћи, као точнымъ и свесрднымъ испуњаванѣмъ оныхъ заповѣдій, коє намъ е Богъ преко свете наше цркве дао. Гдѣ люди у Бога вѣрую, па у слогѣ и любви живе, тамо цвета землѣдѣліе, напредує радностъ и наука, едномъ рѣчию, тамо постои земаљско благостанѣ или рай земный; напротивъ, гдѣ се люди Бога небовъ; цркву и црквене служители презиру; дѣцу свою на добро неупућую, и заповѣди Божіе неиспуњаваю: тамоеклетва и пропасть престолъ свой поставила.

У свакој доброуређеној државѣ школе, а особито народне школе стое подъ управомъ или баръ подъ контроломъ духовне власти, коя се о моралномъ владаню учителя и ученика и о успѣху и знаню нѣховомъ у струци благочестія старати има. Свакій учитель, коме напредакъ воспитанія, и срећа повѣрене му дѣтице на срцу лежи, дужанъ е припознати ауторитетъ цркве, и важностъ црквеного уплива у школи. Онъ треба да рѣчма и дѣломъ засведочи да е цркванъ и побожанъ човѣкъ; цѣло предаванѣ нѣгово треба да е задахнуто духомъ истинога благочестія, и онъ се нигда не смѣ задовольити са добрымъ успѣхомъ свога ученика, ако владанѣ овога нѣе добро. При предаваню науке Христіанске и толкованю св. Еванѣлія, о исповѣди, и светомъ причешћу, на литіи, о погребу, и при свакој другой црквеной свечаности строго е онъ дужанъ пазити да се дѣца смерно, озбиљно и побожно владаю исправляю и казнећи како несташне и раскашашне, тако исто и притворне ученике. Наиболѣ средство к' постиженю Христіанскогъ воспитанія есть добаръ примѣръ одъ стране учителя и свештенника, кои бы требало да свуда и свагда у слогѣ и любви живе, и да своимъ добрымъ примѣромъ омладини и цѣлой общинѣ предходе.

О саєдиненю цркве и школе навешѣмо іоштъ овде речи гореспоменутогъ школскогъ Савѣтника и єдногъ одъ найславнѣихъ Педагога нашегъ времена Г. Келнера: „Саєдиненѣ Цркве и црквенога живота єсть велика мысао, коя найплеменитѣя срѣца одушевлява, мысао, коя лепшу надежду дає, него раздвоєнѣ ова два заведенѣя, коя є самъ Богъ саєдиню. Нико неможе одрѣѣи да саєдинѣ ове две потенціє небы многа добра човечеству привело. Мы живимо у времену ассоціациє, у комъ єве кѣ єднообразности тежи, и свакій део хоѣе да се са своимъ цѣлымъ спои, на опетъ бы многи желили да се школа одъ свое Майке Цркве растави! Не бы л' заръ болѣ было да се између та два најполезнѣя и најсветѣя заведенѣя іоштъ тешнѣя завєзъ учини и утврди? Заиста кадъ бы се ово у дѣйство привело, и кадъ бы поглавари и пастири црквени своимъ снагомъ своіомъ школу подпомагали и о благостаню нѣномъ старали се, то бы мы изгублѣнный рай іоштъ овдѣ на земљи нашли.

(Продужиѣ се.)

Попишѣ

свакидашня лекція у срб. нар. школама.

1. Изъ Молишвица.

1. Неделя 1. Лекція, у Понеделякѣ: Позивѣ, т. е. Оче нашѣ, иже єси на небєсѣхъ. — 2. Лекц. у вторн. 1. Прощеніє, т. е. да святитєся имя твоє. — 3. Лекц. у Среду 2. Прощ. 4. Лекц. Пєтакъ 3. Прощ. — 5. Лекц. Суб. Повторєнѣ свега. (Суботна илѣ 5. Лекц. увєкѣ є нато да се єве те недєлѣ научено повтори.)

2. Нед. 1. Л. 4. Прощ. — 2. Л. 5. Прощ. — 3. Л. 6. Прощ. — 4. Л. 7. Прощ. — 5. Л. Повторєнѣ свега.

3. Нед. 1. Л. Богородице дѣво — с' тобою. 2. Л. — чрєва твоего. 3. Л. до края. 4. и 5. Повтор.

4. Нед. 1. Л. Одѣ одра — Господи. 2. Л. — срце. 3. Л. — Троице. 4. Л. до края.

5. Нед. 1. Л. Господи Ісусе Христе — свѣ. 2. Л. до края. 3. Л. Ядутъ убози — его. 4. Л. до края.

6. Нед. 1. Л. Благодаримъ — благ. 2. Л. — царствія. 3. Л. — им. 4. Л. до края.

7. Нед. 1. Л. Возвеселиши — твоихъ. 2. Л. — Возрадуемся. 3. Л. — Господи. 4. Л. — моемъ.

8. Нед. 1. Л. — умножишася. 2. Л. — почію. 3. Л. до края. 4. и 5. Повтор.

9. Нед. 1. Л. Господи Боже нашъ — прости ми. 2. Л. — даруй ми. 3. Л. — зла. 4. Л. до края.

10. Нед. 1. Л. Ангеле Божи — Бога. 2. Л. — пути. 3. Л. — душу мою. 4. Л. до края.

11. Нед. 1. Л. 1. Членъ въре. 2. и 3. Л. 2. Членъ. 4. Л. 3. Членъ.

12. Нед. 1. Л. 4. Членъ. 2. Л. 5. Членъ. 3. Л. 6. Чл. 4. Л. 7. Членъ.

13. Нед. 1. Л. 8. Членъ. 2. Л. 9. Членъ. 3. Л. 10. Членъ. 4. Л. 11. и 12. Членъ.

14. Нед. 1. Л. 1. Заповѣдь Божія. 2. Л. 2. З. Б. 3. Л. 3. З. Б. 4. Л. 4. З. Б.

15. Нед. 1. Л. 5. З. Б. 2. Л. 6. 7. и 8. З. Б. 3. Л. 9. З. Б. 4. Л. 10. З. Б.

16. Нед. 1. Л. 1. Заповѣдь црковна. 2. Л. 2. З. Ц. 3. Л. 3. и 4. З. Ц. 4. Л. 5. З. Ц.

17. Нед. 1. Л. 6. З. Ц. 2. Л. 7. З. Ц. 3. Л. 8. З. Ц. 4. Л. 9. З. Ц.

18. Нед. Дѣла милости душевне. 1. Л. 1. 2. и 3. — 2. Л. 4. и 5. — 3. Л. 6. и 7. — 4. и 5. Л. Повтор.

19. Нед. Дела милости телесне, исто тако поделъ.

20. Нед. Тайне новогъ завѣта.

21. Нед. Дари Духа светогъ.

22. Нед. Плоди даровъ Д. Св.

23. Нед. Греси смртни.

24. Нед. Греси вапиюћи на небо.

25. Греси туђи.

Све остаю време године остае за повтораванъ.

2. Изъ Катихисиса

Катихисисъ е изяснение молитвица, изъ нѣга су исте те лекције, како изъ молитвица, и имаю се у исте те дане свршити

3. Изъ Свештене Истории

Има се сваке неделѣ по една глава у виду приповедке поне-
дельникомъ приповедити, а остале дане препитивати; тако се
има за 23. Нед. дана свршити цела, и све остало време остае за
повтораванѣ.

4. Библичне приповедке стар. и новогa Завета.

а. за 1. разредъ илѣ букварце.

Изъ старогъ Завета. — Створенѣ света (види учили-
шћу и домашню библию приповедку 1.)

Први грѣхъ и казнѣ првогъ грѣха. (5 и 6)

Прва жертва, братоубиство и казнѣ (7. 8. и 9)

Неваљалство света, пропастъ и Ное (10, 11. и 12)

О Авраму (15—18)

О Јосифу до славе нѣгове 31—37)

О слави Јосифовой (37—46)

Мойсеово рођенѣ и воспитанѣ (47.)

Десетѣ Божии заповѣди (57)

Три младића у ужареной пећи (129)

Данилѣ међу лавови у ями (132)

Очекиванѣ икупителя (145)

Изъ новогъ завета. Рождество Ісусово (7)

Мудраци одъ востока (13)

Дванајстолѣтни Ісусъ у храму (15)

Крштенѣ Ісусово (22)

Ісусъ и царски чиновникъ у Канери. (32)

Младић у Наину (51)

Ісусъ утиша буру (60)

Ісусъ нарани више тисућа люди (64)

Воскресение Лазарево (86)

Соборъ Юдеа, Судъ Пилатовъ, смръ и погребение Ісусово
89. 94. 95. и 96.)

Жене на гробу, воскресение (97)

Воснесение Ісусово и Сошествие Св. Духа (99 и 100)

Гдегодъ е више броева заедно метнуто, ту се све те при-
поведке уедно казую, алѣ врло скраћено.

6. За II. разредъ иль часловце.

Изъ старогъ заѣбша. Створенѣ света. Адамъ. Рай. Ева.
први грѣхъ и казнѣ (1—6)

Права жертва, братоубиство и казнѣ, невалялство света
и пропастѣ, Ное. (7—14)

О Авраму (15—23)

О Юсифу (31—37)

О Юсифу (37—46)

О Мойсии (47—50)

О Мойсии (50—57)

О Мойсии (57—64)

Илии, синови и Самуило (72—75)

Давидъ и Голиятъ. (79 и 80)

Илина чуда (102 и 103)

Блисеева чудеса (105. и 106)

О Юни (108—111)

Робство Израилтяна (116)

О Товии и Товиту (117— 126)

Младићъ Данилъ и пр. (127—132)

Браћа Макавеи (141)

Изъ новогъ заѣбша.

Благовѣщення (1 и 2)

Рождество Юваново (5)

Рождество Ісусово. пастири, Симеонъ. (7—12)

Мудраци одъ востока. Ирод. Бегство. (13 и 14)

Дванайстольтни Ісусъ. (15)

Ісусъ као отрокъ и младићъ (17)

Јоанъ у пустыњи и крштенѣ Ісусово (18—23)

Свадба у Кани (28)

Богати риболовъ (34)

Проповѣдъ на брегу и најлпша молитва (37 и 40)

Ісусъ и костобольни. (45)

Ісусъ и болникъ (47)

Смртъ Јоана крститея (63)

Милосрдни Самарянинъ (71)

Таленти (76)

Воскресение Лазарево и улазакъ у Ђрусал. (86 и 90)

Страданѣ, стртъ и погребение (89. 91—96)

Воскресение и Вознесение Ісусово и Сошествие Св. Духа
79—100)

(Продужиће се.)

Разделѣніѣ часова.

у србск. нар. школама.

Шема часова за I. разреда.

Часъ.	Понедељн.	Вторн.	Среда	Петакъ	Субота
8— $\frac{1}{2}$ 9	Повторенѣ сви досада свршени молитвица, и една лекција далѣ.	Испитио-черанѣ лекције, и една дал.	као юче.	као юче.	Изпитѣ сви лекција те неделѣ.
$\frac{1}{4}$ 9— $\frac{1}{4}$ 10	рач. умни	као юче.	као юче.	као юче.	р. ум. пис.
	до 14. нед.	$\frac{1}{4}$ с. писанѣ, а $\frac{3}{4}$ с. наук. глед. миш. и гов.			
$\frac{1}{4}$ 10— $\frac{1}{4}$ 11	14. 15. силаб. грађ. од 16. читанѣ грађ.	позван. црковн. као юче.	читанѣ рукопис. као юче.	као по-недељ. као юче.	коа вторн. ч. грађ. и изпит читаногъ те неделѣ.
$\frac{1}{4}$ 11—11	Песма се сепокажеи пое е нај-бистрия д.	пое е средня д.	пое е лошня д.	пое ло-шня д.	изпит сви досадѣ научени песама.
2— $\frac{1}{2}$ 3	до 6. нед. пишу се черте, а одѣ 6. до 12. писмена. одѣ 12. нед. пишу се диктанда.			дик. и из-питѣ сви дос. дик.	недељни
	до 14. неделѣ; наука гледаня, миш. и говор.				
$\frac{1}{2}$ 3— $\frac{1}{4}$ 4	14. 15. силаб. грађ. 16. читанѣ грађ.	познав. славенск. силаб. и чит. слав.	читанѣ рукопис. читанѣ рукопис.	познав. славенск. као втор.	испитѣ
$\frac{1}{4}$ 4— $\frac{1}{2}$ 4	игра сеѣан.	иг. пред.	иг. срав.	иг. ствар.	и
$\frac{1}{2}$ 4—4	Приповеда-нѣ и испит бистрие д.	Изпитѣ среднѣ д.	Изпитѣ лошие деца	Изпитѣ сви доса-дан. пр.	вечериѣ.

Ова деца имаю дакле недељно: Науке Христ. 2 и по сата, рачуна 3 и три четврти. Читаня са приповеадиѣмъ и умномъ игромъ 11 сати. Пояня 3 и три четврти. Писаня 2 укуна 23 сата.

Приметба 1. Субота по подне изпредъ вечерня одређена е за недељни изпитъ. Ту има учитељ, дошао одъ гостию ко илъ недошо, едно дете изазвати, да молитвицу те недељ научену изрецитира, друго ће сва диктанда казати, едно ће библичну приповедку приповедити, а друго букварску, едно ће рецитирати ако е што изъ буквара напаметъ учено, едно ће пояти, едно рачунати, едно читати (изъ учителъвогъ буквара, ерѣ деца тада књига не носе) а сва ће свое прописе показати, (и ови ће до понедељника кодъ учителя остати, да ихъ све прегледа и класифицира) пакъ онда ће после примљене похвале и ободреня у цркву ићи.

Пр. 2. Ако би преко недељ у кои данъ изванъ четвртка празникъ пао, онда се мора четврткомъ школа држати, и они се предмети предузети, кои су у данъ празника заостали. Што времена вечерњ изпредъ празника однесе, то се има исти тај данъ пре подне (*anticipando*) накнадити, тај данъ мораю сва деца до пола 12 сати у школи остати.

Пр. 3. По селима обично, алъ и по варошима деца и пре 2 сата у школу дођу, и учитељ би мого готово свуда већ у пола 2 школу почети, пакъ између поедини предмета по мало одмора деци дати.

Пр. 4. Гди е обичай да се и четврткомъ до подне у школу иде, ту нека се они предмети предузимаю, у којима су деца заостала, нека дакле то по дана као накнадно за све предмете стои.

II. Приметбе за учитељ II. разреда или Часловаца.

1. Изъ Науке Христ. има се у овомъ разреду цео катихисисъ свршити, т. е. све што е подъ именомъ молитвица у I. разреду напаметъ научено, има се деци овде изтолковати одсекъ (како ће у идућимъ листовима означено бити)

деци изяснити, колики е у I. разреду за рецитиранѣ одређенѣ, и одма затимѣ, најпре по неко бистриѣ, после среднѣ и лошиѣ дете препитати; окромѣ тогѣ едаредѣ у неделѣи искати, да и молитвице рецитираю, ради повтореня. А будући да за овај радѣ неће више одѣ четвртѣ сата на данѣ отићи, то се има други четвртѣ сата на ученѣ и тумаченѣ текстова, за пѣние, за идућу неделю одређенога употребити.

2. Рачунѣ ради се по триредѣ на неделю умно, а дваредѣ писмено, и то I. течения србскимѣ говоромѣ, а II. теч. покушаваю се деца да при томѣ писменомѣ рачуну немачки говоре, што ближе краю године то више.

3. Читанѣ пре подне. Триредѣ читанка, а дваредѣ Часловацѣ. Изѣ читанке чита се дваредѣ грѣбанско а едаредѣ рукописно, и узѣ читанѣ се едаредѣ рецитира оно, што е изѣ нѣ напаметѣ учено, едаредѣ се приповеда све што е читано, а едаредѣ се разговара граматично. Исто се тако узѣ читанѣ часловца едаредѣ рецитира оно изѣ нѣга напаметѣ учено.

4. Поянѣ, као у I. разреду, (види ту) и само ако би понедељакѣ недомого, да деца одређену песму науче, онда се мора и вторникѣ на ученѣ, а остали дани за изпитѣ и повторавањѣ узети.

5. Писанѣ. I. течен. пише се само србски, и то: прва 2 илѣ 3 месеца сама диктанда, 1. месеца по една, а после по 2 3 и више пословица; а 3ћегѣ месеца и далѣ, само по дваредѣ на неделю диктандо, а по дваредѣ слободни писменѣ саставѣ, како читанка прописуе. (Види задатке за те саставе и мустре решеня у школск. листу одѣ броя 1 и далѣ) — II. течения пише се едаредѣ немачки, и едаредѣ латински, и то с' почетка, т. е. 3. и 4. месеца преписуе се с' табле, а последнѣгѣ се диктира. Текстѣ за немачка диктанда најсгоднији е с' почетка србски, да лакше деца гласове разтворе, а доцније немачки. Дваредѣ на неделю пише се србски, и то едаредѣ диктандо, а едаредѣ слоб. писм. састав. Домаћа е задаћа, у оне дане кадѣ има диктанда, било србско илѣ немачко, цео прописѣ, с' нѣимѣ да се изпише и сутра данѣ покаже;

а у оне дане кадъ е писменъ саставъ, тай илъ пређашня ди к-танда на чисто у обашка књижицу лепо уписивати, илъ ако би дете кое србско, немачко илъ латинско писмо лепо прави ти неумело, онда читаве прописе само с' тимъ писмомъ дотле изписивати, докъ га лепо правити неизвеште се.

6. Читанъ поподне и умне игре. I. течения триредъ на неделю грађанско, и игра сравњиваня (алъ увекъ по више одъ две ствари) II. течен. Дваредъ на неделю немачки букваръ и изпитъ немачки речи, едаредъ часловацъ, а едаретъ читанка, а умне игре као и I. течения.

7. Приповеданъ библич. пропов. као у I. разреду, (види ту) алъ само неколико приповедака више.

Домаће су задаће овде: учити на паметъ одређене задатке изъ читанке, немачкогъ буквара, часловца, црковногъ пѣнія, и писанъ прописа.

(Продужиће се.)

изъ светога писма

ЗАДАТЦИ

за свакидашня диктанда у срб. народнимъ школама.

III.

Изъ кнѣга Соломонови.

65. Ко е очи оца и матер не поштую, те валя орли и гаврани да иконаю и поведу.

Кудакодъ се окрене неваляли, нестаетъ га, а добри ће стояти довека.

Леньогъ се иманъ непрестане сманява, а вредногъ непрестано расте.

Леньомъ никадъ ништа за рукомъ неизађе.

На честь човеку служи клонити се свађе, а ко се плете у ню, будала е.

70. Небуди пияница; пияница осиромаша, и подртъ ходи и рите носи.

Неваляле оставља Богъ за погибеони данъ.

Невалялицу е непрестано до ината.

Незаборавляй мое науке, већ е у срцу чувай, она ће ти донети дугъ векъ и престанъ животъ.

Неиди с' невалялима, и где ихъ покулѣне видишъ, обиѣи и уклони се, ерѣ они се несмире докѣ коме зла неучине.

75. Неплети зла на друга твогъ.

Непренири се нискимъ безъ велика зла, да ти неучини и веће.

Никадъ за рукомъ неизаѣе, што се безъ волѣ ради.

Паметни види зло и уклони га се, а будала срля у нѣга, пак и пропадне у нѣму.

Паметни се гаде одъ гадни речи, а будале срамоте друге пакъ сами срамотни буду.

80. Паметни люди парнице стишаваю, а будале ихъ поджижу.

Паметни се и по погледу познаю, а будале тамъ — амо звераяю.

Паметни се о добру брину, а будале све о лудости мисле.

Паметне слуге владаѣ надъ будаластимъ господарима.

Паметни ће свудъ господарити, будале довека служити.

85. Паметни ће славу наслѣдити, а будале ће срамоту дочекати.

Паметногъ чуваю усне нѣгове, а будале се своимъ злимъ езикомъ упропасте.

Паметноме више укоръ аси, негъ будали батине.

Поктенъ векъ продужуе, а неваляство га скраћуе.

Покоравай се науци оца твогъ, и неодбаци савета матере твое.

90 Поштуй у свакомъ човеку подобие Божие.

Праведни ће населити землю и добри ће остати на нѣой, а неваляли ће изстреблѣни бити са нѣ, и кои неправду чине, прогнани изъ нѣ.

Расудливъ човекъ расудливо и ради, а будала свудъ свою лудость показуе.

Силанъ допадне зла само с' невалямогъ езика.

У паметни и погледъ е паметанъ, у будале и погледъ е будаласть.

Поучна забава.

Корняча и орао.

„Научи и мене летити“ рече корняча орлу. Одговара јој орао: „Нема одъ тога ништа, твой створи ние за то, ты немашъ ни снаге ни справе за летенѣ.“

Ал' корияча не ктеде се оканути, него салеташе и навалываше дотле, докѣ е найпосле орао не узе и, увисине дигнувши пусти. Корияча паде, па се ираспаде.

Пословице. Ко лети ладуе, зими гладуе. Ко лети пева, зими плаче. Гди си певао летосѣ, певай и зимусѣ. Ртѣ на репу седећи не улови зеца. Ко не ради нека и не еде. Ко не тера лебацѣ у кућу, пѣга ће гладѣ изѣ куће. Добро ти е Айдару у ладу, нит' га колю муве ни обади, само му е помучно одѣ глади.

Два плуга.

Еданѣ ковачѣ скуе два са свимѣ еднака плуга, те едногѣ одма прода некомѣ радену и вредну човеку, а другогѣ, не имаюћи муштеріе, тури у шупу и забаци, докѣ га се чакѣ после осамѣ месецій сети, и свега зарѣана на светѣ извуче.

Како се овай кукавацѣ зачуди, кадѣ ту случайно спази друга свогѣ, кои садѣ чистіи и сјајни бѣаше, него кодѣ ковача. „Како е то?“ упита овай рѣашка, „пре некогѣ времена бѣсмо поеве еднаки, а гле садѣ! Та я се барѣ нисамѣ ни мучіо ни прляо, него мирно лежао безѣ икаква посла и бриге, — башѣ знамѣ, да нися ни ты беспосленіе и безбрижніе могао; па какавѣ си ты чистѣ и сјајнѣ, а какавѣ самѣ я нечистѣ и яданѣ.“

„Башѣ тай нерадѣ учини толикии покорѣ одѣ тебе“ одговори овай. Нерадѣ е трулежѣ, отацѣ сваке болести; Радиностѣ е мати здравля и снаге. Мене е радѣ овако углачао; само нѣму имамѣ захвалити, што самѣ данасѣ овако чистѣ и здравѣ, и одѣ рѣе сачуванѣ.“

Пословице. Ленѣостѣ е мати свію зала и неволя у свету. Ленѣостѣ е светѣ просяцима напунила.

Попаць и мравъ.

Попаць, когъ е люта стегла зима, дође къ суседима своимъ — мравима, просеѣи: „Дайте ми за ело што, да не скапамъ одъ глади.“ — „А заръ се ты ниси зимуеъ спремио?“ упитаю га мрави. „Нисамъ, одговори попаць, „еръ мало спремити, држао сам,, ние вредно; а много, нисамъ имао каде.“ — Нисиъ имао каде?“ запитаю зачуѣени мрави, „а да шта си радио цело пролеће, лето и есень?“ — „Вы знате шта“ одговори попаць, „свирао самъ.“ — „Е, кадъ си ты летосъ свирао,“ реку му мрави. „а ты, брайко, свирай и зимуеъ, имашъ кадъ,“

Пословица она подъ „Корняча и орао“ долази овдѣ.

Школе у Маѣарској.

У будимскомъ управномъ предѣлу (Verwaltungsgebiet) има 5 препарандија за учителя и за учительке. Препаранда има сваке године више али зато опетъ јоштъ е еднако оскудица на учитељима. Ние то ни за чудо, еръ у томе окружию ови послѣдњи година отворено е 500 нови школски класа. — На ата-ру или салашима сегединскимъ садъ има 21 школа али остѣа се потреба за јоштъ 7—8 школа, или учитеља. Одъ сада ће вальда бити и учитеља еръ на 6 препарандија има ове године 74 препаранда више него што е прошле године било. У пештанској препарандији има садъ препаранда 156, у острогонској 30, у калочкој 33, у Ерлав. 53, у сегединској 62, у женској препарандији у Пешти има 38 препарандкиња.

* У Лвову е умро ерменски митрополитъ римск. обрета Самуилъ Станковиѣъ. Живео е 108 година. Живео е подъ краљвима польскимъ Августомъ, Станиславомъ, подъ царевима Мариомъ Терезиомъ, Јосифомъ II. Леополдомъ Франьомъ, Фердинандомъ и 10 година подъ Нѣг. Вел. Францъ Јосифомъ.

ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ.

Овай листъ излази еженедељъ едандуть. Цена му а до конца овагодине 1 фор. съ поштаринамъ.

Брой II.

25. Децембра.

1858.

Тко воспитава дѣте?

(Свршетакъ.)

IV.

Са упливомъ, кои породица, природа и црква на воспитаніе имаю, мора се едружити и воспитательскій упливъ народне школе, коимъ се упливъ предизложенихъ чинителя при воспитанію управля, подпомаже, допуњава а кадъ потреба изискуе и слаби. Ово последиъ онда бы нужно было, кадъ бы дѣте у породици све саме рѣаве примѣре виђало, и одъ нѣи се злу навикло.

Ако учитель и нестои у тако близкомъ отношенію према дѣци, као што стои родительи, то инакъ башъ збогъ те даљине може онъ много на нѣихово воспитаніе дѣйствовати. Онъ е за дѣцу образацъ, по комъ се ова веѣма управляю, него по родительима, и нѣгова воля дѣци е законъ. Средствомъ простихъ и найнужднѣихъ вештина читаня, писаня, пояня и рачуна развѣлю се и вештаю умни, морални и религіозни дари духа дѣчѣга. С' тымъ што се у школи неправи разлика између богате и сиромашне дѣце, што се дѣца безусловной покорности, уредности, точности, и чистоти навикаваю, допуњава се и усавршава домаће нѣихово воспитаніе.

Притомъ добаръ учитель допринеѣе к' воспитанію своихъ ученика найвеѣма с' тымъ, ако е с' родительима

нѣиховымъ у сношеніе ступію, и домаће воспитаніе своимъ разборитымъ предлозима, и савѣтима управляю буде. Кадъ се деца за школу способна уписую, приликомъ болести кога дѣтета, о свечарима и у многимъ другимъ случаєвима дає се учителю прилика, да може домаће воспитаніе дѣчіе на добро изводити.

В.

Понисъ

свакидашњи лекци у срб. нар. школама.

а. За III. разредъ илѣ исалтирце.

Изъ Старогъ Заєвша. О створеню света до казни првогъ грѣха (1—6)

О првимъ людма до потопа и Ноя (7—15)

О Авраму и Ісаку (15—26)

О Іакову (26—31)

О Іосифу (31—47)

О Мойсии до пустинѣ (47—54)

О Мойсии до смрти (54—65)

О Рути (69—72)

О Или и Самуилу (72—76)

О Цару Давиду (76—96)

О Соломону (96—102)

О Или, Ђисии и Іони (102—112)

О Ісани, Ђремии, и Ђзекии (112—117)

О Товии и Товиту (117—127)

О Данилу (127—133)

О Естери (133—138)

О Макавеима (138 до края). —

Изъ новогъ заєвша. О Захарии Марии и Іоану (1—7)

О рождеству Христовомъ, Симеону, волєвима, и бегству у Єгипецъ (7—15)

О дєтинству Ієусовомъ (15—18)

О Іоану и крштєнєу Ієусовомъ (18—23)

О Ієусу до явнєгъ живота (23—29)

- Исусъ у храму, Самаританка, Самарянинъ (29—33)
 Проповедъ у Назарету и на брегу (33—40)
 Чудеса Исусова (40—59)
 Чудеса Исусова (59—69)
 Наука Исусова (70—86)
 Воскресение Лазарево до улазка у Ђрусалимъ (86—91)
 Издайство, страданъ, смръть, погребение, воскресение и вос-
 несение Исусово и сошествие Св. Духа (91—100)
 Апостоли и првомученици после Христа (101 и т. д.)
 У IV. разреду исто се ово повторава.

5. *Толкованѣ Св. Евангелія и Апост.*

Недельна Евангелія и Апостоли читаю се и толкую пре-
 ко неделъ у одређене дане (види шеме часова), а празнична Ев.
 и Апост. на те дане пре службе Божие.

6. *Толкованѣ Ёктение и св. Лишургие.*

Сваке неделъ у одређене часе (види шеме часова).

7. *Жития свѣтихъ.*

Као свечанскихъ празника најглавниа су: Житие матере
 Божие. — Св. София и њѣна деца, — Стефан Шчиляновићъ. —
 Св. Параскева. — Св. Лука. — Св. Димитрие. — Стеф. Дечан-
 ски. — Арханђелъ Михаилъ. — Еванг. Матия. — Првозвани
 Андрия. — Св. Никола. — Св. Спиридонъ. — Св. Стефанъ. —
 Св. Василие. — Св. Јованъ. — Св. Савва. — Св. Три врарха. —
 Симеонъ мироточ. — Теодоръ Тиронъ. — и кољиво. — 40 Му-
 ченика. — Св. Ђорђе. — Св. Марко. — Св. Јованъ Евангел. —
 Царъ Константинъ и царица Елена. — Св. Петаръ и Павле. —
 Косма и Дамянъ. — Св. Пантелиа. — Майка Анђелиа. — Ус-
 пение Богородице. —

Мелодије Пѣнниа.

а. За I. разредъ илѣ букварце.

1. Ђлици во Христа крестистеся.
2. Хвалите имя Господне.

3. Буди имя Господне благословено.
4. Оца и сына и святаго Духа.
5. Благословенъ гряди во имя Господне.
6. Буди Господи милость твоя на насъ (Прок. гл. 1.)
7. Яко возвеличишася дѣла твоя (Прок. гл. 4.)
8. Ти Господи сохраниши ни (Пр. гл. 5.)
9. Спаси Господи люди твоя. (Пр. гл. 6.)
10. Помолитесь и воздадите Господеви. (Пр. гл. 8.)
11. Пойте Богу нашему. (Пр. гл. 3.)
12. Крѣпость моя и пѣние. (Пр. гл. 2.)
13. Господъ крѣпость людемъ своимъ дасть. (Пр. гл. 7.)
14. и 15. Нед. Рождество твое Христе Боже нашъ.
16. и 17. Нед. Во юрданѣ крещающуся.
18. Благослови душе моя Господа.
19. Хвали душе моя Господа.
- 20—27. Блажени на 8. гласова.
28. Кресту твоему покланяемся.
29. Спаси Господи люди твоя и благослови.
30. Общее воскресение.
31. Христосъ воскрес.
32. Сей день Бгоже сотвори Господъ.
33. Вознесся еси во славу.
34. Благословенъ Бси Христе Боже нашъ.

(Продужиће се.)

Разделѣнѣ часова.

у србск. нар. школама.

Шема часова за II. разредъ.

Часъ.	Понедељн.	Вторн.	Среда	Петакъ	Субота
8— $\frac{1}{2}$ 9	Толмаченѣ едногъ одсека молитвица, и ученѣ текста за пѣние.				Изпит мо- литвица
$\frac{1}{4}$ 9— $\frac{1}{4}$ 10	Рачун умни	Рачунъ писмен.	Рачунъ умни	Рачунъ умни	Рач. писм. II. теч. не- мачки гов.
$\frac{1}{4}$ 10— $\frac{1}{4}$ 11	Читанка грађ. и припове- данѣ.	Часловац	Читанка рукопис и грама- тично вештб.	Читанка грађан. и рецити- ранѣ.	Часловац и рецити- ранѣ.
$\frac{1}{4}$ 11—11	Ученѣ пе- сме и из- питъ бољ деце	Изпитъ среднѣ д.	Изпитъ лошије д.	као юче.	изпит сви досадъ на- учени пе- сама.
2— $\frac{1}{2}$ 3	I. теч. прва 2 ил 3 мес. диктанда срб. са 2 илѣ више пословица				недељни испитъ и вечернѣ.
	4. мес. срб. саставъ	диктандо	саставъ	диктандо и изпитъ	
	II. теч. не- мачки	срб. дикт. и изпит. латински		диктанда срб. саст.	
$\frac{1}{2}$ 3— $\frac{1}{2}$ 4	I. теч. Чи- танк. грађ. и игра сра- вњив. II. теч. немач- ки букв.	Часловац и игра ствараня часловац	Читанка рукопис. и игра сравњ. читанка рукоп.	Читанка грађ. и игра сравњ. немачки букваръ	
$\frac{1}{2}$ 4—4	Приповеданѣ и изпитъ библич. припо- ведки као у I. разреду				

Пр. Све приметбе изподъ шеме за I. разред вреде и овде.

III. Приметбе за учителъ III. разряда или Псалтираца.

1. Изъ Науке Христ. прописана е овде свештена Историја која се има цела свршити, и библичне приповедке. До Божића се има стари завѣтъ свршити, одъ Божића нови. Посо е: свакогъ понедељника у јутру казуе се деци една глава свешт. Историје у виду приповедке, и одма се едно илъ двоѣ бистрие, а у остале дане сваки данъ по неко среднѣ и лошиѣ дете препитуе; едаредъ у недељи препитую се рад повторенја и приповедке прошасте недеља, а окромъ тогъ, едаредъ и молитвице, да се неби заборавиле.

2. Рачунъ, ради се дваредъ на недељу умни с' писменимъ, и триредъ писмени, едаредъ са србскимъ а дваредъ немачкимъ говоромъ.

3. Читанъ пре подне. Дваредъ се чита немачки узъ кое се едаредъ рецитира немачко напаметъ учено; дваредъ се чита србска Читанка, и узъ то се едаредъ рецитира напаметъ учено изъ нѣ, а други редъ се раде синтактична вештбана; а едаредъ се чита и тумачи Псалтиръ, и рецитира изъ нѣга напаметъ учено.

4. Појанъ, триредъ на недељу по по сата, где се одъ части повторава оно у II. разреду научно, и спремаю за недељу она деца, која су одређена да у цркви поѣ; а дваредъ се чита и тумачи онај апостолъ, кои ће се идуће недељу на св. литургии читати.

5. Писанъ. Дваредъ немачка диктанда и узъ нѣ вештбана у немачкој граматикѣ; едаредъ срб. диктанда с' латинскимъ словима, и узъ то се изпитую диктанда, а едаредъ слободанъ писменъ саставъ србски, и узъ нѣга србски синтаксъ.

6. Читанъ поподне и умне игре. Дваредъ срб. Читанка и узъ нѣ игра сравњиванја; едаредъ Псалтиръ, а едаредъ немачко читанъ и узъ нѣ игра стваранја.

7. Приповеданъ библич. приповедака као у I. разреду (види ту) само јошъ више приповедака него и у II. разреду.

Домаће су задаће: учити напаметъ Псалме, и одређене задатке изъ србске и немачке читанке, а писати на чисто диктанда, и слободне саставе.

Све приметбе изподъ шеме за I. разредъ, вреди и овде.

Шема часова за III. разред.

Часъ.	Понедељн.	Вторник	Среда	Петакъ	Субота
8— $\frac{1}{2}$ 9.	Припове- данъ Свеш. ист. и исп. бистрие д.	Испитъ среднѣ д.	Испитъ лошие деце	Испитъ проша- сти при- поведака	Испитъ припове- дака и мо- литвица
$\frac{1}{2}$ 9.— $\frac{1}{4}$ 10.	Рачунумно писмен срб. говоромъ	Рач. пи- смен не- мачк. го- воромъ	Рачунъ писменъ немачк. говором	Р. умно писменъ србс. го- воромъ	Р. писмени немачк. говоромъ
$\frac{1}{4}$ 10— $\frac{1}{2}$ 11	Читанъ не- мачко и из- пит напам.	Читанка, грађ. и вештб. синктак.	Псалтир и реци- тиранъ	као По- недељакъ	Читанка, грађ. и рецити- ранъ.
$\frac{1}{2}$ 11—11.	Пѣние.	Пѣние.	Пѣн. и Апостол.	Пѣние.	Апостол и Пѣние
2— $\frac{1}{2}$ 3.	Немачко диктан. са граматичн. вешт.	срб. дик. с латинс. писм. и испит.	срб. слоб. састав и синктак. вешт.	као По- недељакъ	Недељни егзаменъ
$\frac{1}{2}$ 3— $\frac{1}{2}$ 4.	Читанка србска и игра срав.	Читанка немачка и игра ствараня	Псалтир и игра сравни.	Читанка србска и игра ствараня	и вечернѣ.
$\frac{1}{2}$ 4—4.	Приповеданъ и испит библиј. припов. као у I. разреду.				

Ова деца имаю недељно: Науке Христ. т: 6; свешт. Историје и библијски Приповедки $4\frac{1}{2}$ сата; Рачуна $3\frac{3}{4}$ Читаня свега $10\frac{1}{4}$ Појаня $1\frac{1}{2}$ Писаня 2. свега 23 сата.

Св. Іоаннъ милостивый.

Светый Іоаннъ милостивый родіо се у граду Ама-
тунту на острову Кипру год. 558 после Хр. Збогъ
велике милости према сиротинѣ, назвала га е црква
милостивымъ. Онъ е био сынъ богатихъ родителя, кои
су га у закону Христіанскомъ воспитали и за грађан-
скій животъ приугодили.

Кадъ е Св. Іоаннъ до мужескогъ возраста до-
спео, ожени се онъ по желѣи своихъ родителя, и у
дому своемъ као богать грађанинъ деліо е милостиню
слѣпима, клястима и сиромасима. Ни еданъ неволь-
никъ, кои бы помоћи кодъ нѣга потражію, ніе изъ куће
нѣгове безъ утѣхе изишао.

После нѣкогъ времена жена и дѣца светого Іо-
анна помру. У туги за своимъ могао се онъ само с-
тымъ утѣшити, што е тврдо вѣровао да е Божія воля
была да тако буде, и што е у ударцу томъ сматрао
позивъ е неба на нѣга управлѣный. Слѣдуюћи совету
еванђелскомъ распрода онъ свое иманѣ и ступи у мо-
нашкій чинъ гдѣ наскоро свештеникомъ постане. Служ-
жећи Богу и людма задобывъ Св. Іоаннъ велико по-
штованѣ и повѣренѣ и у петдесетой своіой години
избранъ буде за Патріарха Александрійскогъ. На овомъ
найвећемъ степену архіерейскога достоинства блистао
е онъ као звѣзда одъ прве величине. Своіу очи бяху
на нѣга управлѣне; нѣговъ примѣръ, нѣговъ начинъ,
живота уливаше у срдца вѣрныхъ Христіанску лю-
бавъ, коя е испуненѣ закона и саюзъ савршенства.
Многе е онъ незнабожце привео къ светлости еван-
ђелске науке, многе заблуђенике обратіо е онъ на путь
спасенія.

Као Патріархъ добывъ св. Іоанъ довольно средства,
да може бѣду и неволю убогихъ сиромаша у великомъ
граду Александріи и у околини овога ублажавати, и

то е онъ доиста чинио с' найвекомъ любви са нечувенымъ пожртвованѣмъ и одрицанѣмъ себе самога. Све свое доходке трошио е онъ на благотворне цѣли, а самъ се задоволявао простомъ раномъ, простымъ одѣломъ и простымъ намештаемъ дома свога.

Одъ онога дана кадъ е на престолъ патріарше-скій ступио, шилао е св. Іоанъ слуге свое често по свима краевима града гдѣ сиротиня живяше, и признавао у дворъ свой ниште и убоге, старе и неже, слепе и сакате кои немогаху себе лебомъ ранили. Брой сиромаша' кое онъ надгледаше и за кое се стараше узлазио е много пута на 75000 душа.

По себи се разуме да Светитель не бы у станю быо све те сиромѣхе самъ своимъ трошкомъ ранили и издржавати, али е примѣръ нѣговъ учинио, да су се многи засушени кладенци водомъ милосердія испунили. Многи богатырци видеѣи шта ради Патріархъ доношаху му сильный новацъ с' молбомъ да га онъ употреби на користъ сиротинѣ. И тако што е Светитель сиромаше веѣма угледао, то е све выше средства добыио, да може с' нѣима по жельи ердца свогъ дѣла милости тѣлесне чинити слѣпима, клястима и изнемоглима.

Едномъ ономену га служители да се умѣри у деленю милостинѣ; еръ ѣе се иначе изворъ добротинства скоро изцрпнати морати, а светый имъ одговори: И кадъ бы сви люди милостинѣ потребовали я бы опетъ изнашао средства да свима помогнемъ; еръ е сокровиште Божіе милости неизцрпимо. Я слѣдуемъ нагону ердца свога, и подиуно самъ увѣренъ да ѣе свакий, кои сѣе, обилно и пожнѣти.

Нѣкій човѣкъ коме е св. Іоанъ у нужди помогао припадне му к' ногама благодарѣи на учинѣной милости. Светитель, кои одъ людіи никакве хвале тражио нѣе пресѣче му бесѣду овимъ рѣчма: Драгий брате! Нашто толика хвала за мало добра, кое самъ

ти учинію. Я нисамъ крвѣ свою за тебе пролію, као што е Христосъ Спаситель свою драгоцѣнну крвѣ за све насъ излію. Нѣму буди на свачему хвала. В.

Поучна забава.

Найскупоцѣннѣ бисеръ.

Іоасафъ е био царевѣѣ у дальньої земљи Индіи. Онъ е одрастао као язычникъ и ништа ніе чуо о Богу и о дѣлама Божіима али е у срдцу своѣмъ увѣкъ чезнуо за истиномъ. Ђдаредъ дође у дворъ царскій нѣкій странъ човѣкъ, приявѣсе кодъ служителя и рекне му: „Я имамъ едно зрно бисера, кое драгоцѣношћу превазилази сво драго каменъ: ерѣ има у себи снагу да може душевне болести лѣчити. Бисеръ мой отвара очи слѣпому да увиди вѣчну истину; отвара уши глухому да чуе Божіе рѣчи; па іошѣ к' томе кадаръ е свако зло разтерати бисеръ мой.

Служитель одговори: Однеси бисеръ тай моме царевѣѣ, и одведе га к' Іоасафу.

Царевѣѣ прими страного пристойно, и пошто ихъ служитель на само остави, запита га: Гди е тай бисеръ да га видимъ. Странацъ се поклати Іоасафу и одговори: Светлый Царевѣѣ! Бисеръ кога ты видиши желишѣ естѣ вѣчна истина; а онај одъ кога самъ я тай бисеръ купіо естѣ царъ надъ свима царевима. Одъ нѣга долази животъ, среѣа и свако добро; нѣговъ е престолъ надъ свима престолима. Онъ е три-светый, свевышній и неистижимый Богъ, кои се у облику човѣчѣмъ на земљи появіо и съ людма поживіо!

Іоасафъ послуша ове рѣчи па онда рекне: Одавна жели срдце мое познати вѣчну истину, ал' ми се твоѣ рѣчи виде чудне бити. Тко си ты, и какавъ е

то царъ за кога велишъ да е надъ свима царевима и да онъ раздае животъ среѣу и свако добро.

Нато почне странацъ приповѣдати о створеню свѣта, о раю, о грѣху праотачкоме, и о Іисусу Христу Спасителю рода человчїегъ. Приповѣданъ то слушаше царевѣхъ с' найвеѣомъ пажљивошѣу. Нѣгове умне очи отворе се; у радости сиѣе се онъ с' престола, и загри странаца говореѣи: Доиста я веѣхъ напредъ осеѣамъ да бисеръ твой има снагу душевне болести лѣчити. У души е мојой, као оно кадъ се зора появи и помрчину растеруе. Говори, приповѣдай далъ о твоѣмъ бисеру и о цару одъ кога си га добыо.

Са умилентъмъ продужи станный мужъ бесѣду свою овако: Царъ за кога чути желишъ естъ Іисусъ Христосъ превѣчный Богъ, кои е у времену постао човѣкомъ и донео на землю найдрагоцѣннїи бисеръ вѣру у нѣга и нѣгову свету науку. Садъ послушай царевѣхъ какву снагу има тай бисеръ! И онъ продужи бесѣду о крштеню, о покаянїю, о царству небесномъ и о воскресенїю мртвыхъ.

Срдце царевѣево пламтеѣомъ се желѣомъ испуни, и повиче: Светый Мужу! казуй шта имамъ чинити да блаженъ будемъ. — Странацъ на то одговори: Покайсе и крстисе да ти се опросте грѣси, пакъ ѣеши онда примити даре светого духа и познаѣеши правого Бога.

Пошто е странный Мужъ іошть млоге рѣчи о Богу и о закону Христїанекомъ изговорїю, запыта га царевѣхъ: „Како ти е име и одкуда си? А онъ одговори: Я самъ Пустиньникъ и зовемъ се Варлаамъ. У пустиньїи има іошть много людїи кои вѣрую Іисуса Христа, и нѣму с' добры дѣли служе.

Царевѣхъ се томе зачуди на рекне: А я самъ мыслію да си ты трговацъ! Ал' кажи ми молимъ те: Одкуда вамъ у пустиньїи ело и одѣло? Варлаамъ од-

говори: Зелѣ и воѣе орошено росомъ небесномъ есть наша рана, а ако намъ тко леба даде, мы га едемо и благодаримо Бога. Одъ овчѣ коже и простога сукна правимо мы просто одѣло, на се съ нѣмъ одѣвамо.

Па гдѣ си оставіо те хальине? запыта царевѣѣ. Варлаамъ сбаци са себе горню хальину, исподъ кое е была сиромашка пустынничка мантиа, па рекне. Ону горню лѣпшу хальину обукао самъ зато да добьемъ приступъ у твой дворацъ.

Царевѣѣ видеѣи га тако сиромашки одѣвена умилято му рекне: Я ѣу теби и твоемѣ братству болѣ и пристойніе ризе поклонити. — Варлаамъ одговори: Найлѣпша и найпристойнѣя риза, коя Христѣянина краси, есть одежда невинности; ту треба чувати да е неизгубимо.

Царевѣѣ Индѣйскѣй прѣими Свето Крштѣнъ и одлазаше често у пустыню к' Варлааму, кои га обучаваше, у Закону Христовомъ.

Царъ Авениръ отацъ Іоасафовъ трудіо се найпре претнѣомъ, затымъ ласканѣмъ па напоследку чувствѣнѣмъ усладама младиѣа приволети да се Христа одрече, али Іоасафъ и у огнѣной пѣѣи искушенѣя одржи побѣду надъ страстима, сачува на себя у светомъ крштѣню добывѣну одежду нетлѣнѣя, и чрезъ само то искушенѣе постане непоколебимъ у вѣри Христовой. Добывши одъ отца наслѣднѣй део царевине отиде у ню съ войскомъ предъ коіомъ е ношенъ частнѣй кретъ, и ту владѣше праведно, богобоязливо и милостиво, уважающѣи выше одъ свѣю драгоцѣнѣстѣй онѣй бисеръ, кои му е Спаситель преко Варлаама даровао. *)

*) Упуѣуемъ читатѣль па Минѣй Мѣсеца Новембра дне 19. — гдѣ е после редовнѣе службѣе Св. Пророку Авдіи у виду повѣсти ставѣѣна службѣа С. Варлаама, и Іоасафа Царевѣѣа Индѣйскѣго.

Два браша.

Бияу два брата. Еданъ одъ нѣи нитъ е ктео што зарадити, нит' е имао волъ што уштедѣти и сачувати, него е све довека говорио: гди ништа нема, ништа и не пада. Ал' како човекъ мисли и ради, онако и прође. Тако ти намъ и овај братъ оста читавогъ века — братъ Ништнемало; еръ онъ никадъ не држаше за вредно мало по мало штедѣти и мрвицу по мрвицу на страну метати, па тако полагао дотерати до већега иманя. Кодъ нѣга е било „што куц' то муц'!“

А нѣговъ братъ, онъ оветъ имаѣаше обичай реѣи: гди ништа нема, може да буде. Пакъ онъ оно мало, што му одъ оца остало чувајуѣи, а къ томе свойски радеѣи и јошъ свойские штедеѣи, занимао е мало по мало све више. Съ почетком му е ишао посао споро и тешко, али нѣгова у обичай узета речъ: „гди ништа нема може да буде, — и она доцнија: гди има мало, може да буде много“ увекъ га е рабрила да вољомъ не клоне; она му е наданъ оживљавала и нову снагу придавала. Тако буде овај мало по мало све имуѣниј, те својиъ трудомъ а особито штедњом постане богатъ човекъ; и ено га данасъ, гди онога свогъ брата Ништнемала децу рани и воспитава, ербо онај ни коре леба, ни костіи нема да глође.

Пословице. Штедня е највеѣи приходъ. Рад е лева штедня е десна рука богатства. Ако се не начува, не натече. Боля е штедня, нег' добра радня. Боля е штедня него ли течня. Што човекъ не потроши оно е добио. Мравъ и чела уче, како се тече. Ко нечува мало не може имати много. Ко не чува карантане, не брои цекіне. Болъ е и врећу отрести, него торбу начети. Беле новце валя чувати за црне дане. Ко оѣе да штеди, некъ зарана почне. Докъ имашъ, донде чувай. Ко чува у младости не проси у старости. Доцна е

штедня, кадъ нема чега. Доцна в штедня на дву; он-да в и найманъ и найгоре остало. У радише свега више, у штедише јоште више. Капля по капля, ето Морача; длака по длака, ето беляча; зрно по зрно, ето погача. Ко не купи мрвице, не ће стећи цунице.

Занашъ.

Занатъ в знатанъ. Никакавъ капиталъ не може бити болъ уложенъ, него у добро изученъ занатъ. Занатъ в најлѣпше наслѣдство. Занатъ в највећии приход. Занатъ в најболѣи лебацъ. Занатъ в свакидашњи добитакъ. Занатъ в најсигурније иманъ. Са занатомъ ћешъ далъ отићи, него съ пунимъ товаромъ блага. Занату в савъ светъ отворенъ, и само ћешъ га са занатомъ и најевтиније и најкористније проћи и кадъ се дома вратишъ, свое урети. Не стиди се дакле свога заната, него свойски приони и испеци га. А нема тога заната, кои свогъ вештака не зарани и не обогати, само ако овай оће. Али немой да свою главу разбиашъ съ више заната, ни да младости свое на нѣи траишъ, него научи еданъ, али валяно, и ради га живо.

Упамти шта пословица учи: Кадъ се чега човекъ привати, онога нека се и држи. Ко тражи преко леба погаче, жели и пров. Ко тражи веће, изгуби и оно изъ вреће.

Ко занате меня, и часъ еданъ часъ други радо започинѣ, тай не жели свою срећу; тай в тумарало и премизгивало; тай в млакони и туняло. Кои ни мрвснате нема; кои в нико и ништа, и тай ће — само пази — кои часъ постати просякомъ,

Многи занати покваре најболѣгъ, майстора. Сзакѣ занатъ и сваки посао оће свогъ вештака да има. Ко многе занате тера, нѣе ни едноме вештъ. Петъ заната — десетъ неволя, — сачувай те Боже тога зла!

Вештакъ едног заната издржи и одрани највећу фамилију, и усрећи децу своју; а майсторъ одъ петъ заната не може ни самогъ себе да рани, него кубури и натеже довека, па цео му е животъ само просяклукъ, а ништа више.

ПРЕДПЛАТА НА ШКОЛСКІЙ ЛИСТЪ ЗА 1859 ГОДИНУ.

По давной потреби почео е листъ овај излазити у Октобру изтичуће 1858 године. За ово кратко време могла се нѣгова намѣра видети. Упућивањ учителя и напредакъ наши школа уопште задатакъ е овога школскога органа био и остаће и одъ сада.

Задатакъ ние маленъ али имамо довољно узрока надати се, да ће се мало по мало моћи учинити много. За садржай листа највише намъ јамче г. школски савѣтникъ Натошевићъ и г. професоръ препарандие Вукићевићъ. Они су до сада сами у листу овоме скоро све радили, они ће радити и одъ сада. Поредъ њи вальда ће се одъ сада наћи јоштъ кои сународникъ, кои ће са знавѣмъ своимъ тежњи овога листа у помоћ притећи. Сваки такавъ прилогъ радо ће се правично награђивати.

Учительско станѣ најнепромашније е станѣ, а баш они треба да овакавъ листъ држе и управъ ни еданъ неби требало да безъ нѣга буде. Да би листъ обстати могао, нужно е да има баръ до 400 предбројника. Учителя сами толико за сада неможе бити кои би листъ држати кадри били. Зато би требало да оне общине, у којима су учитељи слабо плаћени, по едан листъ баръ за учителя свога држе.

Требало би да листъ овај држе и сви мѣстни директори школа, еръ крозъ листъ ће само моћи знати,

како имъ школу валя надгледати. На жалостъ многи свештеници, кои су такви управителѣ, повраћали су листъ као да њима нетреба. Заиста сви они, кои кажу да имъ листъ нетреба, нису за управителѣ. Тако што могу само они рећи, кои немаре било школе или не било, или они, кои за никакавъ напредакъ и користь народну немаре.

И родителѣ, кои ситне дѣце имаю, чинили би добро и дѣци својој и школи или просвѣти народной уобште, кадъ би листъ овај држали, као што ихъ има, кои га већъ држе. И дѣца њихова и они сами изъ нѣга ће се многосте лѣпоме, племенитоме и користноме научити. Кома е Богъ дао да може, треба да школски листъ држи.

Ако би се јоштъ кои родољубацъ нашао, кои би, као што е г. епископъ Платонъ учинио, жртвовали што да се листъ сиромашниѣмъ учительѣма као даръ одъ њихове стране шалѣ, ми би такве племените желѣ радо извѣстили било да шалѣмо онима којима намъ они кажу, или да имъ јавимо само коме се шалѣ.

Ми позиваѣмо на предплату за идућу годину све г. г. учителѣ, све г. г. управителѣ мѣстни школа, све родителѣ, којима станѣ допушта, и уобште свакога пријатеља народне просвѣте и напретка.

Цѣна е листу са поштариномъ заедно свега на годину дана 4, на половину године 2 а на четвртъ године 1 фор. било старогъ или новогъ новца.

Изазиће сваке недѣлѣ по еданпутъ.

Они, кои га држати желе, молимо да намъ се што скорѣ јаве.

 Одъ 1 до 7 бр. 1858. више немамо; за ове броеве бадава су рекламацие.

Ко до сада листа овај нѣ платио, позива се да плати одъ сада и до сада.

У Новомъ Саду съ концемъ децембра 1858.

Д. Медаковићъ.